

MASARYKOVA UNIVERZITA

Lékařská fakulta

Obor: Hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie

Spotřeba alkoholu a její vliv na ekonomiku ČR

Disertační práce

Ing. Iva Šmídová

Školitel: Doc. MUDr. Jindřich Fiala, CSc.

Brno 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem disertační práci s názvem „Spotřeba alkoholu a její vliv na ekonomiku ČR“ vypracovala samostatně pod vedením Doc. MUDr. Jindřicha Fialy, CSc., a že jsem uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

Souhlasím, aby práce byla půjčována ke studijním účelům a byla citována dle platných norem.

V Brně dne

.....

Poděkování

Děkuji doc. MUDr. Jindřichu Fialovi, CSc., za odborné vedení, cenné rady a podporu při zpracování disertační práce.

Děkuji MUDr., Ing. Jiřímu Komínkovi, lékaři z MOÚ v Brně za ochotu a velkou pomoc při shromažďování údajů.

Děkuji mé rodině za podporu, lásku a trpělivost.

SPOTŘEBA ALKOHOLU A JEJÍ VLIV NA EKONOMIKU ČR

OBSAH

Souhrn.....	- 8
1. Úvod.....	- 9
2. Shrnutí poznatků o problematice.....	- 9
2.1. Příčiny úmrtí a nemocí způsobené alkoholem.....	- 9
2.2. Trend vývoje spotřeby alkoholu v ČR.....	- 12
2.2.1. Alkohol a úmrtnost v ČR.....	- 17
2.2.2. Vliv alkoholu na střední délku života.....	- 17
2.2.3. Význam odvětví výroby alkoholických nápojů pro národní hospodářství ČR-	-22
2.3. Alkohol a EU.....	- 24
2.3.1. Evropská charta o alkoholu.....	- 25
2.3.2. Zdanění alkoholu v Evropské unii.....	- 27
2.3.3. Regulace spotřeby alkoholu v členských zemích Evropské unie.....	- 29
2.3.4. Mezinárodní srovnání odhadů sociálních nákladů spojených s alkoholem...-	31
2.4. Ekonomické možnosti snížení spotřeby alkoholu.....	- 32
2.4.1. Snížení poptávky po alkoholu.....	- 32
2.4.1.1. Cenové nástroje.....	- 33
2.4.1.2. Necenové nástroje.....	- 49
2.4.2. Snížení nabídky alkoholu.....	- 52
2.4.3. Nákladová efektivita zásahů podporujících snížení spotřeby alkoholu.....	- 53
2.4.4. Negativní efekty protialkoholní politiky.....	- 55
2.4.5. Zavedení politiky vedoucí ke snížení konzumace alkoholu.....	- 57
3. Cíl práce a hypotézy.....	- 58
4. Metodika.....	- 59
4.1. Příjmy státu.....	- 61
4.1.1. DPH z prodeje alkoholických nápojů.....	- 61
4.1.2. Spotřební daň z lihu a lihových výrobků.....	- 61
4.1.3. Cla z lihových výrobků.....	- 62
4.1.4. Daň z příjmů právnických osob.....	- 62

4.1.5.	Ušetřené starobní důchody z důvodu předčasných úmrtí vlivem chorob způsobených alkoholem	63
4.1.6.	Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při dopravních nehodách.....	63
4.1.7.	Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při trestných činech.....	64
4.2.	Výdaje státu.....	65
4.2.1.	Ušlé daně z příjmu fyzických osob v důsledku předčasných úmrtí způsobených požíváním alkoholických nápojů.....	65
4.2.2.	Ztráta ČR na HDP v důsledku předčasných úmrtí způsobených konzumací alkoholu.....	66
4.2.3.	Vyplacené nemocenské dávky.....	66
4.2.4.	Náklady na zdravotní péči.....	67
4.2.5.	Důchody vyplácené v souvislosti s konzumací alkoholu.....	68
4.2.6.	Snížení HDP v důsledku nemocnosti způsobené požíváním alkoholických nápojů.....	70
4.2.7.	Ušlé daně z příjmů fyzických osob v důsledku nemocnosti způsobené požíváním alkoholických nápojů.....	71
4.2.8.	Škody způsobené občany pod vlivem alkoholu a náklady na jejich likvidaci.....	71
4.2.8.1.	Socioekonomické ztráty z dopravních nehod.....	71
4.2.8.2.	Hmotné škody způsobené trestnou činností.....	74
4.2.9.	Snížení HDP a DPFO v důsledku úmrtí ostatních osob při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu.....	75
4.2.10.	Snížení HDP a DPFO v důsledku úrazů ostatních osob při škodách zaviněných občany pod vlivem alkoholu.....	76
4.2.11.	Náklady na léčení osob zraněných při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu.....	77
5.	Výsledky.....	78
5.1.	Příjmy státní pokladny – výpočet.....	78
5.1.1.	DPH z prodeje alkoholických nápojů.....	78
5.1.2.	Spotřební daň z lihu a lihových výrobků.....	78
5.1.3.	Cla z lihových výrobků.....	78

5.1.4.	Daň ze zisku alkoholového průmyslu v ČR.....	- 78
5.1.5.	Ušetřené starobní důchody z důvodu předčasných úmrtí.....	- 78
5.1.6.	Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při dopravních nehodách....	- 79
5.1.7.	Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při trestných činech.....	- 79
5.2.	Výdaje státu - výpočet.....	- 80
5.2.1.	Ušlé daně z příjmu fyzických osob v důsledku předčasných úmrtí způsobených konzumací alkoholických nápojů.....	- 80
5.2.2.	Snížení HDP v důsledku předčasných úmrtí způsobených konzumací alkoholických nápojů.....	- 80
5.2.3.	Nemocenské dávky.....	- 80
5.2.4.	Náklady na zdravotní péči.....	- 80
5.2.5.	Důchody – částečné invalidní, plné invalidní, vdovské, sirotčí.....	- 81
5.2.6.	Snížení HDP v důsledku nemocnosti způsobené požíváním alkoholických nápojů.....	- 82
5.2.7.	Ušlé daně z příjmů fyzických osob v důsledku nemocnosti způsobené konzumací alkoholických nápojů.....	- 83
5.2.8.	Hmotné škody způsobené občany pod vlivem alkoholu a náklady na likvidaci těchto škod.....	- 83
5.2.8.1.	Hmotné škody vzniklé při dopravních nehodách.....	- 83
5.2.8.2.	Hmotné škody způsobené trestnou činností.....	- 83
5.2.9.	Snížení HDP a DPFO v důsledku úmrtí ostatních osob při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu.....	- 84
5.2.10.	Snížení HDP a DPFO v důsledku úrazů osob při škodách zaviněných občany pod vlivem alkoholu.....	- 84
5.2.11.	Náklady na léčení osob zraněných při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu.....	- 85
5.3.	Celkové výsledky.....	- 86
5.4.	Daňová incidence zvýšené sazby spotřební daně.....	- 87
5.5.	Nákladová efektivita protialkoholní politiky v ČR.....	- 87
6.	Diskuse.....	- 89
6.1.	Fyzické náklady.....	- 89
6.2.	Obtížně vyčíslitelné negativní efekty způsobené konzumací alkoholu.....	- 89
6.2.1.	Citové náklady.....	- 89

6.2.2. Nižší kvalita života.....	- 90
6.2.3. Nižší produktivita práce.....	- 91
6.2.4. Agresivita a domácí násilí.....	- 91
6.2.5. Sebevraždy.....	- 93
6.2.6. Rozvrácená manželství.....	- 93
6.2.7. Traumatizované děti.....	- 94
6.2.8. Společensky neúnosné chování.....	- 94
6.2.9. Vandalismus.....	- 95
6.2.10. Dodatečné náklady na úklid.....	- 95
6.2.11. Dodatečná léčebná péče obětí trestných činů a dopravních nehod způsobených občany pod vlivem alkoholu	-95
6.2.12. Snížení příjmů státní pokladny vlivem nižší produktivity práce občanů konzumujících alkohol.....	-96
6.2.13. Náklady na léčbu předčasně narozených dětí a dětí s nízkou porodní váhou porozených matkami, které v době těhotenství konzumovaly alkohol	- 96
6.2.14. Náklady kojeneckých ústavů a ústavů sociální péče, které pečují o mentálně postižené děti matek konzumujících alkohol.....	-97
6.3. Oportunitní náklady	- 97
6.4. Protialkoholní politika v ČR.....	- 98
7. Závěr	- 100
Seznam zkratk.....	- 101
Seznam grafů.....	- 103
Seznam tabulek.....	- 104
Bibliografie.....	- 105
Seznam příloh	- 111

SOUHRN

Práce se zabývá současným velmi vážným socioekonomickým problémem – vysokou konzumací alkoholu. Ukazuje na datech pro českou eventuálně evropskou populaci, že ekonomická zátěž související bezprostředně i zprostředkovaně s léčbou onemocnění vyvolaných nadměrnou konzumací alkoholu není rozhodně zanedbatelná. Při odhadu celospolečenských nákladů byly vzaty v potaz i ztráty na odvedených daních vzniklé v důsledku předčasných úmrtí zaviněných alkoholem, úmrtí v produktivním věku vlivem alkoholu, novotvary vzniklé v souvislosti s požíváním alkoholu tam, kde je to prokázané a další vlivy. Základem pro výpočty byla takzvaná Alcohol Attributable Fraction (AAF), popsána v literatuře (2). Neurčitelná bohužel zůstává ta část reálných nákladů, která vzniká z důvodu špatné spolupráce pacientů (zanedbávání léčby apod.), které vede k těžšímu průběhu nemoci a tedy vyšším nákladům. Z důvodu aktuálnosti a zároveň potřeby co nejucelenějších výsledků byl pro výpočty vybrán rok 2006.

SUMMARY

This article is analysing contemporary severe socioeconomic issue – high consumption of alcohol. It shows on data for Czech and European population, that economical burden related directly and indirectly with therapy of illnesses caused by excessive alcohol consumption really is not insignificant. In estimation of societal burden was taken into account also tax losses caused by premature dying of alcoholics, deaths in productive age caused by alcohol, tumours evolved in dependency on alcohol consumption, where is evidence of causality, and other influences. Evaluation is based on Alcohol Attributable Fraction (AAF) (2). Indeterminable part of costs remains part caused by low patient compliance (therapy neglect etc.), which caused more severe course of the disease and thereby higher costs. Because of effort of most actual results and most completed statistical reports, the year 2006 was chosen for evaluation.

1 Úvod

Nadměrná konzumace alkoholu je jedním z velmi závažných socioekonomických problémů dnešní společnosti. Jeho následky neleží jen v oblasti klinické medicíny či společenského dopadu, ale i v oblasti nákladů na zdravotní péči a ztrát zaviněných úrazy či nehodami pod vlivem alkoholu. Jedním z hlavních nebezpečí vysoké konzumace alkoholu je jeho rozšíření v populaci a dlouhodobé náklady na léčbu jak alkoholismu samotného, tak na jeho následky, kterými jsou onemocnění trávicí trubice, neurologická onemocnění a podobně. Nezanedbatelné pro dopad na rozpočet jsou i ztráty na daních způsobené předčasnými, z hlediska statistického, úmrtími jedinců v produktivním věku, případně jejich invalidizací.(44)

2 Shrnutí poznatků o problematice

2.1. Příčiny úmrtí a nemocí způsobené alkoholem

Spotřeba alkoholu v ČR je tradičně vysoká. Má za následek řadu zdravotních a sociálních problémů, o kterých pojednává řada epidemiologických, lékařských i sociologických studií. Tradičním a nejpoužívanějším ukazatelem negativního vlivu alkoholu na zdraví populace je vývoj úmrtnosti na jaterní cirhózu. Alkohol má však vliv také na celou řadu dalších diagnóz, často vedoucích k úmrtí. Výrazně tak zvyšuje nemocnost a ovlivňuje střední délku života obyvatel Česka.

Z důvodů rozdílné a často nedostatečné kvality dat, obtížnosti jejich sběru a rozdílného vnímání alkoholu a jeho konzumace v různých společnostech a kulturách je mezinárodní srovnání přinejmenším problematické. Od 90. let 20. století začali odborníci v různých částech světa diskutovat o možnosti kvantifikovat dopad alkoholu na příčiny chorob a úmrtí. Byl vypracován postup, který by měl pomoci ohodnotit vliv alkoholu na střední délku života – tzv. *Alcohol-related mortality (ARM – úmrtnost spojená s alkoholem)*.(2)

V příspěvku Alcohol-related Mortality and Morbidity Data Sources and a Tentative Analysis of Alcohol-related Mortality in Europe z roku 1999 shrnují vývoj metodologie v této oblasti Francesco Cipriani a Sandro Landucci. (2) Základem přístupu je určení podílu

počtu případů výskytu jednotlivých chorob, které by nenastaly, pokud by subjekty nebyly vystaveny následkům konzumace alkoholu. Tento podíl nazývají Alcohol Attributable Fraction (AAF). AAF je možné u jednotlivých příčin úmrtí a nemocí vypočítat, pokud známe relativní riziko konzumace alkoholu a prevalenci pijáckých návyků v populaci. Pokud se AAF rovná jedné (*resp.* 100 %), jde pak o příčiny, které lze vlivu alkoholu připsat přímo (*Directly Attributable to Alcohol - DAA*). U příčin s nižším podílem AAF je vliv alkoholu zprostředkovaný (*Indirectly Attributable to Alcohol - IAA*). (2)

Autoři výše zmiňovaného příspěvku určili 12 diagnóz, které jsou alkoholem přímo nebo nepřímo ovlivňovány. Jejich přehled udává tabulka č. 1.

Tabulka 1.2.:

Příčiny úmrtí a nemoci ovlivněné alkoholem podle 9. revize Mezinárodní klasifikace nemocí (2)

MKN - 9	Onemocnění	AAF (%)	Akutní
			Chronické
291	Alkoholická psychóza	100	A
303	Syndrom závislosti na alkoholu	100	A
305.5	Abúzus psychoaktivní látky	100	A
357.5	Alkoholická polyneuropatie	100	A
425.5	Alkoholická kardiomyopatie	100	A
535.3	Alkoholická gastritida	100	A
571.0	Alkoholické ztučnění jater	100	C
571.1	Alkoholický zánět jater - hepatitida	100	A
571.2	Alkoholická cirhóza jater	100	C
571.3	Alkoholické jaterní selhání - nespecifikované	100	C
790.3	Nadměrná hladina alkoholu v krvi	100	A
E860.0/1	Náhodná otrava etylalkoholem, nespecifikováno jinde	100	A
140-149	Zhoubné novotvary rtu, dutiny ústní a hltanu	50	C
150	Zhoubný novotvar jícnu	75	C
155	Zhoubný novotvar jater a intrahepatálních žlučových cest	15	C
161	Zhoubný novotvar hrtanu	50	C
401	Esenciální hypertenze	8	C
430-438	Cévní nemoci mozku	7	C

571.4-571.9	Další nealkoholické cirhózy	50	C
780-799	Neznámé a neurčené příčiny nemoci	10	C
E800-E999	Vnější příčiny poranění a otrav	33	A

Zdroj: Alcohol-related Mortality and Morbidity Data Sources and a Tentative Analysis of Alcohol-related Mortality in Europe z roku 1999 shrnují vývoj metodologie v této oblasti Francesco Cipriani a Sandro Landucci (2)

Na základě tohoto modelu sledovali Francesco Cipriani a Sandro Landucci vývoj ARM v Německu, Francii, Skotsku, Finsku, Itálii, Švýcarsku, Nizozemsku a Švédsku. (2) Vývoj ARM byl sledován mezi lety 1983 a 1993. Výzkumníci zjistili, že podíl DAA nepřesahuje 3% celkové úmrtnosti v žádné ze studovaných zemí u mužů, mezi ženami je její podíl ještě nižší, nedosahuje ani 1%, z čehož lze usuzovat, že statistiky úmrtí spojených s alkoholem jsou v mnoha zemích z různých důvodů podhodnocené (2). Autoři zdůrazňují také značné rozdíly mezi úmrtností mužů a žen. Tyto rozdíly však mohou být způsobeny faktem, že smrt zapříčiněná alkoholem je u žen uváděna méně často. Možným důvodem je rozdílné vnímání konzumace alkoholu ženami v různých zemích a v různých kulturách. Často se lze setkat s názorem, že k muži alkohol jaksi „patří“, zatímco u ženy se jedná o něco naprosto společensky nepřijatelného. Tento názor se navíc může lišit v různých sociálních skupinách. Vedle rozdílů kulturních, sociálních a etnických je nutno vzít v úvahu také rozdíly biologické, které způsobují rozdílný vliv alkoholu na organismus mužů a žen.

Výsledky studie ukazují, že pouze DAA není dobrým ukazatelem zdravotních důsledků pití alkoholu v evropských zemích (2). Jako nejvhodnější způsob pro vyhodnocení zdravotních důsledků konzumace alkoholu se jeví rozbor příčin úmrtí a nemocí vyvolaných výhradně účinky alkoholu společně s vyhodnocením příčin chorob a úmrtí, které byly alkoholem vyvolány nepřímo. Celkový výsledek je, samozřejmě, ovlivněn zvoleným výběrem příčin. Různí se také názory odborné veřejnosti týkající se vlivu konzumace alkoholu na jednotlivá onemocnění. Tradičně sporná je například role alkoholu na vznik karcinomu tlustého střeva nebo karcinomu prsu. Dle nejnovějších studií je právě vznik karcinomu prsu úzce spojen mimo jiné i s konzumací alkoholu. Vědci z Cancer Research UK z oddělení epidemiologie nádorů (Cancer Epidemiology Unit) při oxfordské univerzitě, v rámci studie The Million Women Study analyzovali údaje více než milionu žen ve středním věku. Analýza

ukázala zvýšení rizika vzniku karcinomu prsu o zhruba 12% na každých 10g denně konzumovaného alkoholu (43).

Často byl v literatuře také zmiňován kardioprotektivní vliv alkoholu především na kardiovaskulární onemocnění. Toto však bylo univerzitou v Connecticutu přehodnoceno a označeno za falšování výzkumů. Vedoucí Centra pro výzkum kardiovaskulárních chorob – prof. Das – byl obviněn z falšování vědeckých výzkumů, které měly prokazovat pozitivní vliv červeného vína na zdraví člověka. Oficiální zpráva zmiňuje 145 případů manipulace s údaji a falšování výsledků (49).

2.2. Trend vývoje spotřeby alkoholu v ČR

Podle materiálů Světové zdravotnické organizace (34) souvisí spotřeba alkoholu na jednoho obyvatele úzce se škodami, které alkohol působí (nemocnost, úmrtnost, trestná činnost pod vlivem alkoholu, sociální problémy atd.)

Vliv konzumace alkoholu se dá obecně rozdělit do dvou oblastí, a to na škody zdravotní a škody v sociální oblasti. Alkohol prokazatelně přispívá ke vzniku mnoha onemocnění a zdravotních obtíží. Jedná se zejména o gastrointestinální onemocnění, onkologická onemocnění, kardiovaskulární onemocnění, imunologické poruchy, plicní onemocnění, kosterní a svalová onemocnění, poruchy plodnosti a ohrožení gravidity, včetně vyššího rizika nízké porodní hmotnosti novorozence. Dále se často podílí na vzniku úrazů, poruch chování a psychických poruch, nelze pominout ani vznik alkoholové závislosti (1).

Z níže uvedených údajů Českého statistického úřadu je zřejmé, že trend spotřeby alkoholu na jednoho obyvatele ČR je více než nepříznivý. Spotřebu alkoholu se stále nedaří dostat pod kontrolu, což může být, mimo jiné, i důsledek nevhodných zásahů vlády a její neochoty přijímat a dostatečně účinně prosazovat politická opatření, která by vedla ke snížení nabídky alkoholických nápojů. Nelze pominout také lobbyistické tlaky producentů alkoholických nápojů a dovozců lihovin. Jako hlavní příčiny problémů můžeme označit relativně nízkou cenu alkoholických nápojů, nízké zdanění alkoholu, nedostatečnou restriktci reklamy a tolerovanou podporu prodeje alkoholických nápojů. Značný vliv na konzumaci alkoholických nápojů má v České republice také tradice, která je zde historicky zakořeněná.

Tabulka 2.2.:

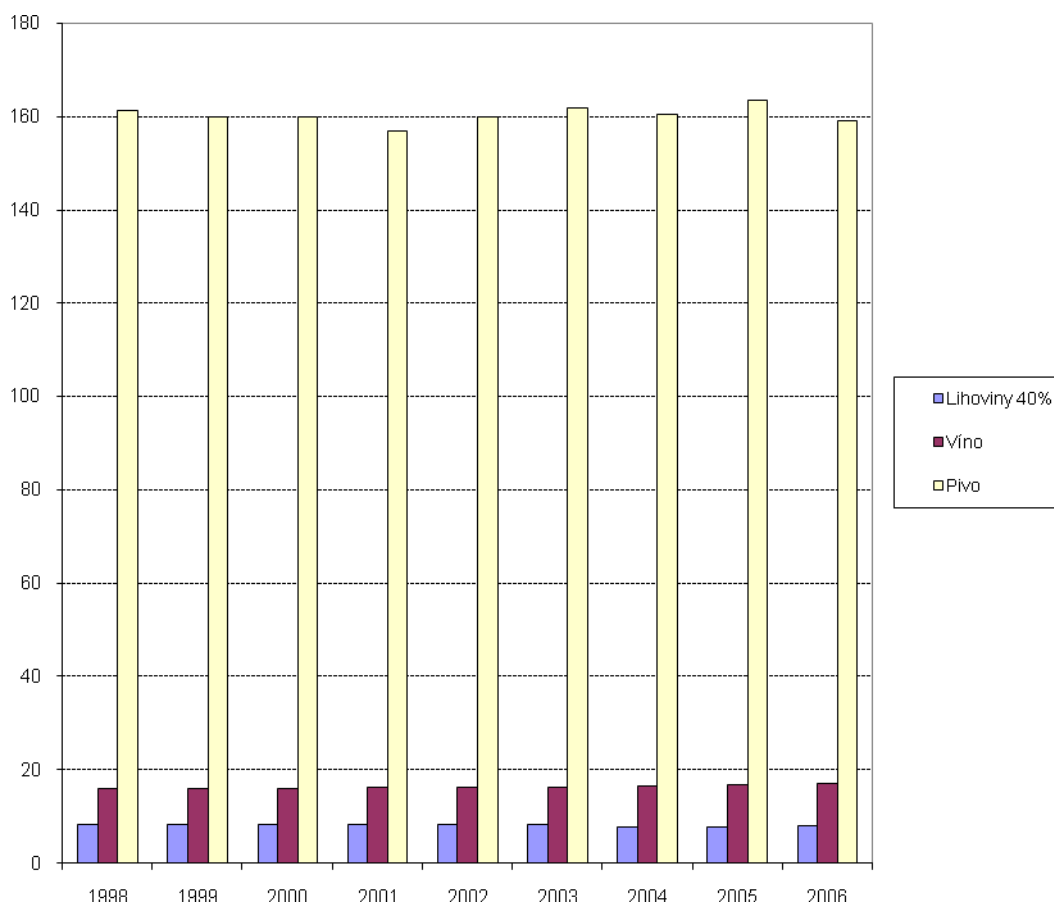
Spotřeba alkoholu v ČR v litrech na osobu v letech 1998-2006 (33)

Alkoholický nápoj	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lihoviny 40%	8,2	8,3	8,3	8,2	8,3	8,4	7,6	7,8	8,0
Víno	16,0	16,1	16,1	16,2	16,2	16,3	16,5	16,8	17,2
Pivo	161,1	159,8	159,9	156,9	159,9	161,7	160,5	163,5	159,1
CELKEM	185,3	184,2	184,3	181,3	184,4	186,4	184,6	188,1	184,3

Zdroj: Český statistický úřad, Statistická ročenka ČR, 1998 -2006 (33) a vlastní výpočty

Graf 1.2.:

Spotřeba alkoholických nápojů v letech 1998 – 2006 (33)

Zdroj: Český statistický úřad, Statistická ročenka ČR, 1998 -2006 (33) a vlastní výpočty

Tabulka 3.2:

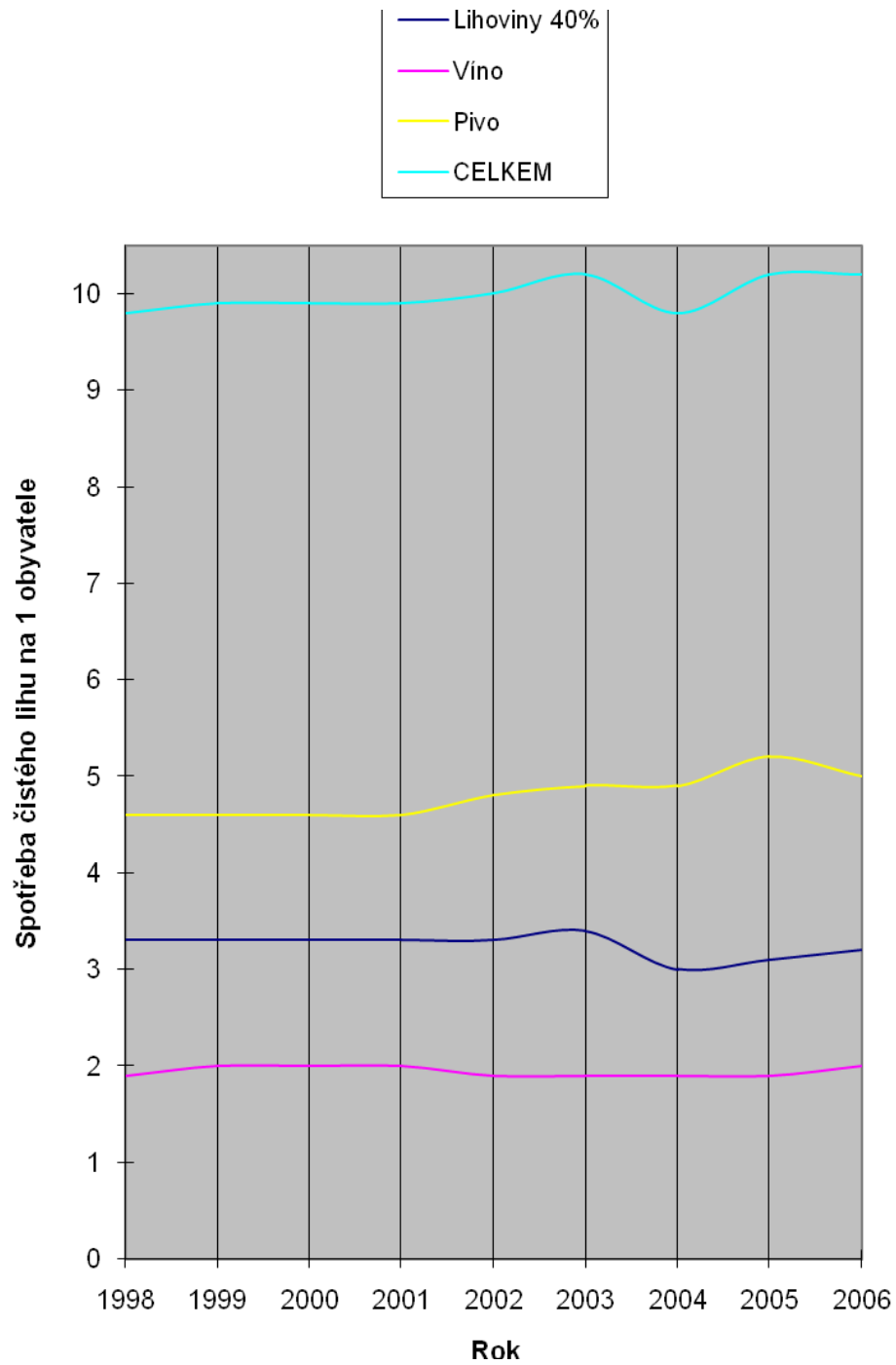
Spotřeba alkoholu v ČR v litrech na osobu – přepočet na hodnotu čistého lihu (33)

Alkoholický nápoj	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lihoviny 40%	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4	3,0	3,1	3,2
Víno	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9	1,9	1,9	1,9	2,0
Pivo	4,6	4,6	4,6	4,6	4,8	4,9	4,9	5,2	5,0
CELKEM	9,8	9,9	9,9	9,9	10,0	10,2	9,8	10,2	10,2

Zdroj: Český statistický úřad, Statistická ročenka ČR, 1998 -2006(33) a vlastní výpočty

Graf 2.2.:

Vývoj spotřeby čistého lihu na jednoho obyvatele v letech 1998-2006 (33)

Zdroj: Český statistický úřad, Statistická ročenka ČR, 1998 -2006(33)

Tabulka 4.2.:

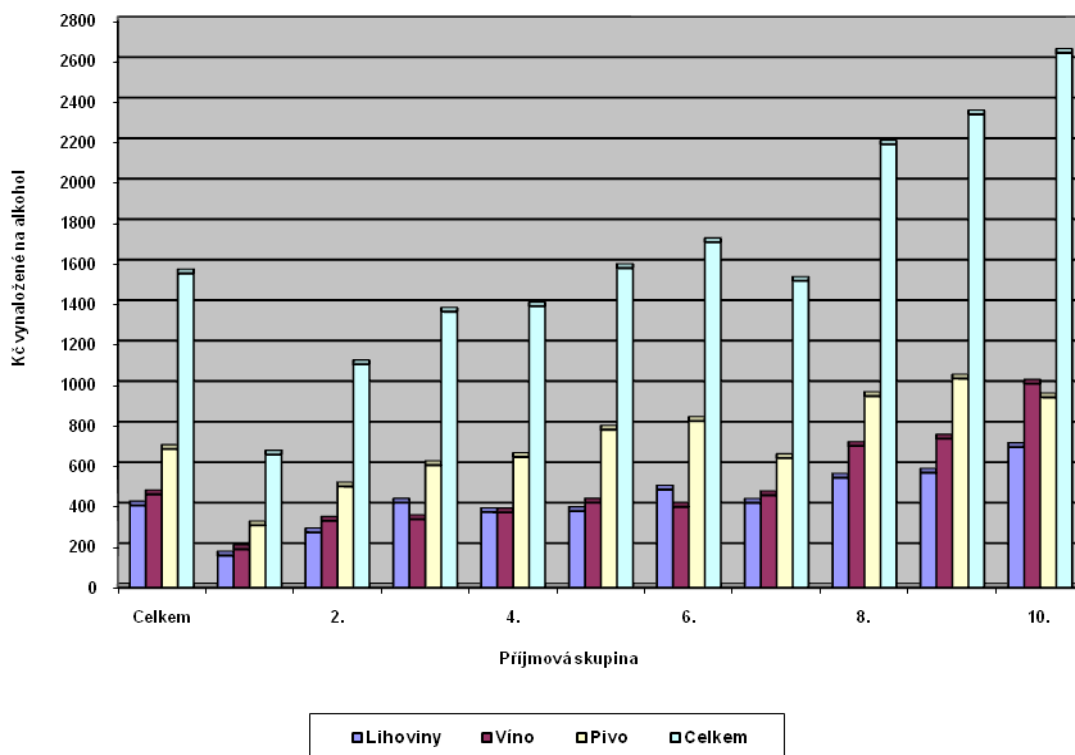
Výdaje českých domácností na alkohol v roce 2006 v Kč (33)

Druh Alkoholu	Domácnosti celkem	Domácnosti podle čistého peněžního příjmu na osobu na osobu (decily)									
		Nejnižších 10%	Druhých 10%	Třetích 10%	Čtvrtých 10%	Pátých 10%	Šestáých 10%	Sedmých 10%	Osmyých 10%	Devátých 10%	Desátých 10%
Lihoviny	406	159	273	420	373	378	484	419	543	568	694
Víno	461	190	330	338	372	420	399	456	700	736	1007
Pivo	685	308	500	605	645	780	823	640	946	1033	940
Celkem	1552	657	1103	1363	1390	1578	1706	1515	2189	2337	2641

Zdroj: Český statistický úřad, Statistická ročenka ČR, 1998 -2006 (33) a vlastní výpočty

Graf 3.2.:

Výdaje českých domácností na alkohol v roce 2006 dle peněžního příjmu (33)

Zdroj: Český statistický úřad: Statistika rodinných účtů 2006 (33) a vlastní výpočty

Z výše uvedeného grafu zcela jasně vyplývá, že výdaje domácností za alkohol s příjmem těchto domácností rostou. Zde však nelze dávat do přímé souvislosti množství vynaložených peněžních prostředků a celkové množství alkoholu. V situaci, kdy domácnostem stoupá průměrný příjem, přechází tyto domácnosti ke konzumaci dražších a kvalitnějších lihovin. Obecně je možné říci, že čím nižší je příjmová skupina, tím levnější produkty bude vyhledávat.

2.2.1. Alkohol a úmrtnost v ČR

Spotřeba alkoholu v České republice patří k nejvyšším v Evropě. Dokládají to údaje WHO (Světová zdravotnická organizace), která údaje dlouhodobě shromažďuje z národních oficiálních statistik o produkci, prodeji, vývozu a dovozu jednotlivých druhů alkoholických nápojů.

Podle studie WHO a World Bank patří alkohol mezi všemi návykovými látkami na první místo v počtu ztracených let v důsledku nemoci nebo smrti, způsobené jejich užíváním. Užívání alkoholu podle odhadů celosvětově působí v důsledku nemoci a smrti 3,5 % ztracených let produktivního věku, jenom vyspělé země takto přicházejí přibližně o 9 % produktivních let. Vzhledem k vysoké spotřebě alkoholu v České republice se tato ztráta odhaduje na více než 10 %.

2.2.2. Vliv alkoholu na střední délku života

Při výpočtu vlivu alkoholu na střední délku života bude základním postupem konstrukce vícevýchodných tabulek úmrtnosti. Tyto tabulky jsou sestaveny na základě pravděpodobnosti úmrtnosti za neexistence dané příčiny. Protože nemáme k dispozici data tříděná podle příčin, věku a generace, použijeme pouze přibližný tvar, který vychází z podílu úmrtí na danou příčinu. Pravděpodobnost úmrtí je následně vypočtena pomocí logaritmické rovnice, jejíž popis je možné nalézt v publikaci (32).

Jako zdrojová data byly použity údaje o zemřelých podle podrobného seznamu příčin, jak je shromažďuje Český statistický úřad v publikaci Pohyb obyvatelstva. V České republice se ve sledovaném období třídila úmrtnostní data podle dvou revizí Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN). Původní, 9. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí, úrazů a příčin

smrti platila u nás až do roku 1993. Podle 9. revize byla data tříděna čtyřčíselným kódovacím systémem. Desátá revize, která byla v České republice uvedena v platnost od roku 1994, nahradila dosavadní kódování alfanumerickým systémem jednoho písmene a tří čísel. Byla vytvořena nová jména a byly pozměny názvy některých kapitol. Úpravou prošla také pravidla pro výběr prvotní příčiny smrti, proto mohou být případné nápadné výkyvy v počtech způsobeny i přechodem na novou klasifikaci. (48)

Protože použité údaje v Pohybu obyvatelstva jsou členěny pouze do úrovně třímístného kódu, nebyl v tomto případě pro výpočet úmrtnosti způsobené užíváním alkoholu (ARM) přímo využit postup, který ve svém příspěvku shrnuli Francesco Cipriani a Sandro Landucci. (2) Na základě dostupných dat byl tedy vytvořen seznam příčin úmrtí a nemocí i podíl vlivu alkoholu (AAF) na jejich výskytu (souhrn v následující tabulce č. 4.4). Způsob určení podílu případů souvisejících s nadužíváním alkoholu vychází z výše zmiňované zahraniční studie.

Tabulka 5.2.:

Příčiny úmrtí související s alkoholem a podíl alkoholu na jejich vzniku (AAF)

MKN 10. revize	MKN 9. Revize	diagnóza	AAF (%)
F10	291, 303	Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním alkoholu	100
K70, K73, K74, K76	571	Chronické nemoci jater a jaterní cirhóza	100
C00-14	140-149	Zhoubné novotvary rtu, dutiny ústní a hltanu	50
C15	150	Zhoubný novotvar jícnu	75
C22	155	Zhoubný novotvar jater a intrahepatálních žlučových cest	15
C32	161	Zhoubný novotvar hrtanu	50
I10	401	Esenciální hypertenze	8

I60-I69	430-438	Cévní nemoci mozku	7
R68, R69, R96-99	780-799	Neznámé a neurčené příčiny nemoci	10
V01-Y89	E800-E999	Úrazy, otravy	33

Zdroj: (2), (33) a vlastní výpočty

Počty zemřelých na jednotlivé skupiny příčin smrti byly upraveny na základě předpokládaného podílu vlivu alkoholu. I když je zřejmé, že důležitým faktorem vlivu alkoholu je věk konzumentů v dané populaci, který souvisí i se způsobem a množstvím užívání alkoholických nápojů, podíly byly určovány rovnoměrně už z toho důvodu, že nebylo možné data podrobněji roztrždit podle příčin. Výsledný počet je pak součtem zemřelých, jejichž zdravotní stav byl ovlivněn převážně konzumací alkoholu. Specifickým problémem je úmrtnost na vnější příčiny v dětském věku, která může být užíváním alkoholu ovlivněna jen nepřímo, například při nehodě, kterou zaviní opilý řidič, nebo při fyzickém týrání dětí opilými rodinnými příslušníky.

Prvním výstupem jsou počty zemřelých, na jejichž smrti měl podle předpokladu podíl pouze alkohol, za jednotlivé roky a podle věku a pohlaví. Přehled sum za jednotlivé roky ve sledovaném období uvádí tabulka č. 4.5, stejně jako podíl zemřelých vlivem alkoholu na všech úmrtích v daném roce.

Tabulka 6.2.:

Úmrtí v ČR ovlivněná konzumací alkoholu a jejich podíl na všech úmrtích

Rok	Muži			Ženy			Celkem		
	Alkohol	Celkem	Podíl (%)	Alkohol	Celkem	Podíl (%)	Alkohol	Celkem	Podíl (%)
2000	4123	54882	7,51	2282	54119	4,22	6405	109001	5,88
2001	4088	53772	7,60	2274	53983	4,21	6362	107755	5,90
2002	4143	54377	7,62	2236	53866	4,15	6379	108243	5,89

2003	4422	55880	7,91	2372	55408	4,28	6794	111288	6,10
2004	4215	54190	7,78	2210	52987	4,17	6425	107177	5,99
2005	4303	54072	7,96	2169	53866	4,03	6472	107938	6,00
2006	4091	56788	7,20	2072	53508	3,87	6163	110296	5,59

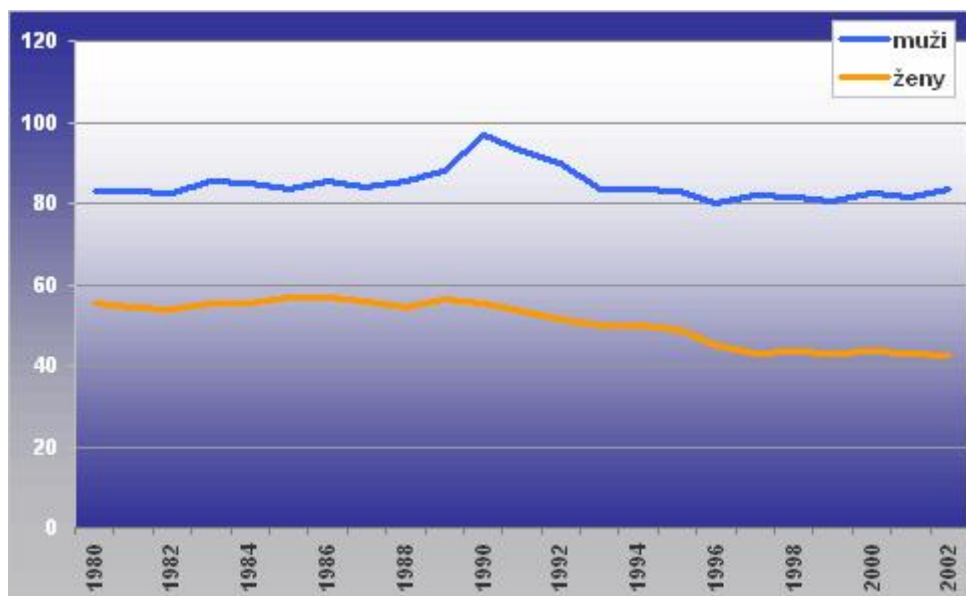
Zdroj: Český statistický úřad (33) a vlastní výpočty

Z výše uvedené tabulky je jasně patrné, že počet úmrtí způsobený konzumací alkoholu byl v roce 2006 nejnižší za sledované období.

Vývoj převedený na specifické míry úmrtnosti odděleně pro obě pohlaví ukazuje graf č. 4.4. Po celé sledované období (roky 1980-2002) se míra úmrtnosti držela nad hranicí 80 zemřelých na 100 000 obyvatel. Výrazněji se intenzita úmrtnosti mužů zhoršila na přelomu 80. a 90. let, kdy míry úmrtnosti přesahovaly hranici 90 zemřelých na 100 000 obyvatel (nejvíce v roce 1990, kdy míra úmrtnosti dosáhla hodnoty 96,9). U žen naopak byly společenské změny doprovázeny spíše snížením úmrtnosti způsobené alkoholem. Po stagnaci v 80. letech, kdy se míry úmrtnosti pohybovaly kolem 55 zemřelých na 100 000 obyvatel, se postupně snižovaly až k hranici 42,7 zemřelých na 100 000 obyvatel v roce 2002.

Graf 4.2.:

Vývoj měr úmrtnosti způsobené alkoholem v ČR v letech 1980-2002

Zdroj: Demografie.info.cz (50)

Na základě těchto údajů rozříděných podle věku a pohlaví byly sestrojeny vícestavové úmrtnostní tabulky. Ukazují střední délku života v České republice, jak by mohla vypadat, kdyby nebyla ovlivněna úmrtími způsobenými alkoholem. Výstup je patrný v tabulce č. 4.6, která ukazuje reálnou střední délku života a její teoreticky možné prodloužení po odstranění příčin úmrtí způsobených alkoholem.

Tabulka 7.2.:

Naděje na dožití za neexistence příčin smrti způsobených alkoholem

	Muži	Možné prodloužení		Ženy	Možné prodloužení	
	e ⁰	e ⁰	e ⁰ ₆₅	e ⁰	e ⁰	e ⁰ ₆₅
1980	66,86	1,04	0,29	73,97	0,54	0,29
1981	67,20	1,07	0,29	74,41	0,55	0,30
1982	67,31	1,05	0,29	74,48	0,53	0,30
1983	66,99	1,09	0,28	74,26	0,54	0,29
1984	67,30	1,06	0,29	74,48	0,54	0,30
1985	67,49	1,06	0,30	74,78	0,55	0,31
1986	67,47	1,09	0,29	74,68	0,56	0,30
1987	67,86	1,10	0,30	75,21	0,57	0,32
1988	68,08	1,13	0,31	75,34	0,56	0,32

1989	68,10	1,14	0,31	75,41	0,57	0,32
1990	67,55	1,26	0,31	75,45	0,60	0,31
1991	68,23	1,27	0,31	75,77	0,60	0,31
1992	68,28	1,50	0,31	76,24	0,62	0,31
1993	69,26	1,20	0,30	76,43	0,57	0,30
1994	69,51	1,21	0,31	76,67	0,60	0,30
1995	69,72	1,19	0,30	76,74	0,57	0,29
1996	70,39	1,17	0,31	77,46	0,56	0,29
1997	70,50	1,22	0,29	77,54	0,56	0,26
1998	71,15	1,21	0,30	78,08	0,57	0,28
1999	71,44	1,20	0,30	78,18	0,54	0,27
2000	71,65	1,22	0,32	78,48	0,57	0,27
2001	72,10	1,20	0,31	78,59	0,56	0,27
2002	72,06	1,21	0,31	78,67	0,56	0,25

Zdroj: *Demografie.info.cz* (50)

Z transverzálních modelů sestavených na základě dostupných dat tedy vyplývá, že úmrtí způsobená alkoholem připravila muže ve sledovaném období v průměru o 1,2 roku života a ženy o 0,6 roku. Na mužské střední délce života se tak projevuje působení alkoholu dvojnásobně v porovnání se ženami. O přibližně 0,3 roku života mají kratší naději dožití za nezměněných podmínek muži i ženy ve věku 65 let, je tedy zřejmé, že ve vyšším věku má alkohol na střední délku života pouze slabý vliv, který se v čase příliš nemění.

Vliv alkoholu se začal na mužské střední délce života výrazněji projevovat od konce 80. let a ve sledovaném období se maximálně projevil v roce 1992, kdy zkrátil naději dožití o 1,5 roku. Postupně se vliv úmrtnosti způsobené alkoholem projevoval na zkrácení naděje dožití slaběji, ale úbytek se udržel na hranici 1,2 roku. Maximální zkrácení střední délky života u žen se vlivem alkoholu projevilo také v roce 1992 a v roce 1994 (0,6 let), ale v celém sledovaném období se snížila v rozmezí pouze 0,53 - 0,60 let.

Lze tedy říci, že úroveň spotřeby alkoholu má vliv na celkové zdraví populace, i když je třeba si uvědomit, že riziko úmrtí spojené s alkoholem je odlišné pro různé skupiny obyvatel. Studie prokazují přímo úměrnou závislost mezi množstvím spotřebovaného

alkoholu a celkovou úmrtností. Vliv alkoholu na celkovou úmrtnost je nejnižší v nejstarších věkových skupinách, které také deklarují nejnižší spotřebu alkoholu.(2)

2.2.3. Význam odvětví výroby alkoholických nápojů pro národní hospodářství ČR

Výroba nápojů (alkoholických i nealkoholických) dle odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) - OKEČ 15.9 představuje pro potravinářský průmysl velmi významnou složku. S celkovou sumou 58.512 mil. Kč zaujímá druhé místo v celkových tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb. Celkový podíl na těchto tržbách činí 21,8% z celého potravinářského průmyslu dle informací zveřejněných Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR (MP ČR). (33) V odvětví výroby nápojů je zaměstnáno celkem 17.774 osob, čímž zaujímá 3. místo mezi jednotlivými obory. Lze odhadnout, že v podnicích zabývajících se výrobou alkoholických nápojů pracuje asi polovina těchto pracovníků, tedy 8.887 osob. Nápojový průmysl se také vyznačuje nejvyšší produktivitou práce v rámci celého odvětví. Nezpochybnitelná je i jeho role v zahraničním obchodu.

Tabulka 8.2.:

Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb nápojového průmyslu v roce 2006

OKEČ	Název	Hodnota v %
15.91	Výroba destilovaných alkoholických nápojů	7,8
15.92	Výroba etylalkoholu kvašením	0,9
15.93	Výroba hroznového vína	4,9
15.94-5	Výroba ovocného vína Výroba jiných nedestilovaných kvasných nápojů	0,1
15.96	Výroba piva	47,0

15.97	Výroba sladu	5,4
15.98	Stáčení minerální a pitné vody do lahví a výroba nealkoholických nápojů	33,9

Zdroj: Český statistický úřad (33) a vlastní výpočty

Z výše uvedené tabulky plyne, že výroba alkoholických nápojů se podílí 60,7% na celkových tržbách z prodeje vlastních výrobků a služeb v daném odvětví.

2.3. Alkohol a EU

Dle výsledků analýz z roku 2006 má alkohol v Evropské unii (EU) každoročně za následek 195 000 úmrtí. Negativní vliv alkoholu na zdraví populace je patrný v řadě oblastí. Ročně má konzumace alkoholu za následek například (1):

- 17 000 úmrtí v důsledku dopravních nehod (1 ze 3 u všech silničních dopravních nehod s následkem smrti),
- 27 000 úmrtí následkem úrazu,
- 2 000 vražd (4 z 10 u všech vražd a zabití),
- 10 000 sebevražd (1 ze 6 u všech sebevražd),
- 45 000 úmrtí v důsledku cirhózy jater,
- 50 000 úmrtí následkem rakoviny,
- 17 000 úmrtí v důsledku neuropsychiatrických obtíží,
- 200 000 atak deprese.

Evropa hraje v celosvětovém měřítku v produkci alkoholu významnou roli. Celá čtvrtina světové produkce alkoholu a více než polovina celosvětové výroby vína pochází právě z tohoto regionu. Na obchodu s alkoholem má Evropa ještě významnější podíl – více než 70% exportu a téměř 50% importů (včetně Evropské unie). Přestože většina transakcí je realizována mezi státy EU, obchod s alkoholem se podílí na bilanci obchodu se zbožím v EU jako celku téměř 9 miliardami Eur.

I přes převažující export je Evropa také regionem s největší spotřebou alkoholu na světě. Přesto, že její současná spotřeba 11 litrů čistého alkoholu na 1 dospělou osobu za rok je na výrazně nižší úrovni než v 70. letech minulého století, kdy bylo dosaženo maxima 15 litrů, ocitá se na vrcholu pomyslné pyramidy ve spotřebě alkoholu. Od roku 1960 se spotřeba alkoholu v zemích evropské patnáctky postupně vyrovnávala. V zemích střední a severní Evropy se v letech 1960 – 1980 spotřeba alkoholu zvyšovala a naopak trvale klesala ve státech jihoevropských. Alkohol pije většina Evropanů. Uvádí se, že 55 milionů dospělých, což je asi 15% evropské populace, ho nepije vůbec. Pokud vezmeme v úvahu 15% abstinujících dospělých Evropanů, dostáváme se po započtení nezaznamenané spotřeby alkoholu na alarmujících 15 litrů čistého alkoholu za rok na jednu osobu konzumující alkohol.

Pokud bychom toto množství alkoholu chtěli rozdělit na jednotlivé „formy“, ve kterých je konzumován a jejich procentuální zastoupení, pak skoro jedna polovina celkového množství alkoholu byla zkonsumována ve formě piva (44%), zbytek se dělí mezi víno (34%) a destiláty (22%).(1)

2.3.1. Evropská charta o alkoholu

Dne 14.12.1995 byla v Paříži přijata zástupci vlád evropských zemí **Evropská charta o alkoholu**. Připojila se k ní i Česká republika.

Etické zásady a cíle

Pařížská konference v souladu s Evropským akčním plánem o alkoholu žádá všechny členské země, aby připravily všestranné politické kroky a uskutečňovaly programy, které budou s ohledem na jejich rozdílná kulturní, sociální, právní a ekonomická prostředí

naplňovat následující etické principy a cíle. Rozumí se, že tento dokument si nečiní právní nároky.

1. Všichni lidé mají právo na život v rodině, společnosti a v pracovním prostředí, kde budou chráněni před úrazy, násilím a dalšími negativními důsledky konzumu alkoholu.
2. Všichni lidé mají od časného věku právo na nestranné informace a vzdělávání týkající se následků konzumu alkoholu na zdraví, pro rodinu i pro společnost.
3. Všechny děti a všichni dospívající mají právo vyrůstat v prostředí, které je chráněno před negativními důsledky konzumu alkoholu a pokud možno i před propagováním alkoholických nápojů.
4. Všichni lidé, kteří rizikově nebo škodlivě požívají alkoholické nápoje, a členové jejich rodin mají právo na dostupnou léčbu a péči.
5. Všichni lidé, kteří si nepřejí požívat alkoholické nápoje, nebo kteří je požívat nemohou ze zdravotních nebo jiných důvodů, mají právo být chráněni před tlakem alkoholické nápoje pít. Při odmítání alkoholu by se jim mělo dostávat podpory.

Deset strategií týkajících se alkoholu (30)

Výzkum i úspěšné příklady z různých zemí ukazují, že v evropském regionu lze dosáhnout velkého zdravotního a ekonomického prospěchu, jestliže se podaří realizovat následujících deset strategických postupů podporujících zdraví. Tyto postupy naplňují výše zmíněné etické principy a cíle v souladu s rozdílnými kulturními a sociálními, právními a ekonomickými prostředními v každém členském státě.

1. Informovat lidi o důsledcích konzumu alkoholu pro zdraví, rodinu a společnost a o účinných opatřeních, jež předejdou škodám nebo je sníží na minimum. Vytvářet vzdělávací programy počínající už v časném dětství.
2. Podporovat vznik veřejných, soukromých a pracovních prostředí chráněných před úrazy, násilnostmi a dalšími negativními důsledky konzumu alkoholu.

3. Vytvářet a prosazovat zákony, které budou účinně odrazovat od řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu.
4. Podporovat zdraví regulací dostupnosti např. u mladých lidí a ovlivňovat cenu např. zdaněním.
5. Berouce na vědomí existující omezení nebo zákazy v některých zemích, prosazovat striktní regulaci přímé i nepřímé reklamy alkoholických nápojů. Zajišťovat, aby žádná forma reklamy alkoholických nápojů nebyla speciálně zaměřena na mládež např. spojováním alkoholu a sportu.
6. Zajišťovat dostupné a účinné léčebné a rehabilitační služby s dobře připravenými pracovníky pro lidi, kteří pijí rizikovým nebo škodlivým způsobem a pro členy jejich rodin.
7. Zvyšovat vědomí etické i právní zodpovědnosti u lidí, kteří se zabývají prodejem alkoholických nápojů nebo obsluhou. Zajišťovat striktní kontrolu bezpečnosti produktu a uskutečňovat přiměřená opatření proti ilegální výrobě a ilegálnímu prodeji alkoholu.
8. Zvyšovat schopnost společnosti zvládat záležitosti kolem alkoholu prostřednictvím přípravy profesionálních pracovníků v různých oblastech jako je zdravotnictví, sociální služby, vzdělávání a soudnictví spolu s posilováním rozvoje společnosti i jejího vedení.
9. Podporovat nevládní organizace a svépomocná hnutí, které podporují zdravý způsob života, zvláště ty, jež mají za cíl předcházet škodám působeným alkoholem nebo tyto škody snižovat.
10. Formulovat široce založené programy v členských zemích beroucí v úvahu existující Evropskou chartu o alkoholu, specifikovat jasné cíle a indikátory výsledků, monitorovat pokrok a zajišťovat periodickou aktualizaci programů založenou na vyhodnocování.

2.3.2. Zdanění alkoholu v Evropské unii

Ceny lihovin se v jednotlivých státech EU liší. Rozdíly záleží na konkrétním druhu alkoholického nápoje. Při zohlednění všech druhů lihovin je zřejmé, že nejdražší alkohol je ve Skandinávii. Ve Švédsku, Finsku a Dánsku je tvrdý alkohol dražší o více než 220%, než jaký je cenový průměr v Evropské unii. V cenách se promítá především vysoká spotřební daň a

daň z přidané hodnoty (DPH) v těchto zemích. Naopak nejlevnější lihoviny má Bulharsko, Kypr a Slovinsko. Pobaltské země a Česko patří také k zemím s nižšími cenami alkoholických nápojů.

Selektivní spotřební daně jsou harmonizovány v rámci EU, zejména proto, že se promítají do cen a případné výrazné odchylky by se mohly stát překážkou volného obchodu mezi státy EU. Jak je patrné z níže uvedené tabulky a grafu, i přes tuto skutečnost zůstávají diference mezi výší sazeb spotřební daně z lihu u jednotlivých členských států stále vysoké, neboť ochota k této harmonizaci je minimální, systémy selektivních zdanění jsou historicky formovány a v řadě případů vyvolávají široké spektrum požadavků na různé výjimky. Podle směrnice č. 92/84/EEC platí, že v souvislosti se zavedením minimální sazby daně nesmějí členské země aplikující sazbu daně v intervalu 500 – 1000 EUR (to se týká i ČR) tuto sazbu snížit a členské země aplikující sazbu daně vyšší než 1000 EUR, nemohou tuto sazbu snížit pod hranici 1000 EUR.

Tabulka 9.2.:

Zdanění lihu v Evropské unii (stav k 1. lednu 2007) (10)

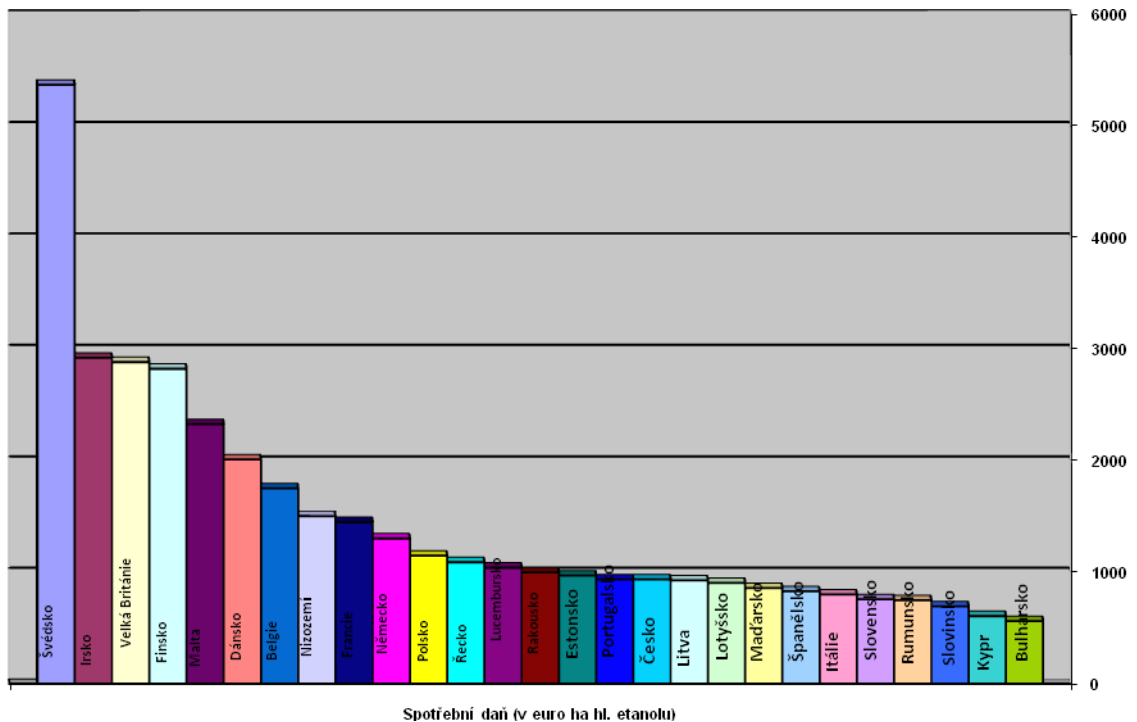
Země	Spotřební daň (v euro na hl. etanolu)	DPH v %
Švédsko	5373,19	25,00
Irsko	2925,00	21,00
Velká Británie	2885,38	17,50
Finsko	2825,00	22,00
Malta	2329,37	18,00
Dánsko	2011,48	25,00
Belgie	1752,2354	21,00
Nizozemí	1504,00	19,00

Francie	1450,00	19,60
Německo	1303,00	19,00
Polsko	1148,76	22,00
Řecko	1090,00	19,00
Lucembursko	1041,1528	15,00
Rakousko	1000,00	20,00
Estonsko	971,46	18,00
Portugalsko	937,15	21,00
Česko	936,79	19,00
Litva	926,78	18,00
Lotyšsko	905,17	18,00
Maďarsko	858,15	20,00
Španělsko	830,25	16,00
Itálie	800,01	20,00
Slovensko	756,99	19,00
Rumunsko	750,00	19,00
Slovinsko	694,79	20,00
Kypr	606,90	15,00
Bulharsko	562,43	20,00

Zdroj: European Commission, Tax Policy, Excense duties and transport (10)

Graf 5.2.:

Výše spotřební daně v zemích EU (stav k 1. 1. 2007) (10)

Zdroj: European Commission, Tax Policy, Excense duties and transport (10)

2.3.3. Regulace spotřeby alkoholu v členských zemích Evropské unie

Každý ze států EU má ve své legislativě zákony a další nástroje, které umožňují vyčlenit alkohol z ostatního zboží, se kterým lze na území daného státu obchodovat. Často jsou tato opatření přijata v zájmu ochrany veřejného zdraví. Navzdory existenci takovýchto „regulátorů“ spotřeby alkoholu, nemá téměř polovina států Evropské unie dosud vypracován pro tuto oblast žádný akční plán nebo zřízen koordináční orgán. Pokud už takový plán nebo orgán existuje, většina států má programy zaměřené pouze na jeden z mnoha aspektů této politiky. Nejčastěji se jedná o školní vzdělávací programy. Každý ze států EU má také určitou formou omezenou možnost řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu, kde - s výjimkou Irsko, Lucemburska a Velké Británie - je ve všech státech maximální tolerovaná hladina alkoholu v krvi řidiče omezena na úroveň doporučenou Evropskou komisí (0,5 g/l).

Pokud jde o prodej alkoholu, ten je obvykle ve většině států EU omezován. Způsob omezení prodeje se v zemích Evropské unie liší. V několika státech je prodej omezován

prostřednictvím monopolů v maloobchodní síti, často je také využíváno udělování licencí, kterými jsou regulována místa prodeje alkoholu. Často využívané je i omezení prodejní doby. Využívá ho více než třetina států (a některých regionů). V malém počtu států existuje rovněž vymezení dnů, ve kterých je možné alkohol prodávat, nebo omezení hustoty výskytu prodejců. Ve všech státech EU bez výjimky platí zákaz prodeje alkoholu mladistvým v barech a restauracích do určitého věku. Čtyři země však vůbec nemají regulován prodej alkoholu dětem v obchodech. Různá je v Evropě také věková hranice pro prodej alkoholu mladistvým. Zatímco Severní Evropa preferuje věkovou hranici pro prodej alkoholu 18 let, Evropa jižní upřednostňuje hranici 16 let.

Na různých úrovních – dle závislosti na typu marketingové činnosti - je také regulován marketing alkoholických nápojů. Například televizní reklamy propagující pivo jsou ve více než polovině evropských zemí předmětem zákonných omezení (omezení se netýkají obsahu). V pěti zemích existuje zákaz úplný. Na základě těchto skutečností byl vznesen požadavek, aby ostatních 14 států reklamu na alkohol také zakázalo. Billboardy a tištěné reklamy na alkohol jsou regulovány méně a zhruba třetina států (zejména ze zemí evropské desítky) je nereguluje vůbec. Sponzoring - hlavně sportovních akcí – je omezován nejméně. Pouze sedm zemí přijalo drobná omezení týkající se sponzoringu.

Další a trvale nejvýznamnější součástí programu omezování spotřeby alkoholu ve všech evropských státech je zdanění alkoholických nápojů. Daňové sazby se však v jednotlivých státech výrazně liší. Největší rozdíly jsou patrné u vína, kdy bezmála polovina států nemá na víno uvalenu žádnou daň a asi v pětině zemí je tento produkt zdaněn sazbou vyšší než 1000 Eur (v přepočtu na kupní sílu). Obecně můžeme říci, že průměrné zdanění alkoholu je vyšší v zemích severní Evropy a nižší v jihoevropských státech a v části střední a východní Evropy. Ve čtyřech zemích byla od roku 2004 také uzákoněna cílená daň na alkohol v tzv. „alcopops“ (limonády s přídavkem alkoholu), která vedla ke snížení spotřeby těchto nápojů.

Při vytvoření jednotné stupnice hodnocení a při zahrnutí různých oblastí protialkoholové politiky se celkové hodnocení států v oblasti realizované regulace spotřeby alkoholu pohybuje od 5,5 bodu (Řecko) po 17,7 bodu (Norsko). Možné maximum, které lze v hodnocení získat je 20 bodů a bodový průměr činí 10,8 bodu. Nejbenevolentnější politiky

jsou v jižní Evropě a v části východní a střední Evropy. Naopak, nejpřísnější politiky snažící se omezovat spotřebu alkoholu jsou tradičně zavedeny ve státech severní Evropy. Nelze však říct, že by celková bodová hodnota zavedených regulačních politik rovnoměrně klesala směrem od severu k jihu.

Současný pohled na politiku regulace spotřeby alkoholu se výrazně liší od situace, která panovala v Evropě v 50. letech minulého století. Politiky jednotlivých států mají tendenci se vzájemně sjednocovat, především díky opatřením, která ve většině států platí při limitaci řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu - zde mají všechny státy stanovenou zákonnou hranici. Oproti roku 1950 je v současnosti rovněž výrazně větší podíl regulace marketingu, stanovení věkového omezení pro nákup alkoholu a v neposlední řadě i podíl veřejné politiky na tvorbě opatření pro omezování spotřeby alkoholu (1).

2.3.4. Mezinárodní srovnání odhadů sociálních nákladů spojených s alkoholem

Během několika posledních desetiletí byly zveřejněny početné studie týkající se nákladů spojených se zneužíváním alkoholu. Přestože tyto studie mají některé společné rysy, například zaměření na odhad celkových nákladů pro společnost jako celek, vykazují také značnou různorodost jak v otázce metodologie tak ve výsledcích (viz. tabulka). Například kanadské a australské odhady nákladů per capita jsou přibližně poloviční než odhady ve Spojených státech a odhady ve Velké Británii jsou přibližně na úrovni jedné pětiny.

Tabulka 10.2.:

Mezinárodní srovnání odhadů sociálních nákladů spojených s alkoholem (18)

Studie	Země	Údaje za rok	Původní celkový odhad nákladů (v milionech v lokální měně)	Celkové náklady v poměru k HDP (%)
McDonnell & Maynard (1985)	Velká Británie	1983	1 614	0,5

Adrian (1988)	Kanada	1981	5 672	1,6
Rice a kol. (1990)	USA	1985	70 340	1,7
Nakamura a kol. (1993)	Japonsko	1987	664 000	1,9
Collins & Lapsley (1996)	Austrálie	1992	3 830	1,0
Single a kol. (1998)	Kanada	1992	7 522	1,1
Harwood a kol. (1998)	USA	1992	148 000	2,3

Zdroj: ICAP Reports č. 7: Odhadování nákladů spojených se zneužíváním alkoholu, srpen 1999(18)

2.4. Ekonomické možnosti snížení spotřeby alkoholu

Tato část práce pojednává v obecné rovině o ekonomických nástrojích, kterými lze ovlivňovat poptávku a nabídku alkoholických nápojů. Účinnost ekonomických nástrojů a jejich nákladová efektivita jsou uváděny převážně tak, jak je popisuje zahraniční ekonomická literatura.

2.4.1. Snížení poptávky po alkoholu

Poptávka po alkoholických produktech, stejně jako jejich nabídka, jsou ovlivnitelné jen velmi obtížně. Existuje však několik obecně platných ekonomických nástrojů, kterými lze poptávku po alkoholu účinně snížit. Tyto nástroje se dělí na cenové a necenové. Mezi cenové nástroje patří zvyšování daňového zatížení alkoholu a jeho následný cenový růst. Necenové nástroje umožňují snižovat poptávku po alkoholu např. větší informovaností obyvatel o zdravotních důsledcích, které si mohou požíváním alkoholu přivodit, zákaz konzumace alkoholických nápojů na pracovištích, omezení počtu prodejních míst, zákaz reklamy, omezené možnosti podpory prodeje alkoholických nápojů, zákaz prodeje alkoholu mladistvým a podobně.

2.4.1.1. Cenové nástroje

Zdanění lihových výrobků

Problematika daňové incidence patří mezi stěžejní funkcionální aspekty daňového systému každého státu. Z ekonomického hlediska je důležité sledovat efektivní dopad daně, tj. dopad daně po provedeném daňovém přesunu. Subjekty rozhodující na úrovni státu si musí být vědomy účinků, které plynou z přesunu a dopadu daní. U selektivních spotřebních daní se očekává, že při uložení daně výrobcům nastane přesun daně na spotřebitele. Tyto daně mají z hlediska fiskální funkce nejen stabilní a silnou výnosnost, ale přede vším mají výchovně působit na spotřebitele ve směru snižování spotřeby selektivních produktů a odrazení od škodlivých a celospolečensky nežádoucích návyků.

Typy zdanění lihových výrobků

Spotřební daně

Spotřební daně (SPD) jsou součástí tzv. „nepřímých daní“. Státu jejich zavedení umožňuje regulaci cen určitých komodit na trhu a samozřejmě také zvýšení příjmů státního rozpočtu. V České republice tvoří tato daň často více než 50% ceny zdaněného zboží, proto je to také velice účinný prostředek ke snižování poptávky po určitých produktech. Jako plátcí daně zde vystupují výrobci a provozovatelé „daňových skladů“. Jelikož daň je součástí ceny výrobku, je zřejmé, že poplatníky spotřební daně jsou kupující.

Spotřební daň může být uvalena na výrobky a služby, pokud splňují jednu nebo více z následujících podmínek:

- a) Produkce, distribuce a prodej mohou být přesně kontrolovány vládou, což zajišťuje minimální možnost krácení daní.
- b) Poptávka je cenově neelastická, tzn., když roste cena, spotřeba klesá o méně procent, než o kolik se vyšila cena. Příjmy z daní jsou tedy vyšší díky nové míře spotřeby.
- c) Produkt nebo služba je luxusní, nejedná se o základní potřebu. S růstem příjmů obyvatel nejen že roste spotřeba luxusního zboží a služeb, ale roste dokonce rychleji než příjmy. To znamená, že důchodová elasticita poptávky je větší než 1, což při zvýšení spotřeby znamená ještě větší zvýšení daňových příjmů státu.

- d) Spotřeba produktu je návyková nebo způsobuje negativní externalitu (dopady na ostatní). Tím se nabízí vhodný důvod (ekonomicky a politicky zdůvodnitelný) na zavedení daní.

V České republice je od 1.1.2004 na základě zákona č.353/2003 Sb. výhradním správcem spotřební daně celní správa. Do výše uvedeného zákona byla zakomponována Směrnice Rady č.92/12/EHS o obecné úpravě, držení, pohybu a sledování výrobků podléhajících spotřební dani, která zachovává daňovou výsost každého členského státu EU. Jistá omezení jsou pouze na straně minimálních a maximálních sazeb spotřební daně, v provozování daňových skladů, v režimu s podmíněným osvobozením od daně, atd. Vzhledem k tomu, že spotřební daně představují více než 12% příjmů státního rozpočtu, je správa spotřebních daní jednou z nejdůležitějších činností celní správy. Neméně důležitou funkcí celní správy je kontrolní činnost a s ní spojená snaha co nejvíce eliminovat daňové úniky. Výše spotřební daně u vybraných výrobků určená v ustanovení § 1 zákona č.353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů není zrovna nízká a celá řada výrobců nebo dovozců těchto vybraných výrobků má snahu vyhnout se jejich zdanění a tím maximalizovat své zisky. Toto se týká zejména minerálních olejů a lihu, kde jsou sazby spotřební daně nejvyšší. K těmto podvodům nahrává výrobcům a dovozcům vybraných výrobků právě institut daňových skladů. Takový sklad dává dovozci nebo výrobcovi možnost skladovat nebo vyrábět vybrané výrobky, aniž by z nich byla odvedena spotřební daň. Ta je přiznána a zaplácena až poté, co jsou vybrané výrobky uvedeny do oběhu. V tuto chvíli je nutná důsledná kontrolní činnost pracovníků celní správy, neboť zde vzniká - díky možnosti čerpání maximálně povolených ztrát namísto ztrát reálných - prostor pro největší daňové úniky.

Oproti původní finanční správě má celní správa možnost použití jednotek mobilního dohledu, které mohou provádět kontrolní činnost operativně na hranicích České republiky. Samotní pracovníci daňového dozoru mají pravomoc provádět dozor a sledovat vybrané výrobky přímo v terénu.

Při správě spotřebních daní postupují celní orgány podle zákona č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon definuje správu daně jako právo činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňových

povinností, zejména právo vyhledávat daňové subjekty, daně vyměřit, vybrat, vyúčtovat, vymáhat nebo kontrolovat podle tohoto zákona jejich splnění ve stanovené výši a době (56).

Předmětem spotřební daně jsou vybrané výrobky na daňovém území Evropského společenství vyrobené nebo na daňové území Evropského společenství dovezené (57).

Daňová povinnost vzniká výrobou vybraných výrobků na daňovém území Evropského společenství nebo dovozem vybraných výrobků na daňovém území Evropského společenství (57).

Spotřebními daněmi, které se týkají alkoholu, jsou:

- daň z lihu
- daň z piva
- daň z vína a meziproductů

Daň z lihu

V roce 2004 převzala správu daní celení správa. Od této doby je pozorován trvalý nárůst inkasa spotřební daně. Tento nárůst byl ovlivněn několika faktory, především zvýšením sazby spotřební daně z 234 Kč/l na 265 Kč/l čistého lihu. Dalšími faktory, které pozitivně ovlivnily inkaso daně z přidané hodnoty, byly zvýšená kontrolní činnost celních orgánů (hlavně trvalý daňový dozor v lihovarech) a přísná kontrola lihovin a jejich důsledné označování kontrolními lihovými páskami, což vše ukládá zákon č. 676/2004 Sb., o povinném značení lihu a změnou zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o povinném značení lihu“).(55)

Sazby spotřebních daní z lihu k roku 2006 jsou uvedeny v tabulce 6.1. Tyto sazby se od účinnosti zákona o spotřebních daních nezměnily.

Tabulka č. 11.2.:

Sazby spotřebních daní z lihu

Vybraný výrobek	Měřicí jednotka	Sazba daně
Lih obsažený ve výrobcích (klasické lihoviny)	hl. etanolu	26 500 Kč

Lih obsažený v destilátech z pěstitelského pálení	hl. etanolu	13 300 Kč
--	-------------	------------------

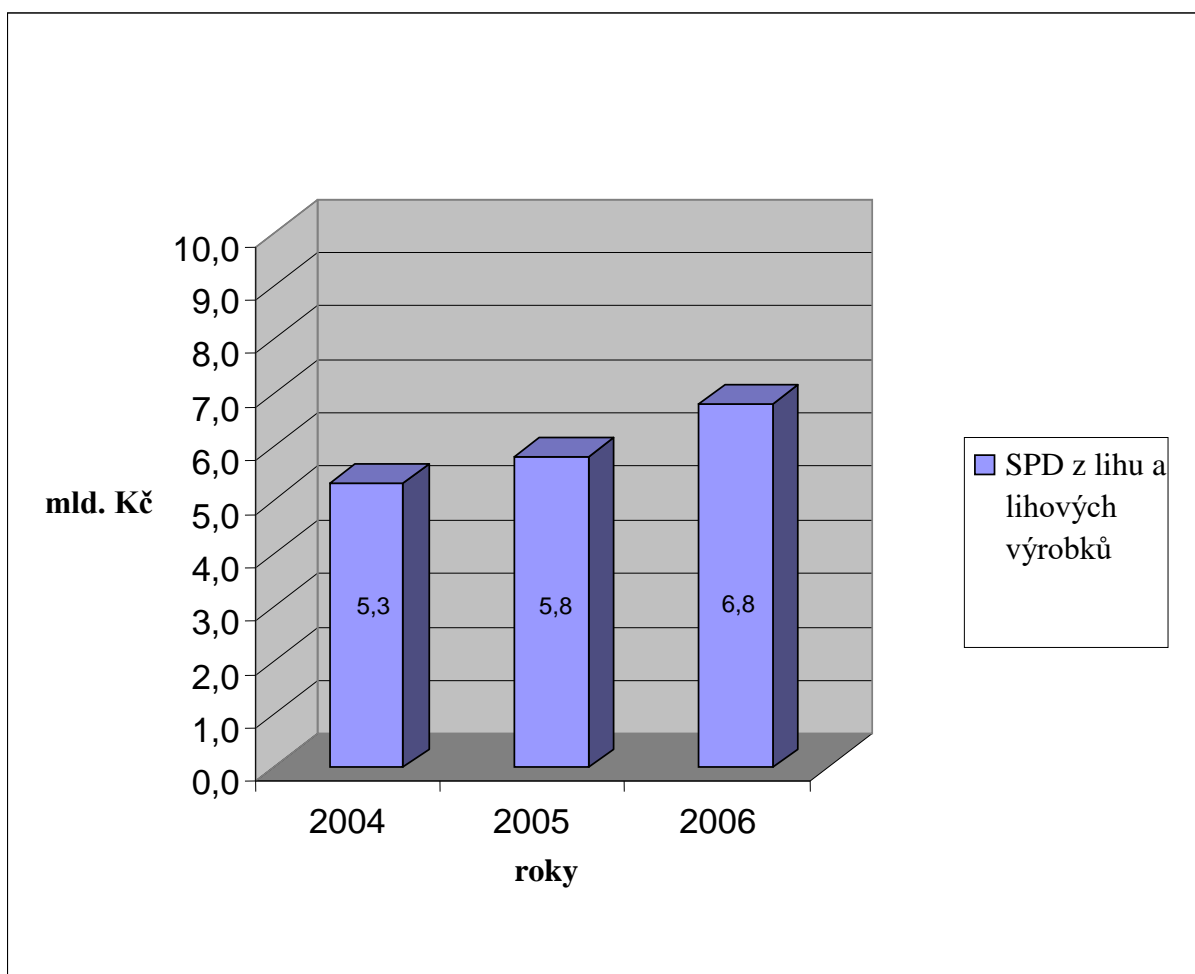
Zdroj: zákon 353/2003 Sb.(57)

Příjem státu ze spotřební daně z lihu a lihových výrobků činil za rok 2006 celkem 6,8 mld. Kč, v porovnání s rokem 2005 to představuje nárůst o 0,99 mld. Kč, v procentuálním vyjádření - o 17% více. Příjmy státní pokladny ze spotřební daně z lihu a lihových výrobků představují plnění celoročních plánovaných příjmů ve výši 109,7%. Plánovaný roční příjem státního rozpočtu ze spotřební daně z lihu a lihových výrobků byl překročen cca o 1 mld. Kč. Pro rok 2007 nebyl očekáván výrazný nárůst příjmu spotřební daně z lihu, i když vzhledem k zamýšlené povinnosti přídavku lihu do pohonných hmot (motorových benzínů) by došlo k výraznému zvýšení výroby bezvodého lihu. Protože ale tento lih bude osvobozen od spotřební daně (to je zatím poslední názor ministerstva financí), nepromítne se tato zvýšená výroba na inkasu spotřební daně (40).

Z následujícího grafu je zřetelně vidět stoupající trend v inkasu spotřební daně z lihu a lihových výrobků.

Graf č. 6.2.:

Příjmy spotřební daně z lihu za období 2004 - 2006

Zdroj: MF ČR, (27) a vlastní výpočty

Problematika výběru spotřební daně z lihu je však v reálném životě mnohem složitější. Vezmeme-li v úvahu, že spotřební daň z lihu je stanovena na 26 500 Kč/hl., v případě daňových úniků se pak jedná o obrovské částky.

V první řadě jde o tzv. „mimobilanční líh“. Je to líh, který je vyroben v oficiálních lihovarech, ale není řádně zdaněn ani zaúčtován. Toto tvrzení se může zdát nereálné, protože veškerý vyprodukovaný objem lihu stejně jako celý technologický proces jeho výroby je sledován úředně zaplombovanými měřidly a to až do okamžiku, kdy je umístěn do skladovacích nádrží. Ty, z provozních, obchodních a manipulačních důvodů, již zaplombované nejsou. A zde vzniká prostor pro daňové úniky. Je pochopitelné, že při manipulaci s lihem dochází k určitým ztrátám (ztráty výrobní, skladovací, dopravní, manipulační atd.). Tyto ztráty si může provozovatel na základě vyhlášky (55) započítat.

Častou praxí lihovarů pak je, že nevykazují skutečně vzniklé ztráty, které na základě výše uvedené vyhlášky mohou započítat, ale ztráty, které se téměř rovnají jejich celkové produkci. Kontrolní orgány nemají žádnou možnost, jak výrobcům prokázat, že jejich reálné ztráty byly nižší. Dle samotných pracovníků celní správy jsou ztráty stanovené vyhláškou předimenzované. Průměrný lihovar si tak za rok může „našetřit“ řádově desítky hektolitrů lihu. V případě velkých lihovarů může jít jejich „úspora“ až do stovek hektolitrů lihu. Při sazbě SPD z lihu 26 500 Kč/hl. jsou ve hře až stamiliony Kč, o které státní rozpočet přichází. Je v zájmu státu, aby tato praxe nebyla výrobcí lihu zneužívána. Celní správa proto zavedla opatření v podobě stálých daňových dozorů. V rámci těchto dozorů jsou celníci osobně přítomni celému technologickému procesu výroby lihu. Do jaké míry se však daří celní správě toto riziko eliminovat lze však jen těžko odhadnout.

Za zmínku stojí ještě zavedení kontrolních nálepek, jako povinného značení všech lahví obsahujících lihoviny. V otázce kolkování lihovin nejsou státy EU jednotné. S povinným kolkováním lihovin se můžeme setkat v Itálii nebo na Slovensku. Na druhé straně jsou státy, ve kterých lihoviny kolkovány nejsou. Tak je tomu například v Rakousku. Nepodařilo se prokázat, že by státy, které lihoviny povinně kolkují, měly větší inkaso spotřební daně než státy, které povinné značení lihovin zavedeno nemají. Tím nejčastěji argumentovali velcí producenti lihovin (např. Stock Plzeň, Jelínek Vizovice atd.), kteří byli proti zavedení povinného značení lihovin a poukazovali hlavně na to, že jim stoupnou náklady, tím budou nuceni zvýšit cenu svých produktů a nelegální lihoviny pak budou pro kupující ještě zajímavější. Zákon o povinném značení lihu nabyl účinnosti dnem 1.7.2005. V současné době tito velcí výrobci naopak přiznávají, že jim zásluhou tohoto zákona a díky důsledným kontrolám ze strany celní správy stoupl obrat zboží. Je to logický důsledek, neboť kolkováním lihovin byla padělatelům velmi zkomplikována možnost nabídnout své zboží na trhu.

Další určitou výjimečnost České republiky představuje poměrně značná obliba výroby ovocných destilátů v pěstitelských pálenicích. Od 1.1.2004 byla zvýšena sazba spotřební daně z pěstitelského pálení z 95 Kč/l na 133 Kč/l. Mnozí provozovatelé pěstitelských pálenic se obávali, že to velkou část pěstitelů odradí od svážení svých pěstitelských přebytků do pálenic a budou doma tzv. „pálit na černo“. Tato obava se však nepotvrdila. V roce 2005 byl sice zaznamenán menší objem vyrobeného ovocného destilátu v pěstitelských pálenicích ve srovnání s rokem 2004, ale příčinou tohoto poklesu byla výrazně menší úroda ovoce. Je

samozřejmě, že k nelegální výrobě ovocného destilátu stále dochází a docházelo by k němu, i kdyby spotřební daň byla nižší, a to z toho důvodu, že ovocný destilát vyrobený v pěstitelské pálenici nesmí být předmětem prodeje a každý pěstitel si může nechat vyrobit za jedno výrobní období (od 1.7. do 30.6. následujícího roku) pouze 30 litrů etanolu (40).

Zdá se, tyto daňové úniky nejsou pro stát nikterak významné, ale uvědomíme-li si, že výrobní kapacita nelegální pálenice může být 300 – 500 litrů lihu za den, může to v konečném součtu představovat ztrátu státní pokladny v řádu několika milionů korun za rok.

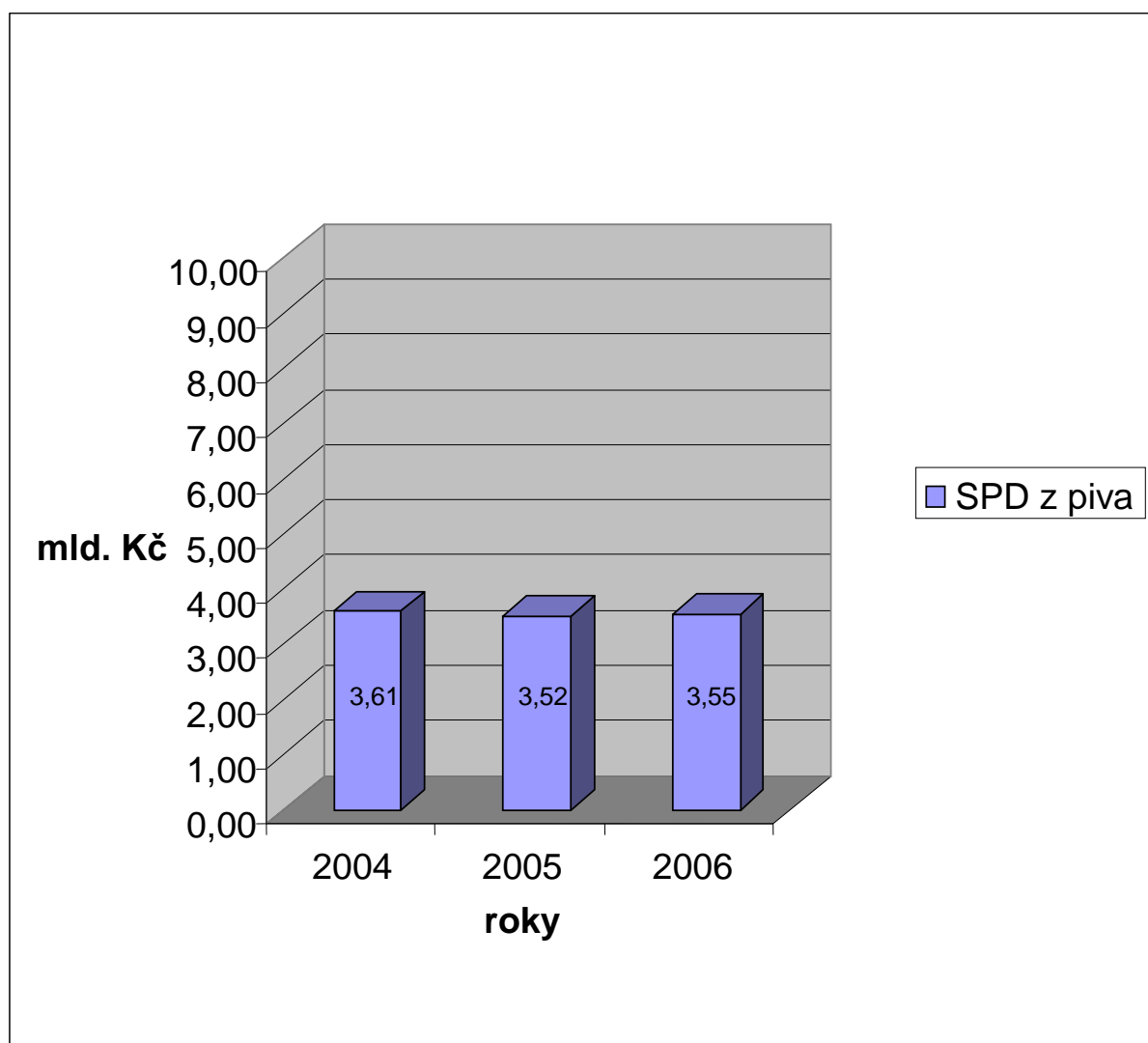
Dále je nutné zmínit denaturovaný líh. Jedná se o líh, který je záměrně znehodnocen určitou chemickou látkou (u obecně denaturovaného lihu je to látka bitrex – denatonium benzoát). Tato nehořlavá, bílá, krystalická látka bez zápachu má zabránit použití tohoto lihu pro konzumaci. Látka je totiž nesnesitelně hořká i při relativně nízkých koncentracích (10 – 100ppm). Jelikož tento líh není určen ke konzumaci, není předmětem spotřební daně. Přestože se na znění vyhlášky č. 141/1997Sb. o technických požadavcích na výrobu, skladování a zpracování lihu, ve znění pozdějších předpisů podíleli odborníci na chemii, kteří se domnívali, že látku bitrex nelze z lihu odstranit, padělatelům lihovin se to podařilo. Je nutné zmínit, že organizovaný zločin je v této oblasti velice rozsáhlý. Pracovníci celní správy registrovali v posledních letech velké dovozy denaturovaného lihu z Polska. Na našem území je padělateli provedeno jeho „vyčištění“ od bitrexu a následně je vyčištěný líh uveden na trh zejména v podobě hořkých lihovin jako je Fernet. Hořké lihoviny jsou snad nejčastěji padělávané z toho důvodu, že je zde možné díky hořkosti použitých bylin (například pelyňku) zamaskovat stopy po bitrexu, které by se v lihu ještě mohly objevit, respektive jeho zbytkové množství tolik nenarušuje původní hořkou chuť nápoje. Stát zde opět přichází o značné částky ze spotřební daně, ale také díky snížení prodejů oficiálních producentů lihovin přichází o část daní z příjmů a DPH. Kromě finančních ztrát je však nutné ještě zmínit škodlivost bitrexu na lidské zdraví. Jeho bezpečnostní list, vyhotovený dle nařízení ES č. 1907/2006 (REACH) uvádí při požití: zdraví škodlivý, podráždění sliznice, bolest hlavy, nevolnost, zvracení, bolest žaludku, závrať, průjem, křeče; při vdechování pak: podráždění sliznic, kašel, dušnost.

Daň z piva

Spotřební daň z piva činila za rok 2006 celkem 3,55 mld. Kč, oproti roku 2005 došlo k nárůstu o 0,03 mld. Kč, (+0,9%). Inkaso spotřební daně z piva je za poslední tři roky téměř konstantní, jak je patrné z grafu č. 6.2.

Graf č. 7.2.:

Příjmy spotřební daně z piva za období 2004 - 2006

Zdroj: MF ČR, (27) a vlastní výpočty

U této komodity je dlouhodobě inkaso spotřební daně ovlivněno odklonem spotřebitelů k vínu a ke spotřebě nízkoalkoholických piv. Pro rok 2007 se neočekává zvýšený výběr spotřební daně u piva. Spotřeba piva v České republice je vlivem neustále rostoucí ceny,

kteřá je způsobena nárůstem cen vstupů, zřejmě na vrcholu. Pokud by došlo k nárůstu výstavu pivovarů, bylo by to v rámci vývozu do zahraničí, což by ale nemělo vliv na inkaso spotřební daně (40). Vzhledem k patriotismu Čechů v otázkách piva, nelze očekávat ani zvýšení dovozu piva do ČR (dokládá to například <http://www.mpo.cz/dokument51660.html>). (61)

V naší republice jsou sazby spotřební daně u piva nastaveny tak, aby byly mírně zvýhodněny malé soukromé pivovary proti velkým výrobcům, jako jsou např. pivovar Plzeňský Prazdroj nebo pivovar Krušovice. Základní sazba spotřební daně je stanovena na 24 Kč/hl. a u malých nezávislých pivovarů se sazba odvíjí od jejich roční výroby, jak je uvedeno v tabulce č. 6.2.

Tabulka č. 12.2.:

Sazby spotřebních daní z piva

Vybraný výrobek	Sazba daně v Kč/hl. za každé celé procento extraktu původní mladiny					
	Základní sazba	Snížené sazby pro malé nezávislé pivovary				
		Velikostní skupina podle výroby v hl ročně				
		do 10 000 včetně	nad 10 000 do 50 000 včetně	nad 50 000 do 100 000 včetně	nad 100 000 do 150 000 včetně	nad 150 000 do 200 000 včetně
pivo	24,00	12,40	14,40	16,80	19,20	21,60

Zdroj: MF ČR (27)

Výroba piva je z hlediska daňových úniků nejméně riziková. Výrobcům se totiž snaha o daňové úniky nevyplatí. Výroba piva je tak technologicky náročnou záležitostí, že jeho nelegální výroba prakticky nepřipadá v úvahu. Navíc je v ČR velká konkurence pivovarů.

Daň z vína a meziproductů

Víno představuje produkt s nejnižším výběrem spotřební daně. Tato skutečnost je dána tím, že spotřební daň z vína (zákon o spotřebních daních hovoří o tichém vínu) je stanovena na 0 Kč/hl. a pouze meziprodukty (vína s obsahem převyšujícím 1,2% alkoholu, nejvýše pak 22% alkoholu a vína šumivá) jsou zdaněny sazbou spotřební daně ve výši 2 340 Kč/hl., viz tabulka č. 6.3.

Tabulka č. 13.2.:

Sazby spotřebních daní z vína a meziproduktů

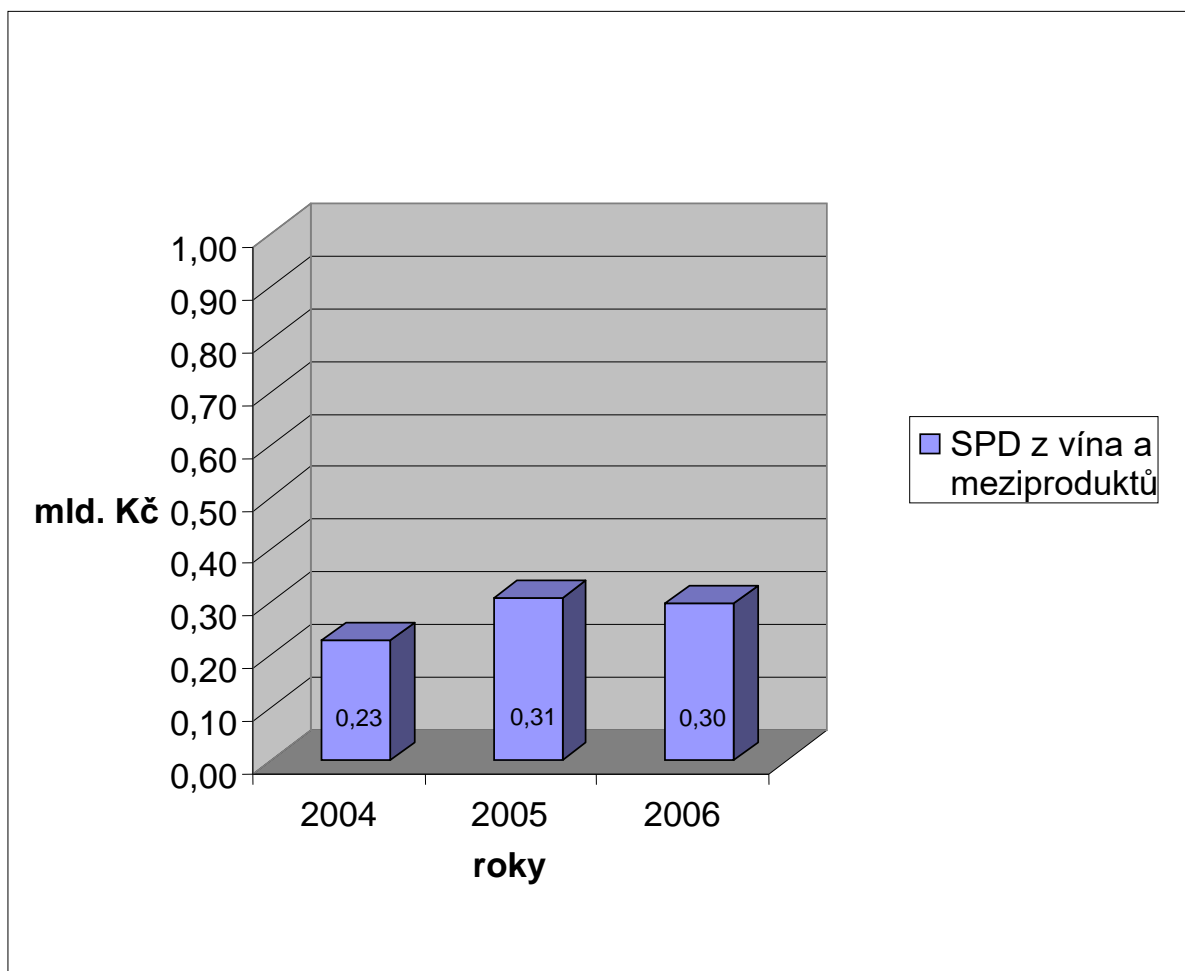
Vybraný výrobek	Měřicí jednotka	Sazba daně
Tiché víno	hl.	0 Kč
Šumivé víno	hl.	2 340 Kč
Meziprodukty	hl.	2 340 Kč

Zdroj: MF ČR (27)

Příjem státu ze spotřební daně z vína a meziproduktů činil v roce 2006 celkem 0,32 mld. Kč. Oproti roku 2005 došlo k nárůstu o 0,01 mld. Kč, což je nárůst o 3,2%. Příjmy státního rozpočtu ze spotřební daně z vína a meziproduktů za roky 2004, 2005 a 2006 jsou patrné z grafu č. 6.3.

Graf č. 8.2.:

Příjmy spotřební daně z vína a meziproductů za období 2004 - 2006

Zdroj: MF ČR (27) a vlastní výpočty

Přestože spotřeba tichých vín stoupá, nemá tato skutečnost vzhledem k nulové sazbě vliv na inkaso spotřební daně z vína a meziproductů. Pro rok 2007 tedy nebyl očekáván zvýšený výběr spotřební daně z vína a meziproductů (40).

Podobně jako je tomu u piva, i víno lze z hlediska výběru spotřební daně považovat za téměř bezproblémovou komoditu. Pouze u některých výrobců šumivého vína byla zaznamenána snaha vyhnout se placení spotřební daně tak, že začali operativně své víno plnit do lahví se šroubovacím uzávěrem a přetlak oxidu uhličitého snížili pod 3 bary. Díky tomuto opatření již nelze jejich víno považovat za šumivé, jak je uvedeno v zákoně o spotřebních daních (57).

Na takové víno je pak nahlíženo jako na víno tiché. Pracovníci celní správy samozřejmě provádějí kontroly takových výrobků za účelem zjištění přetlaku v láhvi, který je odvozen od rozpuštěného oxidu uhličitého. V případě pozitivního výsledku musí být celá vyrobená šarže dodaněna.

Daň z přidané hodnoty

Na základě novely **zákona č.235/2004 Sb.**, o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, který se nabyt účinnosti dnem 1.1.2005, došlo, mimo jiné, také k významné změně při výběru daně při dovozu zboží ze zahraničí. Do 1.1.2005 byla správcem DPH při dovozu výhradně celní správa. Od 1.1.2005 jsou správci DPH při dovozu zboží finanční úřady s výjimkou následujících případů:

- 1) dovozce zboží z třetích zemí není registrován jako plátce DPH**
- 2) dovoz zboží z třetích zemí, které nemá obchodní charakter**
- 3) nezákonný dovoz zboží (porušení celních předpisů)**

Novelou tohoto zákona došlo ke zrovnoprávnění podmínek pro realizaci zahraničního obchodu mezi jednotlivými výrobními a obchodními subjekty v členských státech EU i mimo ni. V praxi to znamená, že v případě dovozu zboží z třetích zemí subjektem, který je plátcem DPH, není tato daň vyměřována a inkasována celní správou, ale daň je přiznána plátcem daně v jeho daňovém přiznání za příslušné zdaňovací období.

Vliv zvýšení daní na spotřebu alkoholu – daňová incidence

Spotřební daně patří mezi významné zdroje příjmové stránky veřejných rozpočtů ve všech vyspělých zemích s tržně orientovanou ekonomikou. Kromě fiskální funkce mají rovněž funkci edukativní a regulativní, neboť prostřednictvím selektivních spotřebních daní je státem regulována spotřeba vymezeného okruhu výrobků, přičemž stát touto daní cíleně zatěžuje zpravidla spotřebu těch výrobků, které negativně ovlivňují zdravotní stav obyvatelstva nebo nepříznivě působí na životní prostředí.

Jak dalece se naplňuje edukativní a regulativní funkce spotřebních daní, lze vysledovat zejména v období, kdy dochází ke zvýšení sazeb spotřebních daní. Stát při ukládání spotřebních daní a především při zvýšení jejich sazeb očekává, že dojde k přesunu daně z místa zákonné incidence do místa ekonomické incidence, přičemž stát tím více uhradí náklady spojené s tlumením negativního působení spotřebními daněmi zdaňovaných vybraných výrobků na zdraví obyvatel a na životní prostředí. Zároveň s naznačeným fiskálním přínosem stát očekává, že uplatněné edukativní působení na spotřebitele, resp. kupující, odradí, alespoň částečně, potenciální zájemce od spotřeby nebo od škodlivých návyků, resp. tuto spotřebu v objemových jednotkách sníží.

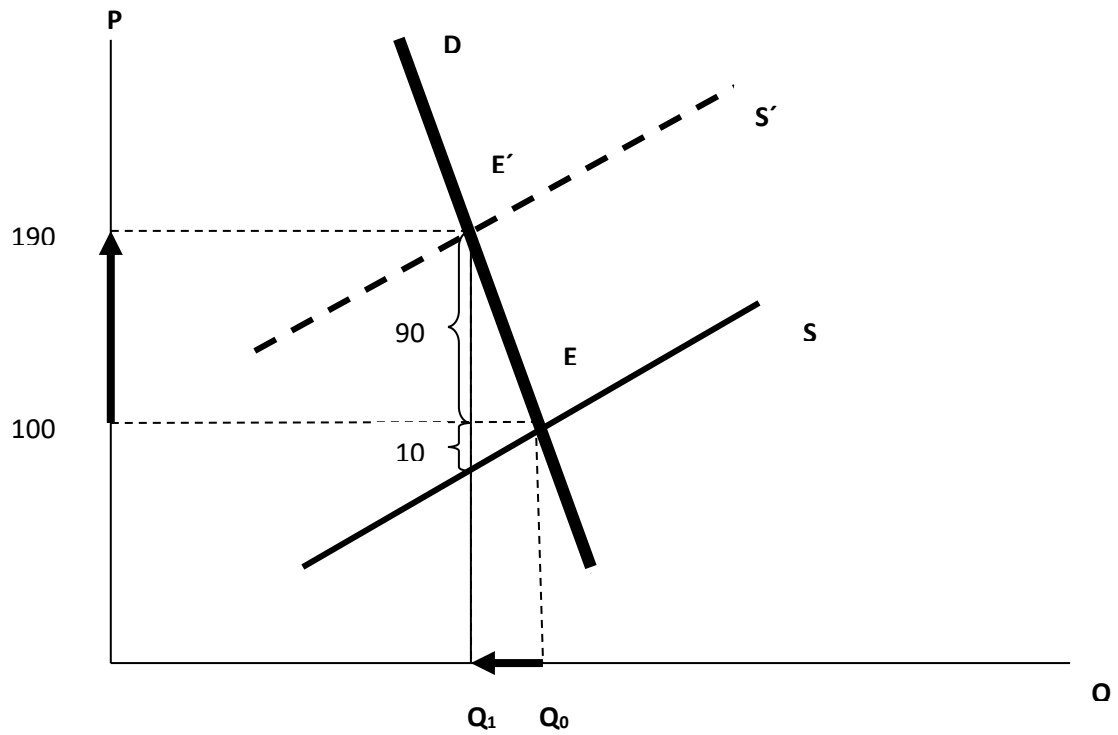
V podmínkách ČR je selektivními spotřebními daněmi zvláště zdaňován líh, pivo, víno a jeho meziprodukty. Právě u alkoholických nápojů lze objektivně sledovat daňový posun dopředu ze všech selektivních spotřebních daní nejlépe. Pro zhodnocení daňové incidence je nutné stanovit, jaká velikost zvýšení spotřební daně je přesunuta prostřednictvím prodejní ceny výrobku na kupujícího, resp. na spotřebitele a případně jakou část zvýšeného daňového břemene nese výrobce, resp. prodejce.

Při měření daňové incidence je nutné brát v úvahu, že velikost a směr daňového přesunu jsou ovlivňovány řadou faktorů, jako je např. pružnost nabídky a poptávky, charakter trhu (konkurenční, monopolní, oligopolní), míra otevřenosti ekonomiky a začlenění ČR do struktur EU, význam zdaněného trhu, časový faktor (časový horizont, v němž se důsledky přesunu sledují), rozsah poptávky, historicky a politicky formované zvyky a tradice obyvatel jako potenciálních spotřebitelů, resp. osobnost kupujícího (spotřebitele), výrobní a obchodní politika výrobců alkoholických nápojů, strategie a obchodní politika prodejců alkoholických nápojů apod.

K analýze dopadu rostoucí spotřební daně z alkoholu na spotřebu alkoholických nápojů můžeme využít jednoduché znázornění pomocí křivek nabídky a poptávky:

Graf č. 9.2.:

Křivky nabídky a poptávky (36)

Zdroj: Ritter, L., S. Silber, W. L. Udell, G. F. Principles of Money, Banking, and Financial Markets (10th ed.). Addison-Wesley, MenloPark C.,2000, pp. 431–438, 465–476. ISBN 0-321-37557-2 (36)

Daň ve výši 100 Kč posune křivku S o 100 Kč severozápadním směrem. Vznikne tak nová křivka nabídky S'. Na křivce poptávky D vznikne nový rovnovážný bod E', ve kterém cena pro spotřebitele vzroste o 90 Kč nad úroveň původní rovnováhy a kde cena pro výrobce klesne o 10 Kč. Současně dojde k poklesu spotřebovávaného množství alkoholu. Výrobci alkoholu zaplatí pouze malý zlomek, neboť dostávají 90 Kč namísto 100 Kč. Nejvíce pocítí zvýšení daně spotřebitelé, neboť vzroste maloobchodní cena alkoholu o 90 Kč.

Poptávka po alkoholu se sice vyznačuje velice nízkou elasticitou, ale není absolutně neelastická. To znamená, že zvýšení ceny alkoholu (např. vlivem rostoucích daní) způsobí snížení spotřebovávaného množství, i když toto snížení nebude tak markantní, jako by tomu bylo u elastické poptávky.

Důsledky změny daňové sazby:

- daň přinese vyšší příjmy do státního rozpočtu
- daň omezí spotřebu
- konečný dopad daně na výrobce alkoholu bude malý
- převážnou část břemene ponесou spotřebitelé, neboť dojde ke zvýšení maloobchodní ceny

Vliv zvýšení ceny alkoholu na jeho spotřebu – cenová elasticita

Při hodnocení nákladové efektivity zvýšení cen se vychází z krátkodobé cenové elasticity poptávky, která je nižší než dlouhodobá, v zemích s nízkým a vysokým důchodem. Dále se předpokládá, že cenové elasticity žen a mužů jsou shodné (tak to i dokládají téměř všechny dostupné studie, např. Buck et al, 1997; Center for Disease Control and Prevention, 1996; Center for Disease Control and Prevention 1998) (14). Vzhledem k tomu, že jsou mladší lidé na změny cen citlivější než starší, jak podle ekonomické teorie, tak i podle ekonomických studií (například Warner, 1986; Chaloupka, 1998) (14), počítají autoři s tím, že cenová elasticita mládeže ve věku 15 a 19 let je 3krát vyšší a cenová elasticita mládeže ve věku 20 až 29 let 1,5krát vyšší než cenová elasticita třicetiletých nebo starších. Celková cenová elasticita v každém regionu je věkově vážený průměr věkově specifické cenové elasticity a v zemích s vysokým důchodem nepřesahuje -0,4, v zemích s nízkým důchodem -0,8 (což koresponduje s výpočty cenové elasticity pro země s nízkým a s vysokým důchodem podle Jha a Chaloupka, 1999).

Po mnoho let přetrvával v obecném povědomí názor, že spotřeba alkoholických nápojů nereaguje příliš výrazně na změny cen. Odhady cenové elasticity poptávky po alkoholu však bohužel nejsou dostatečně spolehlivé. Je tomu tak proto, že ceny alkoholu se zpravidla nijak radikálně nemění, takže jejich následky nelze správně odhadnout (13).

Philip Cook použil ve své zevrubné studii (7) dosud nevyužívaných údajů význačnějších změn cen alkoholu. Dospěl k názoru, že cenová elasticita poptávky po alkoholu je patrně mnohem vyšší, než se dosud soudilo.

Jeho metoda se opírala o zkoumání změn spotřeby alkoholu, způsobovaných ve sledovaných státech USA změnami daní z alkoholu. Třicet ze čtyřiceti osmi sledovaných států vydává licence a zdaňuje soukromý prodej alkoholu. Tyto státy většinou nominální daně z alkoholu pravidelně zvyšují, aby tím kompenzovaly vliv inflace. Vypadá to tak, že reálná hodnota státní daně z alkoholu je nejvyšší právě po zvýšení daní a pak se v průběhu několika příštích let ustálí v souladu s růstem životních nákladů. Skutečná proměnlivost cen, kterou k odhadu reakce na změny cen při nákupu alkoholu potřebujeme, vychází z faktu, že daně se průběžně nepřizpůsobují tak, aby si udržovaly stálou reálnou hodnotu.

V Cookově vzorku 30 států došlo v období 1960 – 1975 ke 39 zvýšením daní z alkoholu. Ve 30 z oněch 39 případů zjistil, že spotřeba alkoholu se ve srovnání s celostátním trendem v roce, který následoval po zvýšení daní, snížila. Jeho odhad cenové elasticity poptávky byl $-1,8$, tedy podstatně vyšší, než uváděly dřívější studie. (7)

Cookova interpretace vlastních zjištění je zajímavou případovou studií faktorů, které ovlivňují cenovou elasticitu. Konstatoval, že nápadným činitelem na trhu alkoholu je okolnost, že silní pijáci, představující sice jen malý zlomek počtu obyvatel, se velmi významně podílejí na celkové spotřebě alkoholu. Proto se obecně soudilo, že spotřeba alkoholu nebude na změny cen reagovat. O těžkých pijácích se předpokládá, že pijí proto, že jejich závislost na alkoholu je silnější než jejich vůle a nikoli proto, že racionálně uvažují. Při pohledu z jiné strany výzkumníci vždy očekávali, že substituční efekt nebude u těchto lidí významný. Ale i kdyby byl u notorických opilců substituční efekt nulový, zbývá ještě efekt důchodový. Částka, kterou ze svého rozpočtu vynakládají na alkohol těžcí pijáci, je vysoká ze dvou důvodů. První je zřejmý, totiž že alkoholu nakupují skutečně velké množství. Druhý důvod je patrně méně zřejmý. Příjmy pijáků jsou totiž obvykle výrazně nižší než průměrné. Mnoho notorických alkoholiků se jen s obtížemi drží v zaměstnání a často nepracují dostatečně produktivně. Takže důchodový efekt při výrazném zvýšení ceny alkoholu řadu těžkých pijáků donutí k nižší spotřebě. Na podporu tohoto tvrzení Cook uvádí, že v letech následujících po zvýšení daní z alkoholu, prudce klesá úmrtnost na cirhózu jater, která většinou postihuje lidi dlouhodobě závislé na alkoholu. (7)

2.4.1.2. Necenové nástroje

Preventivní protialkoholní programy ve školách

Do styku s alkoholem přicházejí v dnešní době už i děti a to velmi brzy a ve vysokém počtu. Nejčastěji se s alkoholem setkávají v prostředí vlastní rodiny, kde je jim alkohol nabízen přímo rodiči nebo ostatními členy rodiny. Mezi žáky 4. - 5. třídy ZŠ bývá 50-100% dětí, které již okusily alkohol. Procento těch, které svůj "oficiální drink" vypily s vědomím rodičů nebo jejich zástupců (alespoň jednu celou dávku alkoholu), je zhruba poloviční (23).

Škola může svým působením sehrát významnou roli v celkové hodnotové orientaci mládeže i v protialkoholní výchově. Protialkoholní výchova může být začleněna do zdravotní výchovy a téma škodlivých účinků alkoholu je možné navodit i v jiných předmětech v rámci vyučované látky.

Bohužel, proti snaze vyučujících velmi často stojí rodiny, které svým výchovným příkladem působí naprosto opačně. Vysoká tolerance k alkoholu je v naší společnosti stále hluboce zakořeněna a děti se s nejrůznějšími druhy alkoholických nápojů setkávají prakticky denně.

Primárně preventivní protialkoholní programy v ČR

V rámci přímé prevence byl přijat zákon č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, který stanovuje poměrně širokou škálu omezení prodeje alkoholu. Obce na základě tohoto zákona mají možnost vydat obecně závaznou vyhlášku, kterou bude zakázán prodej alkoholu na stanovených místech nebo při konání určitých příležitostí. Tato právní norma tedy poskytuje určitou ochranu společnosti před nadměrným požíváním alkoholu. Problémem však zůstává dodržování takovýchto vyhlášek samotnými občany. Jisté rezervy můžeme najít také v tom, jak je dodržování vyhlášek a zákonů kontrolováno státními orgány. Často se setkáváme s kontrolami, které jsou naprosto nedostatečné – především v oblasti dostupnosti a prodeje alkoholických nápojů nezletilým osobám. Rovněž právní postihy takovýchto přestupků považuji za naprosto nedostatečné. Domnívám se, že pokud prodejci hrozí za

prodej alkoholu nezletilé osobě pokuta v maximální výši 3000 Kč, jde o trest naprosto nedostatečný.

Omezení podpory prodeje alkoholu

Na rozdíl od prevence přímé, kterou lze - aspoň v teoretické rovině – považovat za dostatečnou, nepřímá prevence je v ČR naprosto nedostatečná. Omezení podpory prodeje alkoholu je u nás minimální. Na žádné etiketě zdobící láhev s alkoholickým nápojem nenajdeme varování o škodlivosti a možných zdravotních rizicích alkoholu tak, jako je tomu například u cigaret. Podobně jsou na tom kampaně, které by mohly pomoci omezit konzumaci alkoholických nápojů. Regulace reklam je minimální a nikoho nepřekvapí dítě předškolního věku, které dokáže vyjmenovat několik značek piva a odrecitovat reklamní slogany propagující alkohol, které s oblibou sleduje v televizi. Bohužel, právě děti jsou skupinou, která je na reklamu nejvímavější. Do detailů propracovaná reklama dokáže upoutat dětskou pozornost a existuje řada důkazů o tom, že poselství takové reklamy si děti pamatují až do pozdního věku. Alkoholový průmysl tak skrytě zaměřuje svou reklamu na další a další generace a pomáhá tak „vychovat“ nové konzumenty. Problém s nadměrnou konzumací alkoholu se tak posouvá do dalších desetiletí, i když výrobci alkoholu tvrdí, že tomu tak není.

Domnívám se, že právě zde se otevírá velký prostor pro omezování konzumace alkoholu v naší společnosti.

Pokud bychom se snažili o kontrolu spotřeby alkoholu, potřebujeme znát, zda a jaký vliv má reklama na alkoholické nápoje a podpora prodeje těchto nápojů na jejich spotřebu. Je téměř jisté, že spotřebitelé jsou reklamou úspěšně ovlivňováni. Data, která jsou k dispozici, nemají však velkou vypovídací schopnost a nelze z nich odvodit konkrétní výsledky týkající se zvýšení počtu prodejů vlivem reklamy. Zjednodušeně lze říci, že omezení reklamy a podpory prodeje alkoholických výrobků bude efektivní, bude-li úplné a bude-li schopné obsáhnout všechna média, všechny značky produktů, všechna loga a symboly.

O vlivu reklamy a propagace alkoholických nápojů se už mnoho let vedou rozsáhlé diskuse. Zastánci veřejného zdraví tvrdí, že reklama na alkoholické nápoje jednoznačně podporuje jejich nákup a spotřebu. Výrobci a distributoři alkoholu naopak tvrdí, že reklama na alkoholický nápoj neudělá z nikoho alkoholika, a že slouží pouze k ovlivnění spotřebitelů

k nákupu jiné značky lihoviny. Ekonomické studie z posledních let dokazují, že reklama má na spotřebu nabízených produktů stále menší vliv. Známým efektem je také „přesycenost“ reklamou. Přesto, že jsou reklamní sdělení perfektně psychologicky propracována, řada spotřebitelů přestává na příliš časté nabídky výrobků zcela reagovat. Pokud by přeci jen k nějakému zvýšení spotřeby alkoholu vlivem reklamy došlo, bylo by velice těžké jeho hodnotu konkrétně vyčíslit. Přesto však nelze říci, že kdyby podpora prodeje alkoholu neexistovala, byla by spotřeba alkoholu stejně vysoká, jako když je tato podpora povolena a využívána. Lze pouze konstatovat, že po zvýšení podpory prodeje lihovin může být zaznamenán mírný nárůst nebo stagnace spotřeby těchto produktů.

Data, která registrují vliv reklamy na prodej výrobku, jsou obvykle velmi rozsáhlá, jsou sledována během relativně dlouhého časového období, berou v úvahu veškeré reklamy, všechna dostupná média a často i velmi rozsáhlé soubory populace. Jakékoliv drobné změny ve spotřebě některého zboží, které by v detailnější a úzce zaměřené studii mohly být odhaleny, v těchto široce pojatých studiích zůstávají skryty. Studie, které pracují s méně široce zaměřenými daty, poskytují více důkazů o pozitivním vlivu reklamy na spotřebu. Tyto studie jsou však velmi drahé, časově náročné a proto výjimečné.

Kromě výzkumů vlivu reklamy na prodej výrobku jsou často využívány také marketingové průzkumy, které probíhají zpravidla přímým dotazováním nebo předložením dotazníků respondentům. Tyto průzkumy prokazatelně odhalují pozitivní vliv reklamy na alkoholické nápoje na jejich prodej.

Pokud by se podařilo prosadit zavedení (ale také důslednou kontrolu dodržování) necenových nástrojů ke snížení konzumace alkoholu a vytvořit jejich vhodnou kombinaci - např. informace pro spotřebitele, varovné etikety, šíření vědeckých zpráv a výzkumů, negativní reklama, plošný zákaz reklamy, zákaz podpory prodeje a zákaz konzumace alkoholu na určených místech – lze očekávat pozitivní vliv v podobě snížené konzumace alkoholických nápojů a to o 2% - 10%.

Dle nejnovějších marketingových průzkumů jsou reklamou nejvíce ovlivnitelné děti a mladí lidé. Na starší konzumenty platí spíše úplný zákaz konzumace alkoholu. Pokud by byl důsledně aplikován celý výše popsáný „balíček zákazů a omezení“, pozitivní dopad by byl rovnoměrný ve všech věkových skupinách. Je samozřejmě, že změny zákonů, informovanost veřejnosti a negativní reklama jsou opatření, která zvýší administrativní náklady státu.

Vzhledem k negativním efektům, které jsou s alkoholem spojené lze konstatovat, že tyto náklady by byly vynaloženy efektivně s návratností minimálně v podobě úspor ve výdajích na zdravotní péči.

2.4.2. Snížení nabídky alkoholu

Zatímco poptávku po alkoholických nápojích lze prokazatelně ovlivnit, v případě nabídky je situace složitější. Jsou však země, které mají s omezováním nabídky alkoholu zkušenost. Jedná se především o státy severní Evropy nebo JAR. K redukci nabídky alkoholu zde byly použity různé postupy, jako jsou obchodní restrikce nebo politika zemědělství. Ve všech zemích, které praktikovaly restriktivní opatření, se ukázala jako klíčová otázka kontroly černého obchodování s alkoholem.

Efektivita valné většiny nástrojů sloužících ke snížení nabídky jakékoli komodity na trhu je však omezená. Dlouhodobá pozorování trhů naznačují, že pokud nějaké konkrétní komodity z trhu zmizí, jsou velice rychle nahrazeny jinými výrobky.

Je nezpochybnitelné, že alkohol má výjimečnou schopnost negativně ovlivňovat lidské zdraví. Řada osobností z tohoto důvodu apelovala na jeho úplný zákaz s tím, že hlavní problém není v konzumaci alkoholu, ale v jeho produkci. Zastánci prohibice argumentují tím, že počátkem 20. století byl zaznamenán výrazný pokles onemocnění spojených s alkoholem poté, co byl jeho prodej zakázán. Například v Paříži za 2. světové války klesla spotřeba alkoholu o 80% na osobu poté, co byla nabídka alkoholu zakázána. Počet úmrtí na jaterní onemocnění klesl během jednoho roku na polovinu a po pěti letech představovalo snížení čtyři pětiny. Po válce, kdy byla nabídka alkoholu znovu povolena, se úmrtnost na jaterní onemocnění vrátila na původní úroveň. (50)

V reálném životě by však byl úplný zákaz výroby a prodeje alkoholu neuskutečnitelný. Jedním z důvodů je fakt, že alkohol bude konzumován i nadále (jako je tomu ostatně u všech drog), jen s tím rozdílem, že zisky z něj nebudou plynout státu, ale překupníkům a dealerům. Tím by se ještě více rozrůstala šedá ekonomika. Prohibice by také zvýšila náklady např. na posílení policie, neboť je pravděpodobný nárůst kriminality, hlavně krádeží. Část konzumentů by také přešla na „domácí výrobu“, což by zcela jistě, vzhledem ke kvalitě podomácku vyráběného alkoholu, zvýšilo nemocnost. Dále by bylo možné očekávat

nárůst počtu požárů, které při domácí výrobě alkoholu nejsou vzácností. To vše bylo možné pozorovat v zemích bývalého Sovětského svazu po roce 1985, kdy po nástupu M. S. Gorbačova do funkce generálního tajemníka KSSS, byla patrná snaha snížit konzumaci alkoholu u obyvatelstva.

Možnosti snížení nabídky alkoholu se tak omezují pouze na zákaz prodeje na určitých místech, zákaz prodeje osobám mladším 18 let, zákaz konzumace alkoholických nápojů při nejrůznějších kulturních nebo společenských akcích a podobně. Ani tato omezení však nemají stoprocentní účinnost. Mladiství si nechají alkohol koupit od svých starších kamarádů nebo dokonce i rodičů, tam, kde platí zákaz prodeje, si konzumující přinesou alkohol zakoupený na jiných místech. Je prokázáno, že konzumace alkoholu u mladistvých je vyšší v zemích s nízkým důchodem. Zde je také horší osvěta a zdroje umožňující implementaci výše uvedených zákazů jsou hůře dostupné. Selhává i kontrola jejich dodržování.

Jako stále větší problém se jeví černý obchod s alkoholem. Unie výrobců lihovin ČR odhadu je, že z černého trhu pochází 20 – 25% veškerého alkoholu. Stát tím ročně přichází cca o 10 miliard Kč. Problematika pašování alkoholu se netýká jen České republiky. Jedná se o záležitost celosvětovou. Nejmarkantnější je problém pašování v zemích, kde jsou velké rozdíly v daňových sazbách mezi sousedními státy, v zemích, které jsou silně zkorumpované a v zemích, v nichž se obecně toleruje prodej pašovaného zboží.

2.4.3. Nákladová efektivita zásahů podporujících snížení spotřeby alkoholu

Nedostatky studií při zkoumání sociálních nákladů

Při odhadování ekonomických nákladů spojených se zneužíváním alkoholu vystává řada koncepčních problémů. Hlavním rozdílem mezi jednotlivými nákladovými studiemi je otázka pohledu, který zaujmají. Někteří výzkumníci zaujmají hledisko společnosti, zahrnující veškeré náklady - interní (náklady, které nese uživatel) i externí (náklady, které nesou ostatní) viz např. Collins & Lapsley (1991); French & Martin (1996); Rice a kol. (1990) – (3, 14, 35). Studie zahrnují náklady pro společnost vyplývající z předčasné úmrtnosti a nadměrné nemocnosti, ale například platby sociálního pojištění nejsou zahrnovány, protože celkový objem zdrojů společnosti se nemění. Nicméně administrativní náklady spojené s těmito transfery zahrnovány jsou.

Jiní ekonomové započítávají pouze externí náklady (Manning a kol. 1991) - (25). Tyto modely nezahrnují ztrátu mezd, ale zahrnují naopak transfery od zbytku společnosti na osoby zneužívající alkohol prostřednictvím společně financovaných programů (například penzijní plány nebo skupinové životní pojištění). Další skupina ekonomů se zajímá o pohled vlády, který je zohledňován v analýzách důsledků pro státní rozpočet (Collin & Lapsley, 1996) - (4). Tyto studie počítají kromě nákladů na zdravotní systémy a soudnictví s příjmy ze spotřebních daní, cel a daní z příjmů.

Další problém představuje definice zneužívání, z níž vyplývá, které náklady by měly být započítávány a jak je kategorizovat takovým způsobem, který lze přizpůsobit takovým potřebám odhadů, aby nedocházelo k dvojímu započítávání těchto nákladů. Obtížné je také přiřazování peněžních hodnot následkům, které nejsou ze své podstaty finanční povahy. Ukázkovým příkladem je problém přiřazování finanční hodnoty úmrtím způsobeným alkoholem. Další problémy vznikají v přiřazování peněžních vztahů vůči zneužívání alkoholu u jednotlivých nákladových položek, protože vztahy příčin a následků se všeobecně určují jen velmi obtížně. Takže přiřazení konkrétního úmrtí, onemocnění, zločinu nebo ztráty příjmu důsledkům zneužívání alkoholu s sebou nezbytně nese i určitou nejistotu. Také výběr odpovídající diskontní sazby představuje značný problém. A nakonec je zde řada komplikací vznikajících při vytváření odhadů v určitých nákladových kategoriích, jednak kvůli nedostatkům údajů a jednak z důvodu problematických odhadů neměřených ukazatelů (například ušlé produktivity práce).

Kromě specifických problémů spojených s měřením a odhady představuje určité omezení také přístup k odhadování celkových ekonomických nákladů spojených se zneužíváním alkoholu založený na nákladech léčby nemocí (cost-of-illness; COI) (18). Studie využívající COI všeobecně vynechávají některé následky. Mezi ně patří náklady bolesti a utrpení mezi lidmi zneužívajícími alkohol a jejich rodinami, přáteli a spolupracovníky, vliv zneužívání alkoholu na stabilitu domácího prostředí a sekundární důsledky zneužívání alkoholu na trhy jiného zboží a služeb. Nákladové odhady tyto prvky nezohledňují v podstatě proto, že je nelze snadno či spolehlivě kvantifikovat (18).

2.4.4. Negativní efekty protialkoholní politiky

Snížení počtu pracovních míst

Výroba alkoholu je provázána s velkým počtem pracovních míst. Pracovní příležitosti nepředstavují pouze podniky v odvětví výroby alkoholických nápojů, ale také všechny části dodavatelského řetězce, tedy např. restaurace, velkoobchody, maloobchodní prodejní jednotky atd.

V oblastech pohostinství, tedy v barech, hotelech a restauracích však trendy ve vývoji počtu pracovních míst nevykazují žádnou obecnou korelaci s trendy ve spotřebě alkoholu. Jinými slovy – neexistuje důkaz, že by pokles spotřeby alkoholu vedl k poklesu počtu pracovních míst. To nasvědčuje tomu, že klesající spotřeba alkoholu může mít jen nevýznamný vliv na snížení počtu pracovních míst v ekonomice jako celku (1).

Snížení příjmů státního rozpočtu

Na rozdíl od zvýšení daní by některá necenová opatření vlády, zaměřená proti konzumaci alkoholu jako je například zákaz podpory prodeje a reklamy na alkohol, masová osvěta obyvatel o škodlivých důsledcích požívání alkoholických nápojů na jejich organismus apod., příjmy státní pokladny zcela jistě snížila. Stejně tak by ke snížení spotřeby alkoholu a tím i k poklesu příjmů státu vedl také snazší přístup k protialkoholním terapiím. Pokles příjmů státní pokladny by však byl velice pomalý a výraznější efekty by bylo možné zaznamenat teprve v delším časovém horizontu. Pokud bychom brali v úvahu celý komplex opatření proti konzumaci alkoholu, tedy včetně zvyšování daní, v konečném efektu by se příjmy státu s největší pravděpodobností zvýšily.

Nelegální výroba a pašování alkoholu

Rozsah pašování alkoholu je velice obtížné odhadnout. Na jeho výši se největší měrou podílí rozdíl v cenách alkoholu mezi jednotlivými státy. Cenové rozdíly ovlivňují i rozsah legálního přeshraničního nakupování. Uvádí se, že na každých šest turistů připadá jeden, který si při návratu do své země veze alkoholické nápoje, v některých státech to jsou průměrně více než 2 litry čistého alkoholu na osobu (1).

Na oficiální prodej lihu negativně působí kromě nelegálního dovozu lihu také jeho nezákonná výroba. Odhad podílu prodeje lihovin vyrobených z „černého“ lihu, a tím i výše daňových úniků, se odhaduje na 30-40%. (27)

Individuální náklady protialkoholní politiky

Alkohol nepředstavuje „klasické“ spotřební zboží s typickými benefity. Oproti ostatnímu zboží je vysoce návykový a vážně poškozuje zdraví. Bohužel, v běžné populaci je informovanost o škodlivých účincích alkoholu stále slabá. Pro osoby, které jsou na alkoholu závislé a snaží se se svou závislostí skoncovat, bude benefitem pravděpodobně vše, co jim pomůže s pitím skoncovat. Pokud by byla zavedena účinná protialkoholní politika, klesla by individuální spotřeba alkoholu, čímž by současně došlo také ke snížení spotřeby alkoholu a tím i k poklesu individuálních nákladů na léčbu.

Lze předpokládat, že existuje jen malá skupina konzumentů alkoholu, která by po jeho zdražení zcela přestala alkohol konzumovat. Konzumace by byla spíše jen omezena, nebo by konzumenti přešli na substituční produkt. A substitutem se, bohužel, může stát i nekvalitní podomácku vyráběný alkohol. Důsledky takového „šetření“ lze v současné době vidět na kauze s metylalkoholem.

Ke zvýšení ceny alkoholu může kromě vyššího zdanění přispět také lepší informovanost obyvatel o zdravotních důsledcích konzumace alkoholických nápojů. Ta prokazatelně požitky z konzumace snižuje a současně jsou díky takovéto osvětě celkové náklady na alkohol zvýšené. Naopak benefity každého konzumenta alkoholu se s přechodem na abstinenci díky lepší informovanosti zvýší, neboť si uvědomí, jak výrazně může zlepšit svůj zdravotní stav nebo odvrátit předčasné úmrtí tím, že přestane pít.

Prostředky, které může stát využít ke zmírnění škodlivých důsledků konzumace alkoholu, zvýší cenu a náklady na alkohol, ale současně sníží náklady na léčbu chorob vyvolaných jeho konzumací a zredukují řadu negativních sociálních důsledků, které jsou alkoholem vyvolané. Můžeme tedy říci, že zdravotní a sociální benefity by byly ve srovnání s náklady vynaloženými na osvětu mnohonásobně vyšší.

2.4.5. Zavedení politiky vedoucí ke snížení konzumace alkoholu

Z uvedených faktů a úvah vyplývá, že nejvhodnějším postupem sledujícím snižování nejen abúzu alkoholu, ale i snížení jeho spotřeby v celospolečenském měřítku, by byla kombinace „základních“ strategií. Tedy zvýšení zdanění alkoholu a jej obsahujících nápojů, společně s necenovými nástroji, tedy osvětou – zaměřenou především na děti a mladistvé, jako určitou protiváhu působení reklamy v tomto věku, omezováním možností prodeje, restrikcí reklamy, zvýšením postihu za nedodržování zákonů v oblasti produkce a prodeje alkoholických nápojů a podobně. Samozřejmě, žádné z těchto opatření nebude účinné, nebude-li zajištěna mnohem důslednější kontrola jeho dodržování, a v přímé návaznosti na postihy, i vymahatelnost práva, která je v naší zemi již tradičně velmi nízká. Zde se celý soubor strategických opatření a politik dostává do oblasti vlivu tradice – vysoké tolerance k požívání, a to i škodlivému, alkoholu – a vůle ke změně, která, zejména v této oblasti, není velká. Vzhledem k tomu, že v České republice jsou období, kdy takzvaně „není před volbami“, vzhledem k časovým posunům voleb do různých zastupitelských orgánů, relativně krátká, je pravděpodobnost uskutečnění takovýchto zjevně nepopulárních změn, nevelká. Výborným příkladem je nedávný zákaz prodeje destilátů, který vyvolal přinejmenším vzrušené diskuse, ne-li přímo projevy nevole, prakticky v celé společnosti. Situaci jen dokresluje to, že prodej piva a vína nebyl vůbec omezen.

Nicméně, kdyby přeci jen nastala hypotetická situace zahájení obecných opatření ke snížení spotřeby a abúzu alkoholu, bylo by možné pozvolným, mnohaletým, zpříšňováním restrikcí, ztěžováním dostupnosti alkoholu, v kombinaci s dlouhodobým osvětovým působením, dosáhnout celospolečenského snížení spotřeby alkoholu. Určitou podporou pro tuto úvahu je i skutečnost, že navzdory deklarovaným potížím s provozem restauračních zařízení po zákazu kouření ve všech jejich prostorách, nedochází k výraznému úbytku těchto podniků v těch zemích, které tento obecný zákaz kouření přijaly. Stejně tak lze předpokládat, že například časové omezení prodeje destilátů v pohostinstvích by neznamenalo jejich hromadný zánik.

3. Cíl práce a hypotézy

Cíle:

Hlavním cílem této práce je stanovení hrubého odhadu celkových ekonomických nákladů a nákladů vynaložených na zdravotní péči na skupinu obyvatelstva nadměrně konzumující alkohol v celospolečenském měřítku a v neposlední řadě snaha upozornit na fakt, že náklady spojené s konzumací alkoholu jsou značně vysoké a ve své podstatě zbytečné.

Dalším cílem je odhadnout, jaké změny by nastaly ve vývoji spotřeby alkoholu, nemocnosti a úmrtnosti občanů konzumujících alkohol, kdyby byly aplikovány ekonomické nástroje vedoucí ke snížení konzumace alkoholu a jak by tím byla ovlivněna ekonomika ČR.

Hypotézy:

Aplikace ekonomických nástrojů vedoucích ke snížení spotřeby alkoholu povede ke snížení nemocnosti a úmrtnosti obyvatel v produktivním věku. Tím bude prokázáno, že investice do těchto nástrojů je v dlouhodobém časovém horizontu ekonomicky výhodná.

Příjmy státu, které přináší výroba a prodej alkoholu jsou v konečném výsledku nižší, než výdaje, které musí stát vynaložit v důsledku spotřeby alkoholických nápojů.

Pokud by byl alkohol zcela vyloučen ze spotřeby občanů, příjmy státu by sice poklesly, avšak negativní náklady, způsobené konzumací alkoholických nápojů, by byly nulové.

4. Metodika

Studie o finančních dopadech konzumace alkoholu v ČR je vypracována pro rok 2006. Jedná se o rok, pro který bylo možné shromáždit veškerá data potřebná pro analýzu příjmů a výdajů státní pokladny, a pro který již byly zveřejněny potřebné statistické údaje očištěné od sezónních vlivů. Ve studii byly zohledněny následující položky:

Na straně příjmů:

- DPH, spotřební daň a cla plynoucí ze spotřeby alkoholu
- Daň ze zisku producentů alkoholu
- Starobní důchody ušetřené vlivem předčasné úmrtnosti způsobené konzumací alkoholu

Na straně výdajů:

- Zvýšené náklady na zdravotní péči v důsledku spotřeby alkoholu
- Nemocenské dávky vyplacené občanům pro nemocnost způsobenou konzumací alkoholu
- Nemocenské dávky vyplacené občanům v důsledku úrazů zapříčiněných konzumací alkoholu
- Poměrná část snížení hrubého domácího produktu (HDP) ČR v důsledku škod, předčasné úmrtnosti a nemocnosti zapříčiněné spotřebou alkoholu
- Ušlé daně z příjmů fyzických osob v důsledku škod, nemocnosti a předčasné úmrtnosti způsobené spotřebou alkoholu
- Invalidní, vdovské a sirotčí důchody vyplácené v důsledku nemocnosti nebo předčasné úmrtnosti zapříčiněné spotřebou alkoholu
- Hmotné škody při dopravních nehodách způsobených podnapilými účastníky silničního provozu – řidiči, chodci nebo cyklisty
- Škody na majetku státu, fyzických a právnických osob způsobené osobami pod vlivem alkoholu
- Náklady na likvidaci škod způsobených podnapilými občany
- Náklady nápravně výchovných zařízení – pro osoby pravomocně odsouzené k výkonu trestu za trestný čin spáchaný pod vlivem alkoholu

Náklady na kampaně zaměřené na omezení spotřeby alkoholu budou kalkulovány v samostatné kapitole této práce.

Všechny výše uvedené položky jsou přesně vyčísleny a lze s nimi proto relativně snadno pracovat. Nemůžeme však zapomínat na další negativní efekty, které se spotřebou alkoholu přímo souvisí. Jedná se o položky neméně významné, avšak finančně nevyčíslitelné. Jejich ohodnocení často odráží subjektivní přístup hodnotitele k danému problému.

Položky nevyčíslitelné a tedy obtížně kalkulovatelné:

- Snížená kvalita života
- Citová a psychická újma
- Ztráta zaměstnání
- Rozvrácená manželství
- Traumatizované děti
- Domácí násilí
- Sebevraždy
- Agresivita
- Společensky neúnosné chování
- Vandalismus
- Zvýšené náklady na úklid a údržbu veřejných prostranství, pracovišť a domácností, kde byl alkohol konzumován
- Dodatečná léčebná péče obětí trestných činů a dopravních nehod způsobených občany pod vlivem alkoholu
- Daňové úniky způsobené ilegálním obchodováním s alkoholem
- Snížení příjmů státní pokladny vlivem nižší produktivity práce občanů konzumujících alkohol
- Náklady na léčbu předčasně narozených dětí a dětí s nízkou porodní váhou matek, které v době těhotenství konzumovaly alkohol
- Náklady kojeneckých ústavů a ústavů sociální péče, které pečují o mentálně postižené děti matek konzumujících alkohol

4.1. Příjmy státu

4.1.1. DPH z prodeje alkoholických nápojů

Tabulka č. 1.4.:

Tržby z prodeje alkoholických nápojů v roce 2006

Druh	Měrná jednotka	Vyrobené množství	Průměrná cena za 1 litr	Hodnota produkce v Kč
PIVO	Litr	2.013.400.000	16,64 Kč	33.502.976.000
VÍNO	Litr	56.733.000	55,83 Kč	3.167.403.390
DESTILÁTY	Litr	56.487.000	185,62 Kč	10.485.116.940
CELKEM	Litr	X	X	47.155.496.330

Zdroj: MPO ČR (61) a vlastní výpočty

Lze předpokládat, že tržby budou odpovídat vypočtené výši produkce v peněžním vyjádření, neboť obchody na počátku sledovaného období disponovaly určitým stavem zásob a rovněž na konci období byly zásoby ve stejné výši znovu vytvořeny za účelem předzásobení na další rok.

Výpočet:

V roce 2006 činila DPH u alkoholických nápojů 19%. Z celkových tržeb lze dopočítat DPH, které je 16% (19/119) tržeb. Celková částka DPH plynoucí z prodeje alkoholických nápojů v ČR v roce 2006 činí 7.544.819.413 Kč., do výpočtu studie bude vstupovat zaokrouhlená částka 7,5 mld. Kč.

4.1.2. Spotřební daň z lihu a lihových výrobků

Ekonomický význam odvětví výroby alkoholu je pro Českou republiku značný. Spotřební daně z alkoholu činily v roce 2006 celých 10,67 mld. Kč (61). Vzhledem k relativně neelastické poptávce po alkoholu se průměrné daňové sazby jeví jako vhodnější ukazatel předvídající státní příjmy plynoucí z daní než samotná úroveň spotřeby alkoholu.

Daňové příjmy z produktů obsahujících etanol (v mld. Kč):

Tabulka č. 2.4.:

Spotřební daň

Spotřební daň v mld. Kč z	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Lihu	5,84	6,43	5,90	5,51	5,31	5,81	6,80
Piva	3,41	3,48	3,50	3,59	3,61	3,52	3,55
Vína	0,37	0,33	0,30	0,31	0,24	0,31	0,32
Spotřební daň celkem	9,62	10,24	9,7	9,41	9,16	9,64	10,67

Zdroj: (60)

4.1.3. Cla z lihových výrobků

V roce 2006 byly vyvezeny alkoholické nápoje v celkové hodnotě 8.354.331.000 Kč. Dovoz alkoholických nápojů do ČR činil 7.830.644.000 Kč. Saldo mezinárodního obchodu s tímto zbožím činí +523.687.000 Kč (60)

4.1.4. Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob (DPPO) je daní, která s účinností od 1. 1. 1993 nahradila odvody ze zisku, důchodovou daň a zemědělskou daň. Z principu stanovení základu daně z příjmů je zřejmé, že DPPO je daní ze zisku. DPPO snižuje čistý zisk, který by mohl být rozdělován mezi vlastníky. Výjimkou je zisk vytvořený veřejnou obchodní společností nebo zisk připadající na komplementáře komanditní společnosti. DPPO je tak prvním odvodem z vytvořeného zisku. V případě výplaty podílu na zisku nastupuje další zdanění. DPPO se platí ze základu nebo je vybírána srážkou. DPPO upravuje spolu s daní z příjmů fyzických osob (FO) zákon o daních z příjmů.

Problémem je, že standardní sestavy informačního systému daňové správy neumožňují provést dostatečně podrobný výběr subjektů. Třídění subjektů dle OKEČ je navíc limitováno uváděním pouze jejich převažující činnosti. Dalším problémem je, že DPPO i u subjektů pouze s jednou činností bývá ovlivněna např. prodejem majetku. Společnosti navíc mohou

podnikat v několika zcela odlišných činnostech, čímž zisk a následný odvod daně bývá značně zkreslen.

V roce 2006 bylo celkem inkasováno na platbách DPPO 128.865 mil. Kč (60). Pro účely této práce byl stanoven podíl připadající na odvětví výroby alkoholických nápojů na 0,5% z celkové částky inkasované daně. Tento poměr odpovídá přibližnému procentuálnímu zastoupení OKEČ 15.9 (po odečtu skupiny 15.98) na celém průmyslu ČR vzhledem k realizovaným tržbám. Výsledek však bude vzhledem ke skutečnosti zcela jistě podhodnocený.

4.1.5. Ušetřené starobní důchody z důvodu předčasných úmrtí vlivem chorob způsobených alkoholem

Celková suma ušetřená státem na starobních důchodech za rok 2006 díky předčasné úmrtnosti občanů konzumujících alkohol je v této práci kalkulována jako součin počtu osob předčasně zemřelých v důsledku chorob způsobených konzumací alkoholu a průměrného ročního starobního důchodu. Celkový výsledek je vyšší, než skutečný, neboť lze předpokládat, že část zemřelých v průběhu roku 2006 ještě důchod pobírala.

4.1.6. Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při dopravních nehodách

V průběhu roku 2006 bylo na území České republiky šetřeno Policií ČR celkem 187 965 dopravních nehod. Z tohoto počtu bylo 6 807 nehod zaviněno občany, kteří byli pod vlivem alkoholu. Při nehodách, při kterých sehrál svou roli alkohol, bylo usmrceno 42 osob. (62)

Výpočet:

Ušetřené starobní důchody osob usmrcených při dopravních nehodách spáchaných pod vlivem alkoholu = 42 osob x 96.120 Kč = **4.037.040 Kč.**, zaokrouhleno na **0,004 mld. Kč.**

Údaj je nadhodnocený, neboť většina osob zemřela v průběhu roku 2006 a tudíž část roku důchod pobírala a stát ušetřil méně.

Věková struktura osob, které byly usmrceny při všech dopravních nehodách, vykazuje svůj vrchol ve věku 18–24 let, což lze očekávat. Zajímavá je spíše skutečnost, že s rostoucím věkem (nad 62 let) incidence již dále neklesá. Vztáhneme-li data na 100 000 obyvatel, dosahují počty zemřelých druhého vrcholu ve věku 75–90 let. Do těchto údajů se promítá fakt, že starší občané jsou v silničním provozu mnohem zranitelnější, ať už jako řidiči, spolujezdcí, a především jako chodci a cyklisté.

4.1.7. Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při trestných činech

V roce 2006 bylo při násilných trestných činech – vraždách - usmrceno celkem 231 osob. Z tohoto počtu 61 vražd připadá na osoby, které byly v době spáchání trestného činu pod vlivem alkoholu. (62)

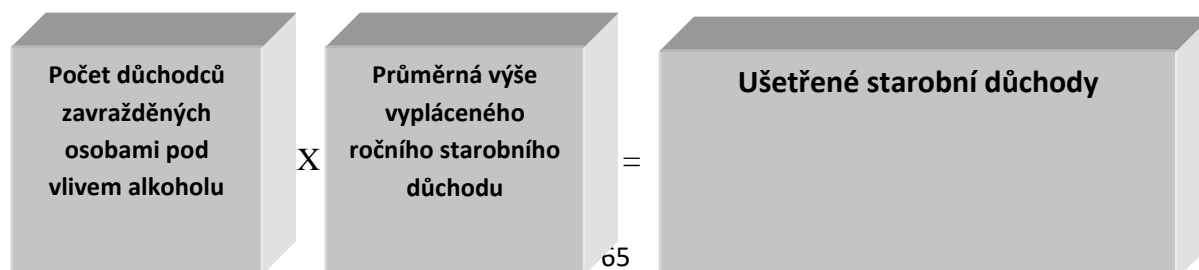
Tabulka č. 3.4.:

Věkové rozložení zavražděných osob:

Věková skupina	0 -19	20 - 59	60 – 85+	Celkem
Počet obětí (os.)	13	162	56	231
Vyjádřeno v %	6%	70%	24%	100%
Přepočtený podíl vražd spáchaných pod vlivem alkoholu (os.)	3,66	42,7	14,64	61

Zdroj: (62, 59) a vlastní výpočty

Průměrná výše vypláceného ročního starobního důchodu činila 96.120,-- Kč. Tato částka je dvanáctinásobkem průměrné hodnoty vypláceného měsíčního starobního důchodu, která v roce 2006 činila 8.010 Kč (58).

Výpočet:

Ušetřené starobní důchody = 14,64 osoby x 96.120 Kč = 1.407.197Kč, tj. **0,001 mld. Kč.**

Údaj je nadhodnocený, neboť většina osob zemřela v průběhu roku 2006 a tudíž část roku důchod pobírala a stát ušetřil méně.

4.2. Výdaje státu

Jako první krok bude nutné kvantifikovat vliv alkoholu na střední délku života. Základním postupem bude konstrukce vícevýhodných tabulek úmrtnosti, sestavených na základě pravděpodobnosti úmrtnosti za neexistence dané příčiny. Protože nemáme k dispozici data tříděná podle příčin, věku a generace, bude nutné vystačit s přibližným tvarem, který vychází z podílu úmrtí na danou příčinu. Pravděpodobnost úmrtí pak vypočítáme pomocí logaritmické rovnice, jejíž popis je možné nalézt v publikaci (32).

Zdrojovými daty byly údaje o zemřelých podle podrobného seznamu příčin, jak je shromáždíuje Český statistický úřad v publikaci Pohyb obyvatelstva.

Protože použité údaje v Pohybu obyvatelstva jsou členěny pouze do úrovně třímístného kódu, nebyl v tomto případě pro výpočet úmrtnosti způsobené užíváním alkoholu (ARM) přímo využit postup, který ve svém příspěvku shrnuli Francesco Cipriani a Sandro Landucci. (2) Na základě dostupných dat byl tedy vytvořen seznam příčin úmrtí a nemocí i podíl vlivu alkoholu (AAF) na jejich propuknutí. Způsob určení podílu případů připsatelných alkoholu vycházel z výše zmiňované zahraniční studie.

4.2.1. Ušlé daně z příjmu fyzických osob v důsledku předčasných úmrtí způsobených požíváním alkoholických nápojů

Výpočet vychází z následujících údajů:

Počet úmrtí osob v produktivním věku způsobených alkoholem dle AAF v roce 2006.....	2.805,12 osoby.
Průměrná roční hrubá mzda v roce 2006.....	242.532,-- Kč za rok
Daň z příjmů vypočtená z průměrné roční hrubé mzdy.....	87.612,-- Kč za rok
Odečitatelná položka na poplatníka.....	7.200,-- Kč za rok
Průměrná roční daň z příjmů po odpočtu odečitatelné položky.....	80.412,-- Kč za rok

Výpočet:

Ušlá daň z příjmů za rok 2006 = 80412 Kč x 2.805,12 osob = 225,6 mil. Kč.

4.2.2. Ztráta ČR na HDP v důsledku předčasných úmrtí způsobených konzumací alkoholu

Pro výpočet ztráty na HDP byla použita hodnota HDP ČR v roce 2006, která byla vyčíslena na 3.231,6 mld. Kč (60), dále počet osob v produktivním věku v témže roce – 7.325.238 osob (58) a počet zemřelých osob v produktivním věku v důsledku konzumace alkoholu (viz předchozí kapitola).

Výpočet:

441.160 Kč/rok/osobu_p x 2.805,12 osob = 1.237.506.739 Kč, tj. **1,24 mld. Kč**

4.2.3. Vyplacené nemocenské dávky

Nemocenské dávky, které byly v roce 2006 vyplaceny osobám z důvodu chorob způsobených alkoholem jsou vypočítány jako součin celkové hodnoty nemocenských dávek vyplacených v roce 2006 – tj. 26.962.635.796 Kč (58).

Atributivní riziko morbidity (AAR) ve vztahu k alkoholu udává, o kolik je vyšší riziko nemoci u osob konzumujících alkohol ve srovnání s rizikem u osob, které alkoholické nápoje nepijí. (2)

Hodnota ARM byla stanovena na základě údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky (48) a vlastních výpočtů:

Tabulka č. 4.4.:

Hodnota ARM pro jednotlivé skupiny onemocnění

ARM	Skupina onemocnění
9%	Novotvary
33%	Úrazy
57%	Onemocnění jater
4%	Duševní poruchy
0,5%	Nemoci mozku a CNS
20,7%	CELKOVÁ HODNOTA ARM

Zdroj: UZIS (48) a vlastní výpočty

Výpočet výše vyplacených nemocenských dávek, které lze přiřadit chorobám způsobeným konzumací alkoholu:

Výpočet:

$26.962.635.796 \text{ Kč} \times 20,7\% = 5.581.265.609,772 \text{ Kč}$ – tj. **5,6 mld. Kč**

4.2.4. Náklady na zdravotní péči

Česká republika vynaložila na zdravotnictví v roce 2006 celkem 220,9 mld. Kč (60). Podíl, který připadá na úhradu chorob souvisejících s konzumací alkoholu lze stanovit pomocí výše uvedeného koeficientu ARM.

Výpočet:

$NZ_A = 220,9 \text{ mld. Kč} \times 20,7\% = 45,7 \text{ mld. Kč}$ [NZ_A – náklady na zdravotnictví spojené s alkoholem]

4.2.5. Důchody vyplácené v souvislosti s konzumací alkoholu

Celkové sumy, které Česká správa sociálního zabezpečení vyplatila v roce 2006 na důchodech, jsou uvedeny v tabulce č. 7.5.

a) Plné invalidní důchody

$PID_A = \text{počet osob pobírajících plný invalidní důchod} \times \text{průměrná výše PID v prosinci 2006} \times 12 \text{ měsíců} \times \text{atributivní riziko morbidity}$

Výpočet:

$$PID_A = 334.746 \times 7.962 \text{ Kč} \times 12 \times 0,207 = 6.620.475.168 \text{ Kč, tj. } \mathbf{6,62 \text{ mld. Kč.}}$$

b) Částečné invalidní důchody

$\check{C}ID_A = \text{počet osob pobírajících částečný invalidní důchod} \times \text{průměrná výše ČID v prosinci 2006} \times 12 \text{ měsíců} \times \text{atributivní riziko morbidity}$

Výpočet:

$$\check{C}ID_A = 190.284 \times 4.847 \text{ Kč} \times 12 \times 0,207 = 2.291.009.465 \text{ Kč, tj. } \mathbf{2,29 \text{ mld. Kč.}}$$

c) Vdovské důchody

$VD_A = \text{počet žen pobírajících vdovský důchod} \times \text{průměrná výše VD v prosinci 2006} \times 12 \text{ měsíců} \times \text{procento připadající na důchody vyplácené v souvislosti s úmrtím druha na chorobu nebo úraz zapříčiněný alkoholem (37\%)}$

Výpočet:

$$VD_A \text{ sólo} = 49.652 \times 5.546 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 1.222.642.764 \text{ Kč, tj. } 1,22 \text{ mld. Kč.}$$

$$VD_A \text{ kombin.} = 543.346 \times 9.028 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 21.779.654.935 \text{ Kč, tj. } 21,78 \text{ mld. Kč.}$$

$$1,22 + 21,78 = \mathbf{23,0 \text{ mld. Kč}}$$

d) Vdovecké důchody

$VDM_A = \text{počet mužů pobírajících vdovecký důchod} \times \text{průměrná výše VDM v prosinci 2006} \times 12 \text{ měsíců} \times \text{procento připadající na důchody vyplácené v souvislosti s úmrtím druha na chorobu nebo úraz zapříčiněný alkoholem (37\%)}$

Výpočet:

$VDM_A \text{ sólo} = 7.759 \times 4.358 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 150.132.926 \text{ Kč}$, tj. 0,15 mld. Kč.

$VDM_A \text{ kombin.} = 83.044 \times 10.195 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 3.759.053.095 \text{ Kč}$, tj. 3,76 mld. Kč.

Celkem tedy $0,15 + 3,76 = \mathbf{3,91 \text{ mld. Kč}}$.

e) Sirotčí důchody

$SD_A = \text{počet osob pobírajících sirotčí důchod} \times \text{průměrná výše SD v prosinci 2006} \times 12 \text{ měsíců} \times \text{procento připadající na důchody vyplácené v souvislosti s úmrtím rodiče na chorobu nebo úraz zapříčiněný alkoholem (37\%)}$.

Výpočet:

$SD_A = 50.968 \times 3.999 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 904.965.382 \text{ Kč}$, tj. **0,9 mld. Kč**.

Tabulka č. 5.4.:

Celkový podíl důchodů vyplácených v souvislosti s konzumací alkoholu

Důchod	Kč (v miliardách)
Plný invalidní	6,62
Částečný invalidní	2,29
Vdovský	23,00
Vdovecký	3,91
Sirotčí	0,90
Celkem	36,72

Zdroj: (58) a vlastní výpočty

4.2.6. Snížení HDP v důsledku nemocnosti způsobené požíváním alkoholických nápojů

Pro výpočet ztráty na HDP v důsledku nemocnosti způsobené konzumací alkoholu byla použita celková hodnota HDP ČR v roce 2006, která byla vyčíslena na 3.231,6 mld. Kč, dále počet osob v produktivním věku v témže roce – 7.325.238 osob (60), dále počet všech případů pracovní neschopnosti – 2.870.261, celkový počet prostonaných dnů – 104.747.532 dny, průměrná doba trvání jednoho případu pracovní neschopnosti – 36,49 dne (60 ,58). Do výpočtu dále vstupuje počet všech dnů zameškaných v důsledku chorob způsobených konzumací alkoholu, a to v podobě atributivního rizika morbidity, jehož výpočet je popsán v kapitole 7.2.3.

Výpočet:

Zaokrouhлено tedy na 1.209 Kč/den/osobu v produktivním věku

$1.209 \text{ Kč} \times 104.747.532 \text{ dnů} \times 0,207 = 26.214.431.601 \text{ Kč}$, tj. **26,21 mld. Kč**

Do nákladů je na vrub chorob způsobených alkoholem započítáno 50% výše uvedené hodnoty, tedy částka **13,1 mld. Kč.**, neboť lze předpokládat, že osoby, které jsou léčeny na sledované choroby, patří ve valné většině k pracovníkům s nižší produktivitou práce a s nižšími příjmy.

4.2.7. Ušlé daně z příjmů fyzických osob v důsledku nemocnosti způsobené požíváním alkoholických nápojů

K výpočtu byly použity následující hodnoty:

Průměrná roční hrubá mzda v roce 2006 (60,58).....	242.532,-- Kč za rok
Daň z příjmů vypočtená z průměrné roční hrubé mzdy.....	87.612,-- Kč za rok
Odečitatelná položka na poplatníka.....	7.200,-- Kč za rok
Průměrná roční daň z příjmů po odpočtu odečitatelné položky.....	80.412,-- Kč za rok
Celkový počet prostonaných dnů (60,58).....	104.747.532 dny

Výpočet:

$$\text{Průměrná denní DPFO} = \frac{80.412 \text{ Kč}}{365 \text{ dnů}} = 230,31 \text{ Kč}$$

Zaokrouhloeno tedy na 220,-- Kč/os/den

Prostonané dny z důvodu chorob způsobených alkoholem =
104.747.532 dnů x 0,207 (ARM) = 21.682.739 dnů.

Ušlá DPFO v důsledku chorob způsobených alkoholem = 220 Kč x 21.682.739 dnů =
4.770.205.580 Kč, tj. **4,77 mld. Kč.**

Do nákladů na nemoci způsobené alkoholem je započítána částka ve výši 50%, tj. **2,39 mld. Kč.**, neboť se většinou jedná o osoby s příjmy nižšími, než je průměrná mzda v ČR.

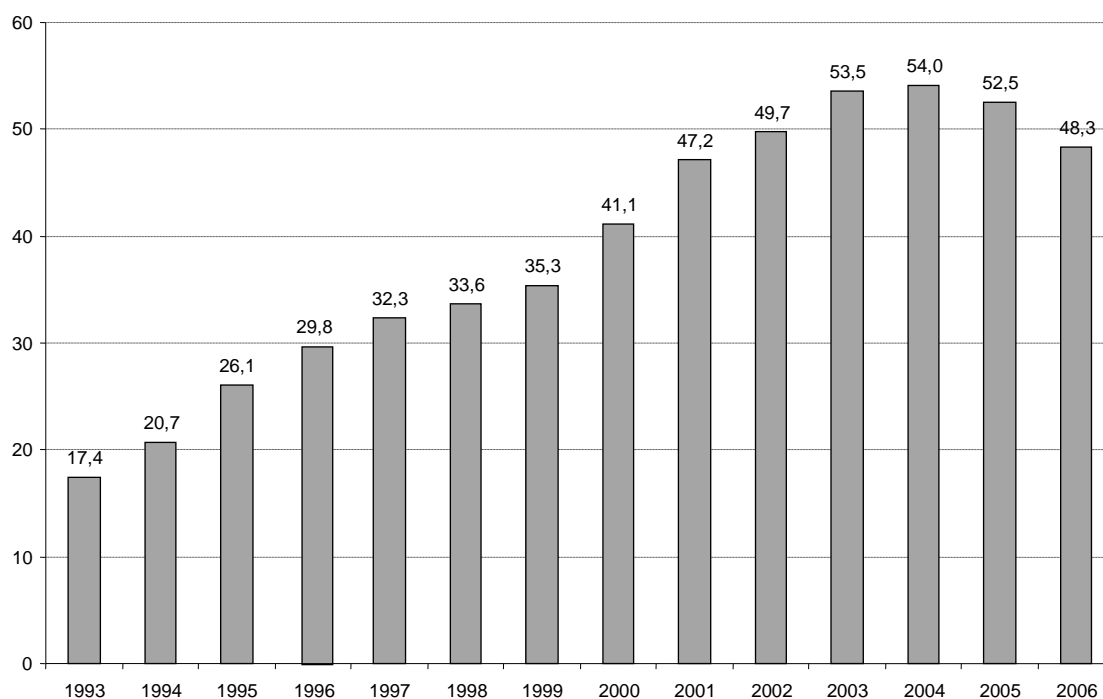
4.2.8. Škody způsobené občany pod vlivem alkoholu a náklady na jejich likvidaci

4.2.8.1. Socioekonomické ztráty z dopravních nehod

Velmi závažným problémem jsou při posuzování nehodovosti v silničním provozu vysoké finanční ztráty, které jsou spojené s řešením následků dopravních nehod. Na základě studie vypracované Centrem dopravního výzkumu v Brně, která se zabývá vyčíslením celospolečenských ztrát způsobených nehodovostí v provozu na pozemních komunikacích, byly vypočteny ztráty z nehodovosti v ČR v období 1993-2006, které znázorňuje graf č. 7.1.(59)

Graf č. 1.4.:

Socioekonomické ztráty z nehodovosti na pozemních komunikacích v letech 1993-2006
(v mld. Kč.)

Zdroj: Centrum dopravního výzkumu (59)

Ztráty z nehodovosti na pozemních komunikacích v sobě zahrnují náklady na zdravotní péči (ambulantní i nemocniční), náklady policie a soudů, administrativní náklady, nemocenské a důchodové dávky a tzv. „přímé náklady“, tedy náklady materiální povahy, které ovlivňují výdaje státního rozpočtu. Přímé náklady však nezahrnují škody na životním prostředí. Do ztrát z nehodovosti na pozemních komunikacích jsou dále započítávány „nepřímé náklady“, které představují odhad ztráty na produkci, která je způsobena vyřazením

z pracovního procesu. Další náklady, jako je například bolestné, snížení společenského uplatnění do těchto ztrát již zahrnovány nejsou. Lze tedy předpokládat, že skutečné celospolečenské náklady vzniklé v důsledku nehodovosti na pozemních komunikacích v ČR budou ve skutečnosti ještě vyšší.

Celkové ztráty způsobené dopravní nehodovostí v provozu na pozemních komunikacích jsou trvale na velmi vysoké úrovni. Tento fakt je zapříčiněn nejen narůstajícím počtem dopravních nehod, ale také vlivem stoupajících jednotkových nákladů. V roce 2006 představovaly tyto ztráty celých 48,3 mld. Kč, což představuje přibližně 1,5% HDP. Lze zde zaznamenat mírné snížení oproti minulým rokům. Tento pokles je však ovlivněn změnou výše škody, při které jsou účastníci dopravních nehod povinni hlásit nehodu Policii ČR teprve tehdy, když je škoda na majetku vyšší než 50.000 Kč, nebo je-li nehoda se zraněním, případně úmrtím. Toto nařízení vešlo v platnost 1. 7. 2006 (28).

Podíl ztrát připadající na nehody způsobené účastníky silničního provozu pod vlivem alkoholu představuje 3 mld. Kč. Počítáme zde s podílem 6,32% z celkového počtu dopravních nehod.

Výpočet:

48,3 mld. Kč x 0,0632 = 3,05256 mld. Kč, zaokrouhleno na **3 mld. Kč**.

V roce 2006 bylo celkem 6,32% veškerých dopravních nehod zaviněno účastníky silničního provozu, kteří byli pod vlivem alkoholu. Podrobné členění - viz tabulka č. 7.6.

Tabulka č. 6.4.:

Počet nehod v ČR způsobených pod vlivem alkoholu v letech 2000 - 2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet zraněných osob	4677	4723	5084	4570	3665	3493	2881
Počet usmrcených osob	109	101	136	111	68	71	42
Nehody způsobené pod	8888	8297	8566	9067	8445	8192	6807

vlivem alkoholu celkem							
-------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Zdroj: (62) a vlastní výpočty

Tabulka č. 7.4.:

Celkový počet nehod v ČR v roce 2006 a podíl připadající na nehody pod vlivem alkoholu

	Celkem	Alkohol	%
Počet nehod	187965	6807	3,62
Usmrceno osob	956	42	4,39
Zraněno osob	28221	2881	10,21
Hmotná škoda (mil. Kč)	9120	346,56	3,8

Zdroj: (62)

Náklady na zdravotní péči jsou již zahrnuty v kapitole 7.2.4, kde vstoupily do výpočtu ve skupině MKN V01-Y89 – Úrazy, otravy. Osoby usmrcené při dopravních nehodách rovněž figurují v příjmové stránce výpočtu, a sice v 7.1.7 jako „ušetřené starobní důchody“. Do výdajové stránky rozpočtu tudíž vstupuje pouze částka připadající na hmotné škody.

Výpočet:

Celková výše hmotných škod připadajících na nehody způsobené pod vlivem alkoholu
= 9.120 mil. Kč x 3,8% = 346,56 mil. Kč - tj. **0,35 mld. Kč.**

4.2.8.2. Hmotné škody způsobené trestnou činností

V roce 2006 bylo spácháno 336.446 trestných činů, z toho 14.075 jich bylo spácháno pod vlivem alkoholu.(62) Podrobné členění trestné činnosti je uvedeno v příloze, v tabulce č. 1. To znamená, že alkohol se v roce 2006 podílel na **4,18% veškeré trestné činnosti**.

Celková vyčíslená hmotná škoda související s trestnou činností činila ve sledovaném roce 24.262.154.000 Kč. Škody související s trestnou činností spáchanou pod vlivem alkoholu byly vyčísleny na 1.014.991.000 Kč.

Do nákladové části výpočtu bude zahrnuta částka snižená o škody způsobené při dopravních nehodách, které již byly vyčísleny v kapitole 7.2.8.1 a vstupovaly by tak do výpočtu dvakrát.

Výpočet:

Hmotné škody způsobené trestnou činností spáchanou pod vlivem alkoholu

= 1.015 mil. Kč – 347 mil. Kč = 668 mil. Kč, tj. **0,67 mld. Kč**.

4.2.9. Snižování HDP a DPFO v důsledku úmrtí ostatních osob při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu

V roce 2006 bylo na území ČR spácháno celkem 231 vražd, z toho 61 jich bylo spácháno osobami pod vlivem alkoholu. (62). Podrobné členění je uvedeno v tabulce č. 7.3.

Pro výpočet ztráty na HDP byla použita hodnota HDP ČR v roce 2006, která byla vyčíslena na 3.231,6 mld. Kč, dále počet osob v produktivním věku v témže roce – 7.325.238 osob (60) a 70% celkového počtu osob zavražděných pachateli trestných činů, kteří byli v době spáchání činu pod vlivem alkoholu. Počet zavražděných osob byl krácen o 30%, neboť více než čtvrtina obětí byla zastoupena mladistvými a osobami v důchodovém věku.

Výpočet:

Průměrná roční DPFO po odpočtu odčitatelné položky = 80.412,-- Kč za rok

Počet zavražděných osob $\times 0,7 = 61 \times 0,7 = 43$ osob

Roční ztráta na HDP a DPFO = $(43 \times 80.412) + (43 \times 441.160) = 22.427.596$ Kč, tj. **0,02 mld. Kč.**

Do nákladů studie je započítána částka ve výši 50% - tj. **0,01 mld. Kč**, neboť oběti trestných činů byly usmrceny rovnoměrně v průběhu celého roku.

4.2.10. Snížení HDP a DPFO v důsledku úrazů ostatních osob při škodách zaviněných občany pod vlivem alkoholu

Do výpočtu byly zahrnuty násilné a mravnostní trestné činy (s výjimkou vražd - viz předchozí kapitola - a dopravních nehod), které byly v roce 2006 spáchány na území ČR. Podrobné členění trestné činnosti je uvedeno v příloze č.1. Ve sledovaném roce bylo při násilných a mravnostních trestných činech zraněno 8.523 občanů, z toho 1913 osob bylo zraněno pachateli, kteří byli v době spáchání trestného činu pod vlivem alkoholu.

Hrubým odhadem lze stanovit, že z tohoto počtu bylo přibližně 70% osob v produktivním věku – tj. přibližně 1339 osob. Průměrná doba trvání jednoho případu pracovní neschopnosti – 36,49 dne (58). Do výpočtu vstupuje tato hodnota i přes fakt, že úrazy si vyžadují delší dobu pracovní neschopnosti než je celkový průměr.

Výpočet:

$$\text{Průměrná denní DPFO} = \frac{80.412 \text{ Kč}}{365 \text{ dnů}} = 230,31 \text{ Kč}$$

Zaokrouhleno tedy na 220,-- Kč/os/den

Ztráta na HDP a DPFO =

$$= (1339 \text{ osob} \times 36,49 \text{ dne} \times 220 \text{ Kč}) + (1339 \text{ osob} \times 36,49 \text{ dne} \times 1.209 \text{ Kč}) = \\ = 69.821.097 \text{ Kč}$$

Zaokrouhleno tedy na **0,07 mld. Kč.**

Údaj je podhodnocen z výše uvedeného důvodu (delší doba pracovní neschopnosti u úrazů).

4.2.11. Náklady na léčení osob zraněných při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu

Průměrné náklady na zdravotní péči na jednu osobu byly v roce 2006 vyčísleny na 16.840 Kč (63). Osoby pod vlivem alkoholu zranily při spáchaných trestných činech celkem 1913 osob.

Výpočet:

16.840 Kč x 1913 osob = 32.214.920 Kč, tj. **0,03 mld. Kč.** Tato částka je výrazně podhodnocená, neboť náklady na léčbu traumat a polytraumat jsou vyšší z důvodu náročnosti léčby, delší doby hospitalizace a často dlouhodobé rekonvalescence.

5. Výsledky

5.1. Příjmy státní pokladny - výpočet

5.1.1. DPH z prodeje alkoholických nápojů

Celková částka DPH plynoucí z prodeje alkoholických nápojů v ČR v roce 2006 činí 7.544.819.413 Kč., do výpočtu studie bude vstupovat zaokrouhlená částka **7,5 mld Kč.**

5.1.2. Spotřební daň z lihu a lihových výrobků

Spotřební daň z alkoholu činila v roce 2006 **10,67 mld. Kč** (60).
DPH + SPD = 7,5 mld. Kč + 10,67 mld. Kč = **18,17 mld. Kč.**

5.1.3. Cla z lihových výrobků

Saldo mezinárodního obchodu s alkoholickými nápoji činí +523.687.000 Kč, zaokrouhleně **0,5 mld. Kč.** (61)

5.1.4. Daň ze zisku alkoholového průmyslu v ČR

Inkaso DPPO v roce 2006 $x 0,5\% = 128.865 \text{ mil Kč} x 0,005 = 644.325.000 \text{ Kč}$, po zaokrouhlení **0,6 mld. Kč.**

5.1.5. Ušetřené starobní důchody z důvodu předčasných úmrtí

V roce 2006 předčasně zemřelo z důvodu chorob způsobených nadměrnou konzumací alkoholu celkem 6.183,38 osob, z toho 2.456,5 osoby v důchodovém věku (60 let a vyšším). Průměrná výše vypláčeného ročního starobního důchodu činila 96.120,-- Kč. Tato částka je dvanáctinásobkem průměrné hodnoty vypláčeného měsíčního starobního důchodu, která v roce 2006 činila 8.010 Kč (58).

Výpočet:

$2.456,5 \text{ osoby} \times 96.120 \text{ Kč} = 236.118.780 \text{ Kč}$, tj. **0,24 mld. Kč.**

Údaj je nadhodnocený, neboť většina osob zemřela v průběhu roku 2006 a tudíž část roku důchod pobírala a stát ušetřil méně.

5.1.6. Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při dopravních nehodách

V roce 2006 předčasně zemřelo v důsledku dopravních nehod spáchaných pod vlivem alkoholu celkem 42 osob, z toho 31% (tj. 13) osob bylo v důchodovém věku (60 let a vyšším). Průměrná výše vypláceného ročního starobního důchodu činila 96.120,-- Kč. Tato částka je dvanáctinásobkem průměrné hodnoty vypláceného měsíčního starobního důchodu, která v roce 2006 činila 8.010 Kč (58).

Výpočet:

$13 \text{ osob} \times 96.120 \text{ Kč} = 1.249.560 \text{ Kč}$, tj. **0,001 mld. Kč.**

Údaj je nadhodnocený, neboť většina osob zemřela v průběhu roku 2006 a tudíž část roku důchod pobírala a stát ušetřil méně.

5.1.7. Ušetřené starobní důchody za osoby usmrcené při trestných činech

Ušetřené starobní důchody = $14,64 \text{ osoby} \times 96.120 \text{ Kč} = 1.407.197 \text{ Kč}$, tj. **0,001 mld. Kč.**

Údaj je nadhodnocený, neboť většina osob zemřela v průběhu roku 2006 a tudíž část roku důchod pobírala a stát ušetřil méně.

5.2. Výdaje státu – výpočet

5.2.1. Ušlé daně z příjmu fyzických osob v důsledku předčasných úmrtí způsobených konzumací alkoholických nápojů

Ušlá daň z příjmů za rok 2006 = 80412 Kč x 2.805,12 osob = 225,6 mil. Kč., tj. **0,23 mld. Kč.**

5.2.2. Snížení HDP v důsledku předčasných úmrtí způsobených konzumací alkoholických nápojů

Výše HDP za rok na osobu v produktivním věku je vypočten výše na 441.160 Kč na rok a osobu v produktivním věku.

Počet osob v produktivním věku zemřelých v důsledku konzumace alkoholu - byl vypočten výše na 2.805,12 osoby.

$441.160 \text{ Kč/rok/osobu}_p \times 2.805,12 \text{ osob} = 1.237.506.739 \text{ Kč}$, tj. **1,24 mld. Kč**

5.2.3. Nemocenské dávky

Celková výše nemocenských dávek vynaložených na platby vzniklé jako následek užívání alkoholu je vypočtena z celkové výše vyplacených nemocenských dávek za rok 2006 a procentuálního podílu ARM na celkovém počtu vzniklých chorob.

Výpočet:

$26.962.635.796 \text{ Kč} \times 20,7\% = 5.581.265.609,772 \text{ Kč}$

Zaokrouhleno tedy na **5,6 mld. Kč**

5.2.4. Náklady na zdravotní péči

Náklady na zdravotnictví vynaložené kvůli požívání alkoholu lze vypočítat jako podíl z celkových nákladů na zdravotnictví v roce 2006 a ARM.

Výpočet:

$$NZ_A = 220,9 \text{ mld. Kč} \times 20,7\% = \mathbf{45,7 \text{ mld. Kč}}$$

5.2.5. Důchody – částečné invalidní, plné invalidní, vdovské, sirotčí

Celkovou sumu důchodů vyplácených na v souvislosti s morbiditou či mortalitou v souvislosti s alkoholem vypočteme jako součet jednotlivých, takto vyplácených důchodů v celé republice v roce 2006.

a) Plné invalidní důchody

$$PID_A = 334.746 \times 7.962 \text{ Kč} \times 12 \times 0,207 = 6.620.475.168 \text{ Kč, tj. } \mathbf{6,62 \text{ mld. Kč.}}$$

b) Částečné invalidní důchody

$$ČID_A = 190.284 \times 4.847 \text{ Kč} \times 12 \times 0,207 = 2.291.009.465 \text{ Kč, tj. } \mathbf{2,29 \text{ mld. Kč.}}$$

c) Vdovské důchody

$$VD_A \text{ sólo} = 49.652 \times 5.546 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 1.222.642.764 \text{ Kč, tj. } 1,22 \text{ mld. Kč.}$$

$$VD_A \text{ kombin.} = 543.346 \times 9.028 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 21.779.654.935 \text{ Kč, tj. } 21,78 \text{ mld. Kč.}$$

$$\text{Celkem } 1,22 + 21,78 = \mathbf{23,0 \text{ mld. Kč}}$$

d) Vdovecké důchody

$$VDM_A \text{ sólo} = 7.759 \times 4.358 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 150.132.926 \text{ Kč, tj. } 0,15 \text{ mld. Kč.}$$

$$VDM_A \text{ kombin.} = 83.044 \times 10.195 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 3.759.053.095 \text{ Kč, tj. } 3,76 \text{ mld. Kč.}$$

$$\text{Celkem } 0,15 + 3,76 = \mathbf{3,91 \text{ mld. Kč.}}$$

e) Sirotčí důchody

$$SD_A = 50.968 \times 3.999 \text{ Kč} \times 12 \times 0,37 = 904.965.382 \text{ Kč, tj. } \mathbf{0,9 \text{ mld. Kč.}}$$

Tabulka č. 1.5.:

Celkový podíl důchodů vyplácených v souvislosti s konzumací alkoholu

Důchod	Kč (v miliardách)
Plný invalidní	6,62
Částečný invalidní	2,29
Vdovský	23,00
Vdovecký	3,91
Sirotčí	0,90
Celkem	36,72

Zdroj: (58) a vlastní výpočty

5.2.6. Snížení HDP v důsledku nemocnosti způsobené požíváním alkoholických nápojů

Při výpočtu celkového snížení HDP, budeme v tomto případě vycházet z hodnot HDP na osobu v produktivním věku a den a z výše HDP přepočtené na osobu v produktivním věku a rok.

$HDP_p = 441.160 \text{ Kč/rok/osobu v produktivním věku}$

$HDP/\text{den}/os_p = 1.208,66 \text{ Kč, tj. } 1.209 \text{ Kč/den/osobu v produktivním věku}$

Celkové snížení HDP tedy bude:

$1.209 \text{ Kč} \times 104.747.532 \text{ dnů} \times 0,207 = 26.214.431.601 \text{ Kč, tj. } \mathbf{26,21 \text{ mld. Kč}}$

Do nákladů je na vrub chorob způsobených alkoholem započítáno 50% výše uvedené hodnoty, tedy částka **13,1 mld. Kč.**, neboť lze předpokládat, že osoby, které jsou léčeny na sledované choroby, patří ve valné většině k pracovníkům s nižší produktivitou práce a s nižšími příjmy.

5.2.7. Ušlé daně z příjmů fyzických osob v důsledku nemocnosti způsobené konzumací alkoholických nápojů

Při výpočtu ušlé daně z příjmů se uplatňuje velikost průměrné denní DPFO, která byla výše vypočtena zaokrouhleně na 220,-- Kč na osobu a den, a prostonaných dnů v souvislosti s chorobami spojenými s alkoholem, který činí 21.682.739 dnů.

Ušlá DPFO v důsledku chorob způsobených alkoholem bude pak činit
 $= 220 \text{ Kč} \times 21.682.739 \text{ dnů} = 4.770.205.580 \text{ Kč}$.

Zaokrouhleno tedy **4,77 mld. Kč**.

Do nákladů na nemoci způsobené alkoholem je započítána částka ve výši 50%, tj. **2,39 mld. Kč**., neboť se většinou jedná o osoby s příjmy nižšími, než je průměrná mzda v ČR.

5.2.8. Hmotné škody způsobené občany pod vlivem alkoholu a náklady na likvidaci těchto škod

5.2.8.1. Hmotné škody vzniklé při dopravních nehodách

Vzhledem k procentuálnímu podílu nehod způsobených alkoholem 3,8% na celkovém počtu dopravních nehod, lze výši hmotných škod vzniklých jako následek požívání alkoholu vyčíslit následovně:

Celková výše škod při dopravních nehodách x procentuální podíl nehod v souvislosti s alkoholem = $9.120 \text{ mil. Kč} \times 3,8\% = 346,56 \text{ mil. Kč}$.

Zaokrouhleno tedy na **0,35 mld. Kč**.

5.2.8.2. Hmotné škody způsobené trestnou činností

Hmotné škody způsobené trestnou činností jsou vypočteny jako procentuální podíl trestných činů pod vlivem alkoholu na trestné činnosti a z celkových hmotných škod vzniklých jako důsledek trestné činnosti. Od výsledné částky je pak odečtena škoda

v souvislosti s dopravními nehodami pod vlivem alkoholu, která by jinak byla započítána dvakrát.

Suma hmotných škod tedy činí = 1.015 mil. Kč – 347 mil. Kč = 668 mil. Kč.

Zaokrouhleně **0,67 mld. Kč.**

5.2.9. Snížení HDP a DPFO v důsledku úmrtí ostatních osob při trestných činech spáchaných občany pod vlivem alkoholu

Výpočet této položky vychází hodnoty HDP na osobu v produktivním věku a rok a průměrné daně z příjmů fyzických osob po odečtení odečitatelné položky, a počtu osob zavražděných v souvislosti s požíváním alkoholu.

$HDP_p = 441.160 \text{ Kč/rok/osobu v produktivním věku}$

Průměrná roční DPFO po odpočtu odčitatelné položky = 80.412,-- Kč za rok

Počet zavražděných osob x 0,7 = 61 x 0,7 = 43 osob

Roční ztráta na HDP a DPFO = (43 x 80.412) + (43 x 441.160) = 22.427.596 Kč.

Zaokrouhleně 0,02 mld. Kč.

Do nákladů studie je započítána částka ve výši 50% - tj. **0,01 mld. Kč**, neboť oběti trestných činů byly usmrceny rovnoměrně v průběhu celého roku.

5.2.10. Snížení HDP a DPFO v důsledku úrazů osob při škodách zaviněných občany pod vlivem alkoholu

Tato ztráta vychází z velikosti průměrné denní DPFO a HDP na den a osobu v produktivním věku. Číselné hodnoty jsou pro HDP 1.209 Kč/den/osobu v produktivním věku a pro DPFO již výše vypočítaných 220,-- Kč/os/den.

Výše ztráty na HDP a DPFO =

= (1339osob x 36,49 dne x 220 Kč) + (1339 osob x 36,49 dne x 1.209 Kč) = 69.821.097 Kč.

Zaokrouhleně **0,07 mld. Kč.**

Údaj je podhodnocen, neboť průměrná doba pracovní neschopnosti je u úrazů podstatně vyšší.

5.2.11. Náklady na léčení osob zraněných při trestných činech spáchaných oběany pod vlivem alkoholu

Náklady na léčení = 16.840 Kč x 1913 osob = 32.214.920 Kč, tj. **0,03 mld. Kč**. Tato částka je podhodnocená, neboť náklady na léčbu traumat a polytraumat jsou vyšší z důvodu náročnosti léčby, delší doby hospitalizace a rekonvalescence.

5.3. Celkové výsledky

Tabulka 2.5.:

Výsledné srovnání výnosů a nákladů požívání alkoholu v ČR

Příjmy	Mld. Kč	Výdaje	Mld. Kč
SPD z lihu a lihových výrobků	10,67	Náklady na zdravotnictví	45,7
DPH	7,5	Ušlé daně z příjmů fyzických osob	0,23
Cla z prodeje alkoholických nápojů	0,5	Ztráta na HDP	1,24
Daň ze zisku právnických osob	0,6	Hmotné škody vzniklé při dopravních nehodách	0,35
Ušetřené starobní důchody	0,24	Vyplacené nemocenské dávky	5,6
		Vyplácené důchody související s konzumací alkoholu	36,72
Ušetřené důchody za osoby usmrcené při dopravních nehodách	0,004	Snížení HDP v důsledku nemocnosti	13,1
		Ušlá DPFO v důsledku nemocnosti	2,39
Ušetřené důchody za osoby usmrcené při trestných činech	0,001	Škody způsobené při ostatní trestné činnosti	0,67
		Snížení HDP a DPFO v důsledku smrti obětí trestných činů	0,01
		Snížení HDP a DPFO v důsledku zranění osob při trestné činnosti	0,07
		Náklady na léčení osob zraněných	0,03

		při trestné činnosti	
CELKEM	19,515	CELKEM	106,11

Zdroj: vlastní výpočty

Celková ztráta, kterou představuje rozdíl mezi náklady vynaloženými státem a příjmy, které stát výrobou a prodejem alkoholu získá je 86,595 mld. Kč.

Lze tedy říci, že jen za rok 2006 činí ztráta státu na alkoholu jako na „legální droze“ téměř 87 mld. Kč.

5.4. Daňová incidence zvýšené sazby spotřební daně

Daňová incidence je dána v první řadě elasticitou poptávky. Vzhledem k výše uvedeným analýzám elasticity poptávky v případě alkoholických nápojů, které našly elasticitu vyšší než se očekávalo, lze předpokládat, že daňovou zátěž pocítí výrobci více než byly dřívější předpoklady. Tento jev bude ještě zdůrazněn tím, že elasticita poptávky je vyšší v mladších věkových skupinách, které jsou hlavními konzumenty, což je dáno, mimo jiné, i velikostí populace pro daná věková rozmezí a například tím, že v kategoriích do 45 let početně převažuje mužská populace, ve které je výskyt alkoholismu vyšší než v populaci ženské.

5.5. Nákladová efektivita protialkoholní politiky v ČR

Nákladová efektivita adiktologické péče byla potvrzena řadou studií. Nákladovou efektivitu adiktologické péče potvrdila přehledová práce zahrnující cca 75 samostatných ekonomických studií publikovaných v posledních 20 letech a shrnující data z veškerých základních typů léčebných programů včetně věznic s těmito závěry:

- Léčba uživatelů návykových látek vede k významnému snížení užívání alkoholu a drog, kriminality a ke zlepšení zdravotního stavu a sociálního fungování léčených uživatelů.

- Ekonomické studie bez ohledu na typ populace, programu nebo metodu zpracování stabilně nacházejí výraznou ekonomickou výhodnost léčby alkoholových či drogových závislostí. Ta především plyne ze snížení kriminality (včetně následných nápravných opatření) a ze snížení zdravotních nákladů po absolvování léčby.
- Obecně lze říci, že ambulantní programy léčby přispívají ke snížení zneužívání návykových látek levněji, nicméně pro těžce závislé pacienty je ústavní péče efektivnější.
- Intenzivní (stacionární) ambulantní léčebné programy jsou mírně nákladově efektivnější než standardní ambulantní programy.
- Studie tzv. krátkých intervencí u alkoholiků naopak naznačují, že v určitých podmínkách mohou být méně intenzivní ambulantní programy nákladově efektivnější.
- Rezidenční léčebné programy ve vězení jsou nákladově efektivní pouze v případě, že po nich následuje následná péče. Navíc je nákladová efektivita vyšší u více rizikových klientů.

6. Diskuse

6.1. Fyzické náklady

Problematika spolehlivosti stanovení fyzických nákladů spočívá v již zmíněných nepřesnostech v přiřazení jednotlivých případů, ať již zranění, úmrtí nebo hospitalizací, k těm, na nichž se podílel alkohol. Důvody mohou být různé. Od netečného postoje k alkoholismu, přes nechuť k administrativním úkonům navíc při hlášení, až po krytí známého či spolupracovníka. Všeobecně se ovšem zdá, že podíl hodnocených jevů či událostí souvisejících s alkoholem bude spíše podhodnocen, stejně jako počty alkoholiků v populaci. Lze říci, že alkoholik nebo osoba škodlivě užívající alkohol se neobjeví ve statistických datech, pokud se neseťká s nějakou institucí – policie, zdravotnické zařízení – takovým způsobem, aby byla její závislost zdokumentována.

Dalším faktorem nejistoty jsou zvýšené náklady na léčbu osob závislých na alkoholu vlivem zanedbání péče o svoje zdraví. Je samozřejmě pravda, že prakticky jakákoli choroba léčí-li se dlouho po počátku klinických příznaků, léčí se mnohem hůře a nákladněji než tatáž choroba léčená včas a od začátku. Na druhou stranu, nelze prokázat s dostatečnou jistotou o kolik jsou náklady na léčbu zanedbané choroby vyšší, stejně tak jako nelze dost dobře prokázat, o kolik či jak se zhoršil stav a zkomplikovala se léčba vlivem nedostatečné spolupráce pacienta, což je jev, který je u osob závislých na alkoholu poměrně častý.

V neposlední řadě by spolehlivost dat byla vyšší, kdyby existovalo více studií a statistik pro naši republiku na téma nákladů na alkoholismus a důvodů jejich výše.

6.2. Obtížně vyčíslitelné negativní efekty způsobené konzumací alkoholu

6.2.1. Citové náklady

To, co by bylo možné pro potřeby této práce označit jako „citové náklady“ patří k velmi nesnadno vyčíslitelným a obecně prakticky nekvantifikovatelným položkám. Velkou roli v tom hraje například veliká individuální variabilita vnímavosti vůči alkoholismu u osob blízkých, respektive osob v sociálním okolí alkoholika. Co může u jedné osoby vést ke sklíčenosti, depresím nebo úzkosti, může u jiného člověka vyvolat pouze opovržení

alkoholikem, bez dalšího dopadu na jeho další život. Zdá se, že jedinou možnou, a to ještě velmi přibližnou, snahou o kvantifikaci by mohl být pokus o vyčíslení nákladů na psychologickou a psychiatrickou péči o osoby z alkoholikova okolí, dále úvaha, že sklíčený a úzkostí stížený člověk nemá náladu kupovat jiné zboží, než to, které patří mezi předměty denní potřeby. V konečném důsledku může dlouhodobý stres vyvolaný alkoholismem blízké osoby vést například ke kardiovaskulárním onemocněním, jejichž léčba nemusí být výrazně nákladná, ale vždy je dlouhodobá.

Ale zde jde pouze o průměty citového strádání do kvantifikovatelných stránek života jedince ve společnosti. Co nelze dosud nijak podchytit, tím méně zařadit do výpočtů, je duševní utrpení, se kterým se jednak takto trpící lidé jen zřídka svěřují druhému, jednak ne vždy jsou vůbec schopni své pocity vyjádřit. To ovšem nemusí nutně souviset se vzděláním či intelektem, může to být výsledek výchovy, hodnotového žebříčku jedince, případně strach z reakce okolí, které může, v souvislosti výše zmíněnou tradicí a tolerancí k alkoholismu, nad jednáním alkoholika „mávnout rukou“, nad reakcí citově strádající osoby (většinou ženského pohlaví) zase „kroutit hlavou“.

6.2.2. Nižší kvalita života

Nižší kvalita života se týká jak alkoholika, tak i osob v jeho okolí. Může jít o snížení kvality života v důsledku chorob vzniklých v souvislosti s abúzem alkoholu ale i o snížení kvality života následkem snížení příjmu domácnosti, respektive rodiny. Jak již bylo uvedeno, produktivita alkoholika či osoby škodlivě užívající alkohol se snižuje, což má pochopitelně dopad na jeho platové ohodnocení, může mít za následek změnu pracovního zařazení, případně ztrátu zaměstnání vůbec. Ekonomickou situaci tímto dotčené rodiny či domácnosti dále zhoršuje to, že ačkoli se příspěvek alkoholika do celkového rozpočtu snižuje, jeho finanční nároky příliš neklesají, protože v důsledku závislosti se snaží udržet si konzumaci alkoholu na stejné výši. V návaznosti na předchozí kapitolu bychom mohli napsat, že ke snížené kvalitě života přispívá i citové strádání, protože člověk v depresi nebo lehčích formách rozlady (splín, chandra), se nedokáže radovat z věcí tak, jako člověk bez rozlady, i když si je může z ekonomického hlediska dovolit.

V neposlední řadě kvalitu života především u samotných alkoholiků snižuje soubor tělesných chorob a obtíží prakticky kauzálně souvisejících s abúzem alkoholu, v pozdějších fázích pak i psychické problémy, jako jsou alkoholické psychózy, jaterní encefalopatie u cirhózy, či neurologické poruchy, z nichž je s alkoholismem velmi často spojen například Korsakovův syndrom.

6.2.3. Nižší produktivita práce

Snížená produktivita práce a následně také ztráty, které vznikají v důsledku zneužívání alkoholu, představují pro odhadování specifický problém vzhledem k obtížnosti měření hodnoty zboží a služeb, které nebyly vyrobeny v důsledku problémů spojených s alkoholem.

Za předpokladu, že příjmy jednotlivců odpovídají hodnotě toho, co jednotlivec vyprodukuje, se náklady ušlé produktivity měří pomocí snížení příjmů u jednotlivců s problémy způsobenými zneužíváním alkoholu. Například odhad pro Spojené státy z roku 1985 uváděl, že jednotlivci splňující kritéria klinické definice zneužívání alkoholu nebo závislosti na alkoholu v kterémkoli období svého života trpí ve srovnání s lidmi bez odborné diagnózy snížením příjmů v rozmezí od 1,5% do 18,7% v závislosti na věku a pohlaví (35).

Rozsah i samotná existence ztrát v produktivitě bývá někdy zpochybňována (5). V této zprávě z roku 1991 Cook dochází k závěru, že „...existuje málo věrohodných důkazů o tom, že těžcí konzumenti alkoholu jsou méně produktivní než ostatní pracující (jakmile přihlédneme k rozdílům ve vzdělání a demografickým charakteristikám).“ Heien a Pittman tvrdí, že metody, které při odhadu ztrát produktivity používá NIAAA (National Institute for Alcoholism and Alcohol Abuse), jsou nepřesné a přehánějí skutečnou výši nákladů (16).

6.2.4. Agresivita a domácí násilí

Definice domácího násilí, která má čtyři hlavní znaky, které obecně vymezila Světová zdravotnická organizace. Jsou to:

- **Opakování násilí**, které nemusí být kontinuální. Velmi často po násilných atakách následuje období klidu. Opakované násilí musí však být vždy jednostranné, tj. páchané jednou osobou proti osobě druhé.

- **Stupňování násilí**, přičemž jeho intenzita vždy kolísá. Charakteristické je také střídání forem násilí od fyzického přes psychické, sociální, ekonomické až po sexuální formu. Je vcelku jedno, zda jde o násilí silné trvajících krátkou dobu nebo o dlouhotrvající násilí mírnějšího charakteru. Důsledky jsou obdobné.
- **Typ vztahu mezi zúčastněnými osobami**, resp. jeho určení, je pro posouzení domácího násilí velice důležitý. Aby byla splněna podmínka domácího násilí, musí zde prokazatelně existovat vazby psychologické, sociální, ekonomické, popř. fyzické.
- **Absence společenské kontroly**, která se často projevuje tím, že násilí pokračuje i po odchodu oběti ze společné domácnosti. Tuto okolnost je třeba brát v úvahu při hodnocení stupně společenské nebezpečnosti.

Nezpochybnitelným faktem je, že problematika domácího násilí musí být řešena na úrovni všech dotčených oborů. Stále jsou patrné rozdíly při posuzování domácího násilí ze strany lékařů, psychologů, právníků a orgánů činných v trestním řízení. Spolupráce mezi odborníky je v této oblasti, bohužel, dosud spíše vzácností.

V České republice se v současné době stíhání pachatelů domácího násilí zaměřuje v první řadě na brutální fyzické činy vůči obětem. Ty jsou také soudně postihovány. Naopak psychické týrání se v soudních rozsudcích se objevuje spíše výjimečně. Na sociální a ekonomický typ domácího násilí je stále pohlíženo jako na doprovodný typ, který nejen, že není soudy trestán, ale ve většině případů není vůbec projednáván. V praxi zřejmě neexistuje případ domácího násilí, který by měl výlučně sociální, psychologickou nebo ekonomickou formu. Jisté však je, že tyto formy násilí zůstávají mimo pozornost soudů, stejně jako posuzování vlivu alkoholu na domácí násilí. Tím se orgány činné v trestním řízení a soudy zabývají až v okamžiku, kdy se obzvláště hrubého fyzického násilí s vážnými zdravotními důsledky dopustila osoba pod vlivem alkoholu. Dle informací Policie ČR převládá v činech domácích násilníků psychický typ násilí, následují fyzická napadení a doprovodným prvkem je násilí ekonomického typu – vše má různou intenzitu a různou dobu trvání. Domácí násilníci často jednájí pod vlivem alkoholu i dalších návykových látek (39).

V praxi se lze setkat s různými druhy domácích násilníků od občasných konzumentů alkoholu, kteří doma či v restauraci vypili několik piv nebo něco tvrdého alkoholu a doma pak vyvolávali hádky, nebo způsobovali méně závažná i vážnější zranění svým nejbližším až po jedince na alkoholu závislé. Ti své protizákonné jednání zpravidla opakují.

Jisté však je, že alkohol se podílí na valné většině případů domácího násilí.

6.2.5. Sebevraždy

Alkohol zvyšuje riziko sebevraždy u depresivních mužů, zvláště u mladých s některými vážnými poruchami osobnosti charakterizovanými impulsivností a agresivitou, uvádí studie zveřejněná v časopisu *American Journal of Psychiatry*. Lékaři zkoumali případy 104 mužů s vážnou depresí, kteří spáchali sebevraždu, a 74 stejně nemocných mužů, kteří žijí. Příslušníci obou skupin si byli podobní věkem, rodinnými poměry, vzděláním, rasou i náboženstvím. Pokud zkoumaní muži měli navíc poruchu osobnosti charakterizovanou impulsivním či agresivním jednáním, pravděpodobnost spáchání sebevraždy byla sedmnáctinásobná. Pokud byli v posledních šesti měsících závislí na alkoholu či hodně pili, riziko bylo vyšší čtyřikrát. Lékaři by měli věnovat zvláštní pozornost mladším pacientům, kteří mají nejen vážnou depresi, ale i problém s alkoholem a sklon k impulsivnosti a agresivitě (41).

6.2.6. Rozvrácená manželství

Zvažujeme-li ekonomický dopad rozvrácení manželství následkem alkoholismu nebo nadměrného požívání alkoholu jedním z partnerů, lze brát v úvahu rozdíly mezi ekonomickou aktivitou osob žijících v uspořádaném manželském soužití a osob žijících v podmínkách výše popsaných (rozvrat manželství).

Lze uvažovat jednak o rozdílu v produktivitě práce manželských párů, společné aktivity také mohou hrát určitou roli – například společné návštěvy kin, divadel, koncertů, výstav, restaurací. Tento rozdíl oproti spořádaným manželským párům může sahat od prosté neúčasti alkoholika na těchto aktivitách až po jejich úplnou absenci za situace, kdy alkoholikův partner rezignuje na jakékoli vyžití a mnohdy jsou mu peníze odebírány – lze doslova říci kradeny – za účelem nákup dalšího alkoholu. Spořádaně žijící manželské páry také mnohdy společně spoří aby úspory vynaložili na pořízení například nemovitosti, vozu nebo například společného zájezdu. Takovéto aktivity jsou ovšem vyloučeny v manželství, ve kterém jeden z partnerů dlouhodobě nadměrně požívá alkohol.

6.2.7. Traumatizované děti

Tento aspekt alkoholismu lze jen velmi těžko kvantifikovat a začlenit do ekonomických souvislostí, protože se jedná „pouze“ o ovlivnění psychiky, pravda, s velkou pravděpodobností trvalých následků, ale tato souvislost samozřejmě nemusí být kauzální. Není tedy vůbec divu, že data o souvislosti alkoholismu v rodině (traumatizovat dítě nemusí jen alkoholismus rodiče či rodičů, ale prakticky jakékoli osoby, i nepříbuzné, se kterou je dítě v opakovaném kontaktu; celoživotní trauma vzniklé na základě jedné zkušenosti nelze vyloučit, ale je spíše výjimečné), nejsou k dispozici a i v případě takto cílené studie nebude snadné je získat a výsledky spolehlivě ověřit a kvantifikovat. Překážkou tomu je i velmi rozdílná vnímavost dětí k stresu a psychotraumatizaci (24).

Možné následky mohou zahrnovat jak napravitelné poruchy chování, omezující se na dětství či adolescenci, tak změny psychiky projevující se v dospělosti, například neschopnost nalézt partnera nebo problémy s uplatněním v zaměstnání vlivem poruch soustředění nebo patologického odporu k autoritám.

6.2.8. Společensky neúnosné chování

Tato oblast patří spíše do oblasti etiky a estetiky, a má dopady spíše společenské, jakoby rozprostřené na velké množství osob. Zahrnuje drobné krádeže, násilí buďto v rámci rodiny nebo bez vážnějších následků, tedy nevyšetřované jako trestné činy a nezachycené ve statistikách. Doslova nelze vyčíslit obtěžování cestujících v městské hromadné dopravě zápachem který vychází z alkoholika, který rezignoval na udržování osobní čistoty.

Konkrétnější, byť prakticky nepodchycený nákladový dopad je v nákladech na vyšetřování drobných krádeží a přestupků spáchaných pod vlivem alkoholu. Situaci dále ztěžuje fakt, že vyšetřování může mít velmi odlišný průběh případ od případu a tím se velmi lišit ve vynaložených prostředcích.

6.2.9. Vandalismus

V tomto případě je sice možné velmi dobře vyčíslit vzniklé škody, ale jen velmi obtížně by se k nim přiřazovali pachatelé a tím méně jejich ovlivnění alkoholem v době páchaní této činnosti. Pro tyto případy je spíše charakteristické, že k nim dochází beze svědků nebo s minimem svědků, uvažujeme-li jako svědky osoby, které jsou ochotny či schopny podat informace kompetentním orgánům.

Poškozování předmětů sloužících veřejnosti, bohužel, má dosti dlouhou tradici, a to víceméně celosvětově. A právě tato dlouhá tradice vede ke značné toleranci k těmto jevům, k nezájmu veřejnosti o možnost překažení těchto činů, motivovaná, mnohdy oprávněným strachem z fyzického napadení a v posledních letech také obavou z trestného stíhání z podnětu podaného pachatelem činu, který se občan snažil překazit.

6.2.10. Dodatečné náklady na úklid

Tato nákladová zátěž se dotýká zejména obcí, respektive jejich rozpočtů, neboť zvýšená potřeba úklidu, například při převracení odpadkových košů, padá jednoznačně na vrub obcí. Stejně jako opravy zařízení poškozených v intencích uvedených v předchozím odstavci.

Diskutabilní je též, zda vykonávání veřejně prospěšných prací je schopné vrátit alespoň část nákladů, protože od těchto příjmů je třeba odečíst náklady na celou agendu související s výkonem veřejně prospěšných prací. Lze odhadnout, že veřejně prospěšné práce pokud nejsou vysloveně prodělečné, budou výnosné jen velmi málo.

6.2.11. Dodatečná léčebná péče obětí trestných činů a dopravních nehod způsobených občany pod vlivem alkoholu

Do této kategorie by bylo možné zařadit například chronickou medikaci v důsledku trvalých následků úrazu. Další možnou položkou by mohla být lázeňská péče v rámci rehabilitace. Protože se jedná o léčebnou péči s delším odstupem – rok či více – je obtížné její dohledání a uvedení do souvislosti s požíváním alkoholu původcem úrazu či násilí.

Jedná se tedy o položku, u níž sice lze velmi dobře stanovit náklady na jednotlivé položky, ale je velmi obtížné, ne-li nemožné, přiřadit je ke případům a osobám pod vlivem alkoholu.

6.2.12. Snížení příjmů státní pokladny vlivem nižší produktivity práce občanů konzumujících alkohol

Tato položka rozhodně patří k velmi obtížně kvantifikovatelným. Lze očekávat, že osoby zvýšeně konzumující alkohol nebudou, až na výjimky, na funkcích, kde by byla sledována výkonnost, efektivita nebo kladen důraz na preciznost vykonávané práce. Ale i kdyby tomu tak bylo, je velmi nepravděpodobné, že by bylo možné vypracovat nějakou validní statistiku. Vzhledem k již zmiňované toleranci k nadměrné konzumaci alkoholu, a kromě toho, oficiální zaznamenání vlivu alkoholu na pracovní výkon, pracovní úraz či jakoukoli mimořádnou událost znamená výrazné zvýšení počtu administrativních kroků a úkonů. Jinými slovy, ohlášením události pod vlivem alkoholu si ohlašující „přidá papírování“.

Uvedené důvody ukazují, že vyčíslení této položky, byť, uvážíme-li množství alkoholiků v populaci a dobu, po kterou jsou ještě schopni vykonávat práci, může být významnou částí zcela nepodchycených nákladů či ztrát vznikajících jako následek alkoholismu nebo dlouhodobého požívání nadměrného množství alkoholu.

6.2.13. Náklady na léčbu předčasně narozených dětí a dětí s nízkou porodní váhou porozených matkami, které v době těhotenství konzumovaly alkohol

Matky, které konzumují během gravidity větší množství etanolu, mají děti s IQ výrazně nižším, než je tomu u jejich vrstevníků. Dále se u dětí alkoholiček vyskytují poruchy učení, problémy v citovém životě a potíže při navazování partnerských vztahů.

V případě, že těhotná žena v době gravidity požívá opakovaně alkohol, dochází k nevratnému poškození plodu – tzv. fetální alkoholický syndrom (FAS). Jedná se především o tyto morfologické a inteligenční změny: růstové zpomalení, mentální retardace, mikrocefalie (malý mozek s malým tvarem lebky), dlouhé filtrum (střední část horního rtu), pokles víček, úzké palpebrální štěrbin (mezera mezi horními a dolními víčky), nižší porodní

váha, srdeční vady, celková nezralost, vady ledvin a plic, někdy až těžké tvarové (teratogenní) poškození plodu (s lékařským oficiálním označením „zrůda“).

Dle nových zahraničních výzkumů už i jednorázové požití alkoholu mírně poškozuje plod.

6.2.14. Náklady kojeneckých ústavů a ústavů sociální péče, které pečují o mentálně postižené děti matek konzumujících alkohol

Tyto náklady patří také k větším dílům celospolečenských nákladů. Samozřejmě jejich konkretizace naráží na fakt, že v těchto ústavech je pečováno i o děti, jejichž postižení vzniklo bez souvislosti s požíváním alkoholu.

Navíc, nejsou k dispozici data, ukazující konkrétní podíl požívání alkoholu během těhotenství a vzniku a stupně mentální retardace.

Za zmínku ovšem stojí, že mentální retardace je stav, který zůstane beze změny po celý život jedince, takže namísto jedince který by byl schopen výkonu zaměstnání, stal by se plátcem daní a spotřebitelem přinášejícím další příjmy do rozpočtu, vzniká jedinec, který bude po celý svůj život znamenat nákladovou zátěž pro společnost. Přičemž, nebýt alkoholismu matky, by se mohl stát normálním členem společnosti.

6.3. Oportunitní náklady

Do této kategorie patří z hlediska alkoholika ušlé mzdy, o které přišel z důvodu ztráty zaměstnání, nemoci způsobené požíváním alkoholu, případně výkonu trestu za čin spáchaný pod vlivem alkoholu.

Paradoxně, do této kategorie by bylo možné zařadit, ale spíše jako oportunitní příjem, když se alkoholik rozhodne nepodstoupit protialkoholní léčbu, jehož úspěšnost je, bohužel, velmi nízká, takže většina alkoholiků nepodstoupivších léčbu, v jistém smyslu šetří náklady na protialkoholní léčbu.

V jistém smyslu se jako oportunitní náklady mohou brát ty nákladové položky, které vznikají na základě rozhodnutí jedince stát se alkoholikem. Samozřejmě se nejedná o jedno

konkrétní rozhodnutí, spíše životní styl a žebříček hodnot, který k alkoholismu vede. Nicméně, jedná se proces, který je po velmi dlouhou dobu plně závislý na vůli jednotlivce, a tudíž jej lze považovat za rozhodnutí v širším smyslu tohoto slova.

Další, ovšem velmi těžko vyčíslitelná položka vzniká na základě rozhodnutí alkoholika navštívit lékaře při počátečních obtížích, respektive choroby. Řada nemocí, například žaludeční vřed, může při zanedbání dospět do takového stavu či se zkomplikovat tak, že náklady na léčbu budou výrazně vyšší než u léčby časnějších stadií téže choroby. (Například žaludeční vřed lze léčit medikamentózně, s nevelkými náklady na den léčby. Oproti tomu vřed erodující některou z cév v žaludeční sliznici si vyžaduje endoskopický výkon, v horších případech i akutní operační řešení.

6.4. Protialkoholní politika v ČR

Evropská charta proti alkoholu je snahou navrhnout jednotnou strategii a politiku ve vztahu k alkoholu ve státním měřítku (30). Je ovšem na příslušných vládách, do jaké míry se pokusí naplnit doporučení v něm obsažená a pokud ano, jaké budou postihy za jejich nedodržování.

· Autoři dokumentu doporučují systematické a plošné vyhledávání a diagnostikování těch, kdo zneužívají alkohol nebo jsou na něm závislí. Těmto lidem by se mělo dostat rychlé pomoci, což může být i krátká intervence. Tu může provést např. praktický lékař nebo jiný kvalifikovaný zdravotník.

· Důležitá je prevence u těhotných, aby se předešlo poškození plodu alkoholem.

· Pomoci by se mělo dostat rodinám alkoholiků, které závislostí na alkoholu trpí často více než sám postižený.

· Měly by se důsledně a systematicky provádět kontroly dechu na alkohol u řidičů, aby se snížil počet dopravních nehod pod vlivem alkoholu. Těm, kdo pod vlivem alkoholu řídí, by se mělo odebrat řidičské oprávnění.

- Věkové limity pro prodej a podávání alkoholických nápojů je třeba striktně dodržovat. Hustota zařízení, kde se prodává alkohol, by se měla regulovat. To se týká jejich počtu, otevíracích hodin a míst prodeje. Je absurdní povolovat prodej alkoholu na sportovních utkáních, když pak v ulicích dochází k řádění opilých fanoušků.

- Účinným nástrojem, jak omezit spotřebu je vyšší zdanění alkoholických nápojů. Dokument také doporučuje cenově zvýhodňovat nápoje nealkoholické. To je v České republice zvláště naléhavé, protože nápoje s obsahem alkoholu jsou zde často levnější než běžné nápoje nealkoholické.

- Důležitá je i regulace reklamy alkoholu, aby nezasahovala zranitelnou část populace, jako jsou děti a dospívající.

- Označovat alkoholické nápoje varovnými nápisy podobně, jako je tomu u tabákových výrobků.

- Je také třeba zamezit ilegální výrobě, prodeji a importu alkoholu, což je dle zpráv z médií velký problém i v České republice.

.

Světová zdravotnická organizace také vyzývá jednotlivé vlády k tomu, aby si zpracovali národní programy prevence škod působených alkoholem. Nic takového, pokud víme, v České republice neexistuje. V programu „Zdraví pro všechny v 21. století“ je alkoholové problematice věnován určitý prostor. Hlavního cíle, tj. snížení spotřeby alkoholu, se dosud rozhodně nedaří dosáhnout.

7. Závěr

Jak jasně vyplývá z výpočtů, jsou náklady způsobené konzumací alkoholu opravdu vysoké a to i v makroekonomickém měřítku. Důrazné snižování těchto nákladů by mělo patřit k hlavním činnostem a úkolům každé státní správy. Kdyby incidence kterékoli choroby dosáhla byť jen zlomku incidence alkoholismu, byl by patrně vyhlášen stav ohrožení. V případě alkoholismu tomu tak není a patrně ani v dohledné době nebude.

Dalším rysem současného stavu je fakt, že zatímco příjmy z legálního prodeje alkoholu jsou jisté, ušetřené náklady jsou položkou velmi nejistou a navíc, částka, která by byla ušetřena snížením výdajů souvisejících s abúzem alkoholu se začne objevovat jako určitá nenulová položka ve státním rozpočtu až za velmi dlouhou dobu přibližně deseti až dvaceti let. Z čistě ekonomického hlediska je tedy pochopitelná snaha zachovat jistý příjem oproti snaze dosáhnout úspor jen zhruba odhadnutelné výše, navíc v průběhu mnoha let a s nutností vynaložit i určité prostředky (protialkoholní léčení, osvětové kampaně, prevence mezi mládeží).

Nejhůře by se ten, kdo by chtěl výrazně snížit spotřebu alkoholu, vypořádával nejspíše se společenským přístupem a tradicí ovlivňujícími postoj veřejnosti. Výrazné omezení spotřeby alkoholu by bylo vnímáno jako snaha o zbavení národa jeho tradic, omezování osobní svobody a zasahování do práv jednotlivce, ačkoli nikde patrně není zakotveno právo na poškozování organismu toxickými látkami. Oproti kouření je u nás požívání alkoholu a to i ve velkém množství, považováno spíše za slabůstku, nad kterou je možné přimhouřit oko. Je to možná tím, že zatímco kouření je relativně krátkodobou záležitostí, požívání alkoholických nápojů jde s lidstvem od počátku a od určité materiální úrovně je umožněn i vznik závislosti, což z alkoholismu dělá záležitost s tradicí několika tisíc let.

Každopádně snižování škodlivého užívání alkoholu je třeba považovat za záležitost velmi dlouhodobou, jejíž vliv se začne projevovat za mnoho let, spíše v odstupě několika generací. Tím spíše by bylo třeba začít s radikálním omezováním spotřeby alkoholu co nejdříve především tím, že se bude pomocí preventivních programů působit na mladou generaci a na ohrožené skupiny obyvatelstva.

Seznam zkratek

AAF- alcohol attributable fraction

AAR – alcohol attributable risk

ARM – alcohol related mortality

COI – cost of illness

ČID - částečný invalidní důchod

ČID_A - počet osob pobírajících částečný invalidní důchod v souvislosti s alkoholem

ČSSZ – Česká správa sociálního zabezpečení

ČSÚ – Český statistický úřad

DAA - directly attributable to alcohol

DPH – daň z přidané hodnoty

DPPO - daň z příjmů právnických osob

EU – Evropská Unie

FO – fyzická osoba

HDP – hrubý domácí produkt

IAA - indirectly attributable to alcohol

MKN – mezinárodní klasifikace nemocí

NIAAA - National Institute for Alcoholism and Alcohol Abuse

NZ_A – náklady na zdravotnictví spojené s alkoholem

OKEČ – odvětvová klasifikace ekonomických činností

PID – plný invalidní důchod

PID_A – počet osob pobírajících plný invalidní důchod v souvislosti s alkoholem

SD - sirotčí důchod

SD_A - počet osob pobírajících sirotčí důchod v souvislosti s alkoholem

SPD – spotřební daň(e)

ÚZIS – Ústav zdravotnických informací a statistiky

VD - vdovský důchod

VD_A - počet žen pobírajících vdovský důchod v souvislosti s alkoholem

VD_A - počet žen pobírajících vdovský důchod v souvislosti s alkoholem

VD_{ASólo} - počet žen pobírajících pouze vdovský důchod v souvislosti s alkoholem

VD_A kombin. - počet žen pobírajících vdovský důchod spolu se starobním v souvislosti s alkoholem

VDM - vdovecký důchod

VDM_A - počet mužů pobírajících vdovecký důchod v souvislosti s alkoholem

VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna

WHO – Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)

Seznam grafů

Graf 1.2.: Spotřeba alkoholických nápojů v letech 1998 – 2006 - **13**

Graf 2.2.: Vývoj spotřeby čistého lihu na jednoho obyvatele v letech 1998-2006 – **15**

Graf 3.2.: Výdaje českých domácností na alkohol v roce 2006 dle peněžního příjmu – **16**

Graf 4.2.: Vývoj měr úmrtnosti způsobené alkoholem v ČR v letech 1980-2002- **20**

Graf 5.2.: Výše spotřební daně v zemích EU (stav k 1. 1. 2007) – **29**

Graf č. 6.2.: Příjmy spotřební daně z lihu za období 2004 – 2006 – **37**

Graf č. 7.2.: Příjmy spotřební daně z piva za období 2004 – 2006 – **40**

Graf č. 8.2.: Příjmy spotřební daně z vína a meziproduktů za období 2004 – 2006 – **43**

Graf č. 9.2.: Křivky nabídky a poptávky – **46**

Graf č. 1.4.: Socioekonomické ztráty z nehodovosti na pozemních komunikacích v letech 1993-2006 – **72**

Seznam tabulek

- Tabulka 1.2.: Příčiny úmrtí a nemoci ovlivněné alkoholem podle 9. revize Mezinárodní klasifikace nemocí – **10**
- Tabulka 2.2.: Spotřeba alkoholu v ČR v litrech na osobu v letech 1998-2006 – **13**
- Tabulka 3.2.: Spotřeba alkoholu v ČR v litrech na osobu–přepočet na hodnotu čistého lihu–**14**
- Tabulka 4.2.: Výdaje českých domácností na alkohol v roce 2006 v Kč – **16**
- Tabulka 5.2.: Příčiny úmrtí související s alkoholem a podíl alkoholu na jejich vzniku (AAF) – **18**
- Tabulka 6.2.: Úmrtí v ČR ovlivněná konzumací alkoholu a jejich podíl na všech úmrtích – **19**
- Tabulka 7.2.: Naděje na dožití za neexistence příčin smrti způsobených alkoholem – **21**
- Tabulka 8.2.: Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb nápojového průmyslu v roce 2006 – **23**
- Tabulka 9.2.: Zdanění lihu v Evropské unii (stav k 1. lednu 2007) – **28**
- Tabulka 10.2.: Mezinárodní srovnání odhadů sociálních nákladů spojených s alkoholem – **32**
- Tabulka č. 11.2.: Sazby spotřebních daní z lihu – **36**
- Tabulka č. 12.2.: Sazby spotřebních daní z piva – **41**
- Tabulka č. 13.2.: Sazby spotřebních daní z vína a meziproductů - **42**
- Tabulka č. 1.4.: Tržby z prodeje alkoholických nápojů v roce 2006 – **61**
- Tabulka č. 2.4.: Spotřební daň – **62**
- Tabulka č. 3.4.: Věkové rozložení zavražděných osob: - **64**
- Tabulka č. 4.4.: Hodnota ARM pro jednotlivé skupiny onemocnění – **67**
- Tabulka č. 5.4.: Celkový podíl důchodů vyplácených v souvislosti s konzumací alkoholu – **69**
- Tabulka č. 6.4.: Počet nehod v ČR způsobených pod vlivem alkoholu v letech 2000–2006 – **73**
- Tabulka č. 7.4.: Celkový počet nehod v ČR v roce 2006 a podíl připadající na nehody pod vlivem alkoholu – **74**
- Tabulka č. 1.5.: Celkový podíl důchodů vyplácených v souvislosti s konzumací alkoholu – **82**
- Tabulka č. 2.5.: Výsledné srovnání výnosů a nákladů požívání alkoholu v ČR - **86**

Bibliografie

1. ANDERSON, P., BAUMBERG, B. *Alkohol v Evropě, Zpráva pro Evropskou Unii, Souhrn*. Londýn: Institute of Alcohol Studies, 2006.
2. CIPRIANI, F. & LANDUCCI, L. Alcohol-related mortality and morbidity data sources and a tentative analysis of alcohol-related mortality in Europe. In: *Alcohol Consumption and Alcohol Problems among Women in European Countries. Project Final Report*, Berlin: Institute for Medical Informatics, Biostatistics & Epidemiology 1999, pp. 205-234.
3. COLLINS, D. J., LAPSLEY, H. M. *Estimating the economic costs of drug abuse in Australia* (Monograph Series č. 15). Canberra: Australian Government Publishing Service, 1991.
4. COLLINS, D. J., LAPSLEY, H. M. *The social costs of drug abuse in Australia in 1988 and 1992*. Canberra: Australian Government Publishing Service, 1996.
5. COOK, P. J. Social costs of drinking. *Expert meeting on the negative social consequences of alcohol use: 27.-31. august 1990*. Oslo: Norwegian Ministry of Health and Social Affairs, 1991. s. 49-94.
6. COOK, P. J., MOORE J. M.: *The Economics of Alcohol Abuse and Alcohol-Control Policies, Health Affairs*, 2002, vol. 21, no.2, pp. 120-133. [cit. 16. ledna 2012].
Dostupný na World Wide Web:
<<http://content.healthaffairs.org/cgi/reprint/21/2/120.pdf>>.
7. COOK, P.J. *The Effects of Liquor Taxes on Drinking, Cirrhosis, and Auto Accidents in Alcohol and Public Policy*. Washington, D.C.: National Academy Press, 1982
8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret v letech 1920 až 2000*. [citováno 13. srpna 2012]. Dostupný na World Wide Web:
<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/itisk/9500222725>>.
9. DOBROVSKÝ, P. Alkohol ve Švédských dějinách. *Severské listy* [online].18. 2. 2003 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupný na World Wide Web:
<<http://www.severskelisty.cz/tradice/trad0056.htm>>
10. EUROPEAN COMMISSION. *Excise duty tables, 2008*. [cit. 4. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web:
<http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/excise_duties/alcoholic_beverages/rates/excise_duties-part_I_alcohol-en.pdf>

11. Evropská komise chce zvýšit spotřební daně na alkohol. EU-MEDIA, s.r.o. [online].11. 9. 2006 [cit. 14. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.euractiv.cz/ekonomika-a-euro/clanek/evropsk-komisechce-zvit-spotebn-dan-na-alkohol>>
12. FAJMON, H. Pivo a evropská politika. Newsletter CEPU [online].27. 11. 2006 [cit. 21. listopadu 2011]. Dostupný na World Wide Web: <<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=4330>>
13. FRANK, R.H. *Mikroekonomie a chování*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1995. 169 s.
14. FRENCH, M. T., MARTIN, R. F. The costs of drug abuse consequences: A summary of research findings. *Journal of Substance Abuse Treatment*,1996, no.13, pp. 456-66
15. HALLOWELL, G. *Prohibition, The Canadian Encyclopedia*. Hurtig Publishers, 1998. [cit. 2. února 2012]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.thecanadianencyclopedia.com/index.cfm?PgNm=TCE&ArticleId=A0006515>>
16. HEIEN, D., PITTMAN, D. (1989); The economics costs of alcohol abuse: An assessment of current methods and estimates. *Journal of Studies on Alcohol*, 1989, no. 54, pp. 302-308.
17. HOLMAN, R. *Ekonomie, 3. aktualizované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-632
18. *ICAP Reports 7. Estimating Costs Associated with Alcohol Abuse: Towards a Patterns Approach* [citováno 12. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web: <http://www.icap.org/LinkClick.aspx?fileticket=w0Zk1qCiAsw%3d&tabid=75>
ISBN 80-86389-10-3
19. JANČA, T. *Drogy – problém politiků, nikoliv společnosti*. [cit. 27. dubna 2012]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.liberalnistrana.cz/archiv.php?co=1020570061>>
20. KLAUS, V. Proč jsme přeregulovanou společností? *Hospodářské noviny*, 29.5.2002.
21. KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. *Návrh směrnice Rady*. [cit. 26. srpna 2012]. Dostupný na World Wide Web: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0486:FIN:CS:DOC>

22. Komunisté zákaz reklamy na alkohol neprosadili. IDNES [online]. 23. 11. 2005 [cit. 6. května 2012]. Dostupný na World Wide Web:
<http://ekonomika.idnes.cz/ekonomika.asp?r=ekonomika&c=A051123_120226_ekonomika_ven>
23. KOTULÁN, J. *Přehled školní hygieny pro pedagogy*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Brně, 1982
24. LANGMEIER, J. MATĚJČEK, Z.: *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1968
25. MANNING, W. G. a kol. *The Costs of Poor Health Habits*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1991.
26. MINISTERSTVO DOPRAVY ČR. *Projekt proti alkoholu za volantem - Domluvme se! zahajuje sezónu 2008.*, [cit. 13. února 2012]. Dostupný na World Wide Web:
<http://www.mdcz.cz/cs/Media/Tiskove_zpravy/TZ_9_4_2008.htm>
27. MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Česká republika vetovala návrh na zvýšení spotřební daně z piva*. [cit. 16. srpna 2012]. Dostupný na World Wide Web:
<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_29052.html?year=2006>
28. *Národní strategie bezpečnosti silničního provozu na období 2008 – 2010 (2012)* [citováno 23. května 2012]. Dostupný na World Wide Web:
<<http://www.ibesip.cz/zdroj.aspx?typ=4&Id=1510&sh=-1992552194>>
29. *Národní strategie protidrogové politiky na období 2005-2009*. 1. Vyd. ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY, 2005. [cit. 13. prosince 2011]. Dostupný na World Wide Web: <http://www.vlada.cz/assets/cs/rvk/rkpp/publikace/Strategie_05-09_CZ_web.pdf>
30. NEŠPOR, K. *Evropská charta o alkoholu* [citováno 14. listopadu 2011]. Dostupný na World Wide Web:
<http://www.medicina.cz/verejne/clanek.dss?s_id=2743&s_rub=0&s_sv=4&s_ts=39447,30625>
31. NOVOSAD, L. *Alkohol ve Švédsku v číslech*. [cit. 6. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.sweden.nevosad.cz/index.php?alkohol-ve-svedsku-vcislech&form%5Barticle%5D=86>>
32. PAVLÍK, Z., ŠUBRTOVÁ, A., RYCHTAŘÍKOVÁ, J. *Základy demografie*. Praha: Academia, 1986.
33. *Pohyb obyvatelstva*, Statistické ročenky, Praha: ČSÚ, 1998-2006.

34. REHN, N., EDWARDS, G., ROOM, R. *Alcohol in the European Region – consumption, harm and policies*. WHO: Regional Office for Europe, 2001.
35. RICE, D. P., KOLMAN, S., MILLER, L. S., DUNMEYER, S. *The economics costs of alcohol and drug abuse and mental illness: 1985*. San Francisco, CA: University of California, Institute for Health and Aging, 1990.
36. Ritter, L., Silber, W. L., Udell, G. F. *Principles of Money, Banking, and Financial Markets* (10th ed.). Addison-Wesley, Menlo Park C., 2000, pp. 431–438, 465–476. ISBN 0-321-37557-2
37. ROTHBARD, N. M. *Ekonomie státních zásahů*. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-10-3
38. RUMIL, M. Spotřební daň na alkohol poroste. [cit. 11. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/75438-spotrebni-dan-na-alkohol-poroste>
39. SEDLÁK, J., MUSILOVÁ, M., MÁDROVÁ, L.,: Skryté formy nekvalitního fungování rodin. Prešov, Prešovská univerzita. Mezinárodní konf. Psychosociální a zdravotné aspekty nekvality života. Zborník 2005.
40. SLAVÍKOVÁ, N. Tři roky správy spotřebních daní, *Clo Douane, měsíčník Celní správy ČR*, 2007, no. 2, str.9, 12.
41. STEK, M. L. et al. Is depression in older age fatal only when people feel lonely? *American journal of psychiatry*, 2005, 165, č. 1. Pp. 178-180.
42. STIGLER, J. G. *The Theory of Economic regulativ*. [cit. 9. března 2012]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.jstor.org/pss/3003160>>
43. ŠMÍDOVÁ, I. Alkohol a karcinom prsu – ekonomické náklady, *Hygiena*, 2012, 57 č. 1, s. 17
44. ŠMÍDOVÁ, I. Některé celospolečenské náklady působené alkoholem, *Praktický lékař*, 2012, 92, č. 1, s. 23
45. Švédové a jejich alkohol. *Hospodářské noviny* [online]. 15. 10. 2003 [cit. 16. Června 2012]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0178.htm>>
46. Švédové pijí nejvíc za posledních 100 let. *Lidové noviny* [online]. 25. 1. 2003 [cit. 27. prosince 2011]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0154.htm>>

47. THORNTON, M. *Alcohol Prohibition Was a Failure*. [cit. 12. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web: http://www.cato.org/pub_display.php?pub_id=1017
48. ÚZIS ČR. *Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté revize*. 1. vyd. Praha: Bomton Agency, 2009, 742 s. ISBN-13: 978-80-904259-1-0
49. *Vědec zfalšoval 145 údajů o pozitivních účincích červeného vína* [citováno 6. března 2012]. Dostupný na World Wide Web: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/256127-vedec-zfalsoval-145-udaju-o-pozitivnich-ucincich-cerveneho-vina.html>
50. VRÁNA, K. *ANALÝZA: Vliv alkoholu na úmrtnost v České republice* [citováno 8. července 2012]. Dostupný na World Wide Web: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=496
51. World Wide Web: <http://www.zverina.cz/314/cz/blind/alkohol-v-evropske-unii-prednaska-jaroslavazveriny-na-seminari-potravinarske-komory-cr-v-praze-8-12-2006>
52. Zákon č. 361/2000 Sb., občanský zákoník, [cit. 2. dubna 2012]. Dostupný na World Wide Web: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=361&number2=&name=o+prov+ozu+na+pozemn%C3%ADch+komunikac%C3%ADch&text
53. Zákon č. 379/2005 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů [cit. 13. února 2012]. Dostupný na World Wide Web: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=&number2=&name=o+opat%C5%99en%C3%ADch+k+ochran%C4%9B+p%C5%99ed+%C5%A1kodami+p%C5%A1fsoben%C3%BDmi+tab%C3%A1kov%C3%BDmi+v%C3%BDrobky%2C+alkoholem+a+jin%C3%BDmi+n%C3%A1vykov%C3%BDmi+l%C3%A1tkami%2C+&text
54. Zákon č. 40/1995 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. [cit. 15. ledna 2012]. Dostupný na World Wide Web: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_name=o%20regulaci%20reklamy&PC_8411_l=40/1995&PC_8411_ps=10#10821
55. Zákon č. 676/2004 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
56. Zákon č. 337/1992 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
57. Zákon č. 353/2003 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Internetové zdroje:

58. <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/ADB14B78-684D-483D-8D95-F99AF797463E/1040/SR2006.pdf>

59. <http://www.cdv.cz/rocenky-dopravy/>

60. <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>

61. <http://www.mpo.cz/dokument34371.html>

62. <http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>

63. <http://www.vzp.cz/uploads/document/vyrocní-zprava-2006.pdf>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Podrobné členění kriminality za období od 1.1. 2006 do 31.12. 2006 včetně vyčíslení podílu trestné činnosti pod vlivem alkoholu (4 části) – **111-115**

Příloha č. 2: Průměrné náklady na zdravotní péči na pojištěnce v jednotlivých skupinách podle věku a pohlaví v roce 2006 - **116**

Příloha č. 3: Výdaje na dávky důchodového pojištění v roce 2006 (v tis. Kč) - **117**

Příloha č. 4: Úmrtí způsobená alkoholem u osob v produktivním věku s rozdělením dle věkových skupin v roce 2006 - **118**

Příloha č. 5: Úmrtí způsobená alkoholem dle diagnóz, u kterých je známa AAF v roce 2006 - **119**

Přílohy

Příloha č. 1:

Podrobné členění kriminality za období od 1.1. 2006 do 31.12. 2006 včetně vyčíslení podílu trestné činnosti pod vlivem alkoholu (část 1/4)

Policejní prezidium ČR										
Statistický výkaz č.1 - kriminalita za období 1.1.2006 do 31.12.2006										
Česká republika										
Strana č.: 1										
Počet listů: 4										
TSK	Název	Zjištěno		Objasněno		Škody v tis. Kč		Škody připadající na skutky spáchané pod vlivem alkoholu v Kč		
		alkohol	Počet	Počet	Doda- tečně	Celkem	Zajištěno	Celkem	Zajištěno	
101	Vraždy loupežné	23	2	22	2	487	17	42 348	1 478	
102	Vraždy sexuální	0	0	0	0	0	0	0	0	
103	Vraždy motiv. osob. vztahy	106	40	99	1	0	0	0	0	
104	Vraždy na objednávku	2	0	1	2	0	0	0	0	
105	Vraždy novorozence matkou	2	0	2	0	0	0	0	0	
106	Vraždy ostatní	98	19	72	4	10	0	1 939	0	
101-106	Vraždy celkem:	231	61	196	9	497	17	44 287	1 478	
111	Usmrcení lidského plodu-§227	1	0	1	0	0	0	0	0	
112	Usmrcení lidského plodu-§228	1	0	1	0	0	0	0	0	
121	Opuštění dítěte	14	3	13	2	0	0	0	0	
122	Únos	16	0	13	0	0	0	0	0	
131	Loupeže	4 613	192	2 065	217	175 290	3 453	7 295 834	143 719	
132	Loupeže na finančních institut.	170	4	63	12	144 072	5 947	3 389 929	139 929	
141	Násilí na veř. čin. mimo pol.	116	19	107	3	82	0	13 431	0	
142	Násilí na veř. čin. - policistovi	680	262	668	2	212	0	81 682	0	
143	Násilí na veř. čin. - obec. pol.	236	99	233	1	25	0	10 487	0	
151	Úmyslné ublížení na zdraví	5 765	1 219	4 713	209	1 155	0	244 223	0	
161	Rvačky	18	3	15	1	15	0	2 500	0	
171	Násilí a vyhrož. proti skup. ob.	95	32	80	1	66	0	22 232	0	
172	Braní rukojmí	2	1	2	0	12 000	0	6 000 000	0	
173	Nebezpečné vyhrožování	2 049	564	1 871	29	608	0	167 356	0	
181	Vydírání	1 292	84	1 043	34	13 787	270	896 368	17 554	
182	Omez. a zbavení os. svobody	289	16	202	7	0	0	0	0	
183	Porušování domovní svobody	2 203	263	1 480	29	2 630	11	313 976	1 313	
184	Neopr.zás.do práva domu, bytu...	663	10	605	14	3 231	0	48 733	0	
185	Týrání svěřené osoby	164	21	145	6	0	0	0	0	
186	Týrání osoby žijící ve spol. obydlí	532	145	497	18	0	0	0	0	
187	Omezování svobody vyznání	0	0	0	0	0	0	0	0	
188	Útisk	17	1	14	1	80	0	4 706	0	
189	Porušování svob.sdrůž. a shrom.	0	0	0	0	0	0	0	0	
190	Ostatní násilné trestné činy	4	0	1	1	0	0	0	0	
101-190	Násilné činy celkem:	19 171	2 999	14 028	596	353 750	9 698	18 491 457	302 515	
201	Znásilnění	530	69	404	22	34	0	4 426	0	
211	Pohlavní zneužívání v závislosti	100	5	97	0	0	0	0	0	
212	Pohlavní zneužívání ostatní	630	17	556	10	3	0	81	0	
213	Komerč.forma sex.zneuž.v závisl.	2	0	2	0	0	0	0	0	
214	Komerč.forma sex.zneuž. ostatní	7	0	4	0	0	0	0	0	
231	Ostatní pohlavní úchytky	165	19	109	8	6	0	691	0	
241	Ohrožování mravnosti	63	0	51	5	0	0	0	0	
251	Ohrožování pohlavní nemocí	1	0	1	0	0	0	0	0	
252	Ublížení na zdraví pohl. nem.	2	1	1	0	0	0	0	0	
253	Ubl. na zdr. pohl. nem. z nedb.	2	0	2	0	0	0	0	0	
271	Kuplířství	85	0	79	4	0	0	0	0	
280	Soulož mezi příbuznými	6	1	6	0	0	0	0	0	
281	Obchodování s lidmi	16	0	13	0	0	0	0	0	
290	Ostatní mravnostní trestné činy	6	0	6	0	0	0	0	0	
201-290	Mravnostní činy celkem:	1 615	112	1 331	49	43	0	5 198	0	

Příloha č. 1:

Podrobné členění kriminality za období od 1.1. 2006 do 31.12. 2006 včetně vyčíslení podílu trestné činnosti pod vlivem alkoholu (část 2/4)

Statistický výkaz č. 1 - kriminalita za období Česká republika 1.1.2006 do 31.12.2006						Strana č.: 2			
TSK	Název	Zjištěno	Objasněn			Škody v tis. Kč		Škody připadající na skutky spáchané pod vlivem alkoholu v Kč	
			Alko-hol	Počet	Doda-tečně	Celkem	Zajištěno	Celkem	Zajištěno
311	Krádeže vloupáním do obch.	3 461	62	927	224	211 884	5 091	3 795 668	91 200
312	Krádeže vloup. do výkl. skříní	340	17	64	12	14 524	23	726 200	1 150
321	Kr. vl. do restaurací a hostinců	2 255	53	639	92	66 379	558	1 560 127	13 115
322	Kr. vl. do ubytovacích objektů	764	3	110	21	30 616	23	120 220	90
323	Krádeže vloupáním do kiosků	987	22	353	38	18 016	214	401 572	4 770
324	Kr. vl. do jid.záv.kuch.strav.zař.	159	2	54	3	3 279	6	41 245	75
331	Kr. vl. do obj. st. um. př.-ne 332	98	0	15	2	16 724	5		
332	Kr. vl. do kult. objektů - ne 331	146	1	36	6	5 924	35	40 575	240
341	Kr. vl. do pokl. a panc. skříní	206	2	44	10	45 495	188	441 699	1 825
350	Kr. vl. do výpočet. středisek	33	1	3	2	3 079	200	93 303	6 061
351	Krádeže vloupáním do škol	841	8	192	37	15 957	201	151 791	1 912
371	Krádeže vloupáním do bytů	5 047	31	1 036	266	241 958	780	1 486 170	4 791
372	Kr. vl. do vlk. chat soukr. osob	5 361	44	1 418	211	109 112	213	895 528	1 748
373	Kr. vl. do rodinných domků	4 556	45	1 038	106	246 124	1 116	2 430 988	11 023
390	Kr. vl. do ostatních objektů	29 249	152	4 744	576	1 113 532	14 861	5 786 757	77 229
311-390	Krádeže vloupáním celkem:	53 503	443	10 673	1 606	2 142 603	23 514	17 971 843	215 229
411	Krádeže kapesní	19 065	57	1 277	107	131 013	2 091	391 699	6 252
412	Krádeže při pohlavním styku	9	2	6	0	129	5	28 667	1 111
413	Krádeže jiné na osobách	8 887	94	1 111	80	94 824	1 186	1 002 977	12 545
421	Krádeže mezi zaměst. na prac.	267	3	73	6	4 758	227	53 461	2 551
431	Krádeže mot. voz. dvoustopých	20 175	350	2 839	369	3 188 779	28 388	55 319 586	492 481
432	Krádeže mot. voz. jednostop.	821	21	209	25	38 763	443	991 502	11 331
433	Krádeže věci z automobilů	48 474	78	4 338	313	1 153 085	3 102	1 855 441	4 991
434	Krádeže součástek mot. voz.	6 267	7	794	60	148 903	532	166 319	594
435	Krádeže jízdních kol	5 464	29	775	60	77 046	734	408 919	3 896
441	Krádeže domácího zvířectva	144	3	24	2	2 452	11	51 083	229
451	Krádeže v bytech	4 279	69	1 820	183	138 086	829	2 226 673	13 368
461	Kr. věci na nádražích	249	3	60	2	7 795	124	93 916	1 494
462	Kr. věci během jízdy v DP	330	1	24	0	4 799	52	14 542	158
471	Kr. v obj. se staroř. a um. před.	298	1	70	3	12 781	226	42 889	758
480	Krádeže v jiných objektech	25 224	406	9 650	358	564 807	20 079	9 091 010	323 187
490	Krádeže ostatní	11 183	74	2 790	151	355 678	7 093	2 353 588	46 936
411-490	Krádeže prosté celkem:	151 136	1 198	25 860	1 719	5 923 698	65 122	74 092 272	921 882
511	Podvod	4 693	7	2 690	379	652 277	2 020	972 925	3 013
521	Zpronevěra	1 135	6	917	46	90 941	356	480 745	1 882
530	Neoprávněné užívání cizí věci	369	21	144	11	34 079	353	1 939 455	20 089
588	Zatajení věci	820	14	340	14	17 104	472	292 020	8 059
589	Poškození cizí věci	10 051	419	1 474	100	288 937	13	12 045 031	542
590	Ostatní majetkové trestné činy	0	0	0	0	0	0	0	0
311-590	Majetkové činy celkem:	221 707	2 108	42 098	3 875	9 149 639	91 850	15 730 176	33 585
611	Výtržnictví	3 073	1 080	2 742	55	6 318	6	2 220 449	2 109
612	Výtrž. na sport. a veřej. akcích	47	11	42	2	39	0	9 128	0
613	Sprejerství	2 717	73	805	22	34 122	0	916 785	0
630	Podáv. anabol. látek mládeži	0	0	0	0	0	0	0	0
631	Ohrož. mravní vých. mládeže	607	11	576	9	0	0	0	0
632	Podávání alk. nápojů mládeži	57	9	54	0	0	0	0	0
633	Obchodování s dětmi	2	0	1	0	0	0	0	0
634	Nedovolené překročení st. hr.	81	0	57	3	0	0	0	0
635	Ned.vyr. a d.psych.I. a jedů pro J	2 248	13	2 123	57	0	1 089	0	6 298
636	Šíření toxikománie	110	0	106	1	0	0	0	0
637	Zneuž. pravomoci veřej. činitele	112	0	78	0	666	0	0	0
639	Neoprávněné nakl. s os. údaji	46	0	31	3	0	0	0	0
640	Maření úkolu veřej. činitele z nedb.	14	0	14	0	0	0	0	0
641	Ned.vyr. a d.psych.I. a jedů pro S	310	3	294	7	0	0	0	0
642	Ned.vyr. a d.psych.I. a jedů pro V	254	0	235	7	0	0	0	0

Příloha č. 1:

Podrobné členění kriminality za období od 1.1. 2006 do 31.12. 2006 včetně vyčíslení podílu trestné činnosti pod vlivem alkoholu (část 3/4)

Statistický výkaz č.1 - kriminalita za období Česká republika 1.1.2006 do 31.12.2006							Strana č.: 3			
TSK	Název	Zjištěno		Objasněno		Škody		Škody připadající na skutky		
		Celkem	Alko-hol	Počet	Doda-tečně	v tis. Kč		spáchané pod	vlivem alkoholu v Kč	
						Celkem	Zajištěno	Celkem	Zajištěno	
651	Požáry	703	17	123	8	506 669	98	12 252 309	2 370	
652	Výbuchy	10	0	3	0	3 725	0	0	0	
662	Nedovolené ozbrojování	509	18	472	6	190	10	6 719	354	
663	Maření výkonu úředního rozh.	9 041	1 213	8 923	71	6 222	1	834 784	134	
664	Překup. a převchov. - podílnictví	937	14	916	5	0	0	0	0	
611-664	Ostatní krim. činy celkem:	20 878	2 462	17 595	256	557 951	1 204	16 240 174	11 265	
721	Nadržování	23	0	21	0	0	0	0	0	
730	Veškeré nehody - úmyslné	14	10	13	1	343	0	245 000	0	
731	Dopr. nehody silniční - nedbal.	6 446	1 833	5 683	237	392 729	0	111 677 359	0	
732	Dopr. nehody letecké - nedbal.	6	0	6	1	2 700	0	0	0	
733	Dopr. nehody vodní - nedbal.	2	0	2	0	5	0	0	0	
741	Železniční nehody - nedbal.	33	1	31	1	34 310	0	1 039 697	0	
742	Neh. komb. - žel.-sil. - nedbal.	38	3	36	2	5 270	0	416 053	0	
750	Ublíž. na zdr. z nedbal.-prac.úr.	148	3	108	2	90	0	1 824	0	
751	Ublíž. na zdr. z nedbal.-ostatní	305	10	218	12	1 393	0	45672,00	0	
762	Poškození věřitele	14	0	13	0	2 397	0	0,00	0	
763	Zvýhodňování věřitele	1	0	1	0	20	0	0	0	
771	Ohrožení pod vl. náv. l., opilství	4 026	3 370	3 945	4	6 130	4	5 131 172	3 348	
772	Zanedbání povinné výživy	11 571	16	11 570	5	0	0	0	0	
781	Ohrožení bezp. VDP, civ. pl.	0	0	0	0	0	0	0	0	
782	Sdělení nepravdivé informace	1	0	1	0	0	0	0	0	
783	Zavečení VDP do ciziny	0	0	0	0	0	0	0	0	
784	Týrání zvířat	28	1	16	1	28	0	1 000	0	
785	Šíření poplašné zprávy	277	5	119	16	0	0	0	0	
786	Zločinné spolčení	13	0	12	1	0	0	0	0	
787	Hanobení nár., přesvědč. a rasy	52	14	41	0	0	0	0	0	
788	Podněcování k nár. a ras. nenáv.	27	2	21	1	1	0	74	0	
789	Podpora a propagace hnutí	103	24	84	2	0	0	0	0	
790	Ostatní trestná činnost	10 413	989	9 503	56	37 584	1	3 569 632	95	
721-790	Zbývající kriminalita celkem:	33 541	6 281	31 444	342	483 000	5	122 127 483	3 443	
801	Tr.č. proti př. o nekalé soutěži	12	0	6	1	5 679	0	0	0	
803	Neoprávněné podnikání	139	0	112	6	16 213	0	0	0	
806	Poškození spořitelny	5	0	4	1	1 320	0	0	0	
807	Pašování a krácení cla	30	0	30	0	16 472	0	0	0	
808	Zkresl. údajů o stavu hosp.a jm.	346	0	321	13	70 117	0	0	0	
809	Poruš. závaz. práv. hosp. styku	6	0	4	0	12 000	0	0	0	
810	Poruš. povín.v řízení o konkur.	346	0	317	9	18 467	0	0	0	
811	Poruš. pov. při správě ciz. maj.	146	0	116	6	2 720 795	0	0	0	
812	Krádež	531	7	473	8	128 818	2 906	1 698 166	38 309	
813	Neoprávněné užívání cizí věci	9	0	4	1	2 882	0	0	0	
814	Pošk. cizí věci	19	0	8	0	10 482	0	0	0	
815	Podv. proti soc. zab. a nem. p.	507	0	471	24	17 897	10	0	0	
816	Ochrana měny	2 718	0	343	227	92 761	0	0	0	
817	Padělání známek a kolků	108	0	4	0	1 250	0	0	0	
819	Krácení daně	441	1	365	44	3 131 989	185 781	7 102 016	421 272	
820	Zneuž. pravomoci věř. činitele	48	0	41	5	7 773	29 030	0	0	
821	Úplatkářství - přijímání úplatku	43	0	33	2	0	0	0	0	
822	Poškození věřitele	160	0	137	3	285 119	0	0	0	
823	Paděl. a pozměň. věř. listiny	709	1	582	16	2 127	0	3 000	0	
824	Nedov. výr. a drž.st.peč. a úř.raz.	12	0	12	0	2 607	0	0	0	
825	Ohrožování zdraví závad. potr.	1	0	0	0	0	0	0	0	
826	Vystavení neprav. potvrzení	0	0	0	0	0	0	0	0	
827	Neoprávněné užívání mot. voz.	35	6	27	1	2 150	101	368 571	17 314	

Příloha č. 1:

Podrobné členění kriminality za období od 1.1. 2006 do 31.12. 2006 včetně vyčíslení podílu trestné činnosti pod vlivem alkoholu (část 4/4)

Statistický výkaz č.1 - kriminalita za období Česká republika 1.1.2006 do 31.12.2006								Strana č.: 4	
TSK	Název	Zjištěno		Objasněno		Škody v tis. Kč		Škody připadající na skutky spáchané pod vlivem alkoholu v Kč	
		Celkem	Alko-hol	Počet	Doda-tečně	Celkem	Zajištěno	Celkem	Zajištěno
828	Poruš. tajemství doprav. zpráv	15	0	8	0	0	0	0	0
829	Zpronevěra	2 905	15	2 656	87	979 004	9 543	5 055 098	49 275
830	Podvod	5 186	5	4 243	216	3 865 770	102 784	3 727 121	99 098
831	Plet. při veř. soutěži a dražbě	11	0	3	0	0	300	0	0
832	Poruš. př. o nakl. s k. zb. a t.	0	0	0	0	0	0	0	0
833	Zneuž. informací v obch. styku	30	0	23	3	143 885	0	0	0
834	Neoprávněné provozování loterie	6	0	4	0	0	0	0	0
835	Poruš. předp. o nálepkách	45	0	43	0	884	124	0	0
836	Neoprávněné nakl. s os. údaji	12	0	9	0	0	0	0	0
837	Ostatní tr. činy proti měně	13	0	8	1	453	0	0	0
838	Neoprávněné držení plat. karty	7 908	33	1 378	101	41 621	61	173 684	255
839	Por. př. o zahr. ob. s voj. mat.	3	0	2	0	106 266	0	0	0
840	Rozkr. přepr. zás. - železnič.	16	0	3	0	550	1	0	0
841	Rozkr. přepr. zás. - poštovních	43	0	4	0	1 541	0	0	0
842	Rozkr. přepr. zás. - silničních	118	0	18	1	3 471	148	0	0
843	Rozkr. přepr. zás. - leteckých	0	0	0	0	0	0	0	0
844	Rozkr. přepr. zás. - lodních	0	0	0	0	0	0	0	0
845	Maření úkolu veř. činitele z nedb.	2	0	1	0	0	0	0	0
846	Úplatkářství - podplácení	89	15	86	1	47	1 025	7 921	172 753
847	Úplatkářství - nepřímé	6	0	4	0	0	0	0	0
848	Zvýhodňování věřitele	81	0	76	3	237 768	0	0	0
849	Pletichy při řízení konk. a vyr.	0	0	0	0	0	0	0	0
850	Ohr. pošk. život. prostředí - úmysl.	39	0	21	3	12 630	0	0	0
851	Ohr. pošk. život. prostředí - nedbal.	21	0	8	0	2 525	0	0	0
852	Předlužení	31	0	30	1	61 369	0	0	0
855	Nedovolená vyr. rad. mat.	2	0	2	0	0	0	0	0
860	Podílňictví	67	0	65	0	0	0	0	0
861	Por. práv k ochranné známce	368	0	344	5	18 062	0	0	0
862	Por. průmyslových práv	5	0	5	0	180	0	0	0
863	Por. autorského práva	354	0	321	9	18 198	8	0	0
864	Zastření původu věci	32	0	10	1	465 430	373 469	0	0
865	Pošk. a zneuž. záz. na nos. infor.	32	0	11	0	1 660	0	0	0
866	Provoz. nepoctivých her a sáz.	8	0	8	0	29	0	0	0
870	Havárie a provoz. poruch. - úmysl.	21	0	14	1	31 041	0	0	0
871	Havárie a provoz. poruch. - nedbal.	5	0	2	0	55	0	0	0
880	Pojistný podvod	496	2	455	11	93 335	40	376 351	161
881	Úvěrový podvod	13 814	22	12 695	381	871 631	26 853	1 388 148	42 766
885	Nesplnění ozn. povín. v daň. říz.	1	0	1	0	0	0	0	0
886	Neodved. daně pojist. a příspě. ...	820	0	783	41	204 143	0	0	0
890	Ostatní hosp. trestné činy	497	4	388	5	3 610	2	29 054	16
801-890	Hospodářské činy celkem:	39 473	111	27 142	1 238	13 712 076	732 186	10 757 377	364 324
901	Vojenské trestné činy	52	2	52	0	5 695	0	219 038	0
902	Trestné činy proti ústav. zřízení	9	0	5	0	0	0	0	0
101-664	Obecná kriminalita celkem:	263 371	7 681	75 052	4 776	10 061 383	102 752	293 432 014	2 996 678
101-902	CELKOVÁ KRIMINALITA:	336 446	14 075	133 695	6 356	24 262 154	834 943	1 014 991 462	34 929 298
SOUČTOVÉ ŘÁDKY:									
>>	Kult. objekty - TSK 331,332,471	542	2	121	11	35 429	266	130 734	982
>>	Drogy - TSK 635,641,642	2 812	16	2 652	71	0	1 089	0	6 196
>>	Úplatkářství - TSK 821,846,847	138	15	123	3	47	1 025	5 109	111 413
>>	Pošk. veř. HK - TSK 822,848,849	241	0	213	6	522 887	0	0	0
588-590	Ost. maj. TČ - TSK 588,589,590	10 871	433	1 814	114	306 041	485	12 189 840	19 318
>>	Zneuž. prav. veř. čin. TSK 637,640	126	0	92	0	666	0	0	0
131-132	Loupeže - TSK 131 až 132	4 783	196	2 128	229	319 362	9 400	13 086 965	385 198
>>	Kr.v. do pohost.zař-TSK 321,324	2 414	55	693	95	69 658	564	1 587 071	12 850
>>	Kr.v. do bytů - TSK 371, 373	9 603	76	2 074	372	488 082	1 896	3 862 775	15 005
Zdroj: Policejní prezidium ČR a vlastní výpočty									

Příloha č. 2:

Průměrné náklady na zdravotní péči na pojištěnce v jednotlivých skupinách podle věku a pohlaví v roce 2006

VĚKOVÁ SKUPINA	PRŮMĚRNÉ NÁKLADY NA ZDRAVOTNÍ PÉČI (V KČ)		
	Muži	Ženy	Celkem
0-5	14 241	12 286	13 263,5
5-10	7 816	6 808	7 312
10-15	7 675	7 632	7 653,5
15-20	6 745	8 294	7 519,5
20-25	5 930	8 488	7 209
25-30	6 458	11 382	8 920
30-35	7 267	11 504	9 385,5
35-40	7 978	11 120	9 549
40-45	9 654	12 091	10 872,5
45-50	12 023	14 508	13 265,5
50-55	16 828	17 910	17 369
55-60	22 880	20 159	21 519,5
60-65	28 399	24 080	26 239,5
65-70	34 568	28 015	31 291,5
70-75	41 464	33 403	37 433,5
75-80	45 126	37 125	41 125,5
80-85	43 866	38 978	41 422
85+	42 611	41 094	41 852,5
Průměr	15736	17 945	16 840,5

Příloha č. 3:

Výdaje na dávky důchodového pojištění v roce 2006 (v tis. Kč)

Druh důchodu	Kč v tis.
Starobní důchod	188 948 637
Plný invalidní důchod	37 239 155
Částečný invalidní důchod	11 801 829
Vdovský důchod	18 923 882
Vdovecký důchod	1 809 958
Sirotčí důchod	2 740 414
CELKOVÉ VÝDAJE	261 463 875

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení, ročenka 2006

Příloha č. 4:

Úmrtí způsobená alkoholem u osob v produktivním věku s rozdělením dle věkových skupin v roce 2006

Diagnosis	Sex	Total	Věkové skupiny									
			20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	
MUŽI CELKEM MALES, TOTAL	m	687,01	1,27	1,38	4,11	11,64	36,86	72,21	158	202,28	199,26	
ŽENY CELKEM FEMALES, TOTAL	ž	138,55	2,59	0,88	2,46	7,01	7,08	15,08	25,79	34,52	43,14	
II NOVOTVARY	m	472,55	0	0	1,3	1,9	14,1	45,9	112,85	146,25	150,25	
	ž	72	1,15	0,5	0,8	0,3	1,6	7,6	16,55	20	23,5	
V PORUCHY DUŠEVNÍ A PORUCHY CHOVÁNÍ	m	128	0	0	1	7	18	20	31	32	19	
	ž	31	1	0	1	6	4	5	4	5	5	
IX NEMOCI OBĚHOVÉ SOUSTAVY	m	57,86	0,07	0,28	0,71	0,84	1,96	4,01	8,55	17,83	23,61	
	ž	29,05	0,14	0,28	0,56	0,21	0,98	1,98	4,14	7,52	13,24	
XVIII PŘÍZNAKY, ZNAKY A ABNORMÁLNÍ KLINICKÉ A LABORATORNÍ NÁLEZY	m	28,6	1,2	1,1	1,1	1,9	2,8	2,3	5,6	6,2	6,4	
	ž	6,5	0,3	0,1	0,1	0,5	0,5	0,5	1,1	2	1,4	
NEZAŘAZENÉ JINDE		0										
XX VNĚJŠÍ PŘÍČINY ÚMRTÍ	m	933,67	81,67	79,33	85,33	86	99,67	112,67	149	140,33	99,67	
	ž	220,33	17	10,33	14	17,33	25,67	37	39	34	26	
CELKEM		2805,12	106,39	94,18	112,47	140,63	213,22	324,25	555,58	647,93	610,47	

Zdroj: Eurostat: Europe in Figures: Eurostat yearbook 2006-2007, Publications of the European Communities, 2007 ISBN 92-79-02489-2

Příloha č. 5:

Úmrtí způsobená alkoholem dle diagnóz, u kterých je známa AAF v roce 2006

MKN 10	Diagnóza	Úmrtí celkem	AAF v %	Podíl úmrtí AAF
F10	Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním alkoholu	201	100	201
K70	Alkoholické onemocnění jater	1037	100	1037
K73	Chronický zánět jater - hepatitis chronica, nezařazený jinde	37	100	37
K74	Fibróza a cirhóza jater	821	100	821
K76	Jiné nemoci jater	125	100	125
C00	Zhoubný novotvar rtu	9	50	4,5
C01	Zhoubný novotvar kořene jazyka	57	50	28,5
C02	Zhoubný novotvar jiných a neurčených částí jazyka	96	50	48
C03	Zhoubný novotvar dásně - gingivy	9	50	4,5
C04	Zhoubný novotvar ústní spodiny	74	50	37
C05	Zhoubný novotvar patra	20	50	10
C06	Zhoubný novotvar jiných a neurčených částí úst	25	50	12,5
C07	Zhoubný novotvar příušní (parotické) žlázy	36	50	18
C08	Zhoubný novotvar jiných a neurčených slinných žláz	25	50	12,5
C09	Zhoubný novotvar mandle - tonzily	85	50	42,5
C10	Zhoubný novotvar ústní části hltanu - orofaryngu	85	50	42,5
C11	Zhoubný novotvar nosohltanu - nazofaryngu	28	50	14
C12	Zhoubný novotvar pyriiformního sinu	12	50	6
C13	Zhoubný novotvar hypofaryngu	77	50	38,5
C14	ZN jiných a nepřímo určených lokalizací rtu, ústní dutiny a hltanu	31	50	15,5
C15	Zhoubný novotvar jícnu	452	75	318,75
C22	Zhoubný novotvar jater a intrahepatálních žlučových cest	881	15	132,15
C32	Zhoubný novotvar hrtanu	263	50	131,5
I10	Esenciální (primární) hypertenze	298	8	23,84
I60	Subarachnoidální krvácení	259	7	18,13
I61	Intracerebrální krvácení	1143	7	80,01
I62	Jiné neúrazové intrakraniální krvácení	87	7	6,09
I63	Mozkový infarkt	2140	7	149,8
I64	Cévní příhoda mozková neurč. Jako krvácení nebo infarkt	5377	7	376,39
I65	Uzávěr a zúžení přívodných mozkových tepen nekončící mozkovým	0	7	0
I66	Uzávěr a zúžení mozkových tepen nekončící mozkovým infarktem	0	7	0
I67	Jiná cévní onemocnění mozku	4553	7	318,71
I68	Cévní onemocnění mozku při nemocech zařazených jinde	0	7	0
I69	Následky cévních nemocí mozku	358	7	25,06
R68	Jiné celkové příznaky a znaky	0	10	0
R69	Neznámé a neurčené příčiny nemocnosti	0	10	0
R96	Jiná náhlá smrt z neznámé příčiny	56	10	5,6
R98	Smrt bez svědků	281	10	28,1
R99	Jiné nepřesně určené a neurčené příčiny smrti	415	10	41,5
V01-Y89	Úrazy a otravy	5855	33	1932,15
	Celkový počet úmrtí přiřaditelných alkoholu v roce 2006			6143,28